

**Projekt Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura2000
PLH 280016 Ostoja Borecka**

Źródło: <http://www.ios.edu.pl/pol/zaklady/puszcza/>

Opracowano w ramach realizacji projektu POIS.05.03.00-00-186/09
„Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski” współfinansowanego ze środków Programu
Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W ŁÓDZYM

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

SPIS TREŚCI	2
I. ETAP WSTĘPNY PRACY NAD PLANEM	4
1.1 INFORMACJE OGÓLNE	4
1.2 USTALENIE TERENU OBJĘTEGO PLANEM	5
1.3. MAPA OBSZARU NATURA 2000	8
1.4. OPIS ZAŁOŻEŃ DO SPORZĄDZENIA PLANU	8
1.5. USTALENIE PRZEDMIOTÓW OCHRONY OBJĘTYCH PLANEM	20
1.6. OPIS PROCESU KOMUNIKACJI Z RÓŻNYMI GRUPAMI INTERESU.	22
1.7. KLUCZOWE INSTYTUCJE/OSOBY DLA OBSZARU I ZAKRES ICH ODPOWIEDZIALNOŚCI	24
1.8. ZESPÓŁ LOKALNEJ WSPÓŁPRACY	29
2. ETAP II OPRACOWANIE PROJEKTU PLANU	33
MODUŁ A	33
2.1 INFORMACJA O OBSZARZE I PRZEDMIOTACH OCHRONY	33
2.2 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU.....	44
2.3 STRUKTURA WŁASNOŚCI I UŻYTKOWANIA GRUNTÓW.....	47
2.4. ZAGOSPODAROWANIE TERENU I DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA	49
2.5. ISTNIEJĄCE I PROJEKTOWANE PLANY/PROGRAMY/PROJEKTY DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	50
2.6. INFORMACJA O PRZEDMIOTACH OCHRONY OBJĘTYCH PLANEM WRAZ Z ZAKRESEM PRAC TERENOWYCH – DANE ZWERYFIKOWANE .	59
2.6.1. <i>Typy siedlisk przyrodniczych</i>	61
2.6.2. <i>Gatunki roślin i ich siedliska występujące na terenie obszaru</i>	65
2.6.3. <i>Gatunki zwierząt i ich siedliska występujące na terenie obszaru</i>	65
MODUŁ B	67
3. STAN OCHRONY PRZEDMIOTÓW OCHRONY OBJĘTYCH PLANEM.....	67
4. ANALIZA ZAGROZEŃ	75
5. CELE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH	83
MODUŁ C	86
6. USTALENIE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH	86
7. USTALENIE DZIAŁAŃ W ZAKRESIE MONITORINGU STANU OCHRONY PRZEDMIOTÓW OCHRONY	111

8. WSKAZANIA DO DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH.....	117
9. PRZEŚŁANKI SPORZĄDZENIA PLANU OCHRONY	118
10. PROJEKT WERYFIKACJI SDF OBSZARU I JEGO GRANIC.....	119
11. ZESTAWIENIE UWAG I WNIOSKÓW	121

12. LITERATURA

155

**Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru
PLH280016 Ostoja Borecka w województwie warmińsko-mazurskim**

I. Etap wstępny pracy nad Planem

1.1 Informacje ogólne

Nazwa obszaru	Ostoja Borecka
Kod obszaru	PLH 280016
Opis granic obszaru	Numeryczny opis granic w pliku *.shp, stanowiącym załącznik nr 1
SDF	Pliki PDF stanowiące załączniki nr 2
Położenie	Województwo warmińsko-mazurskie, powiat olecki, gołdapski, giżycki, węgorzewski, gm.: Kowale Oleckie, Banie Mazurskie, Gołdap, Świętajno, Kruklanki, Wydminy, Pozezdrze
Powierzchnia obszaru (w ha)	Ostoja Borecka- 25 340,1 ha
Status prawny	Ostoja Borecka- Obszar zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej 2011/64/UE jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (decyzja Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz. U. UE L33 z 8.2.2011)
Termin przystąpienia do sporządzenia Planu	02-04-2012 r.
Termin zatwierdzenia Planu	

Koordynator Planu	Marzena Olszewska, molszewska@intertim.pl , tel: +48 607 399 666
Planista Regionalny	Iwona Mirowska-Ibron, iwona.mirowska-ibron.olsztyn@rdos.gov.pl , tel: +48 89 537 21 09
Sprawujący nadzór	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie, ul. Dworcowa 60, 10-437 Olsztyn (Art.27a ust. 2 oraz Art.28 ust.8)

1.2 Ustalenie terenu objętego Planem

L. p.	Nazwa krajowej formy ochrony przyrody lub nadleśnictwa, pokrywającej/go się z obszarem, która/e może powodować wyłączenie części terenu ze sporządzania Planu	Dokument planistyczny	Uzasadnienie wyłączenia części terenu ze sporządzania PZO	Powierzchnia krajowej formy ochrony przyrody lub nadleśnictwa pokrywająca się z obszarem [ha]
1.	Rezerwat Przyrody Mazury	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	372,92
2.	Rezerwat Przyrody Borki	Plan ochrony rezerwatu przyrody Borki	Zachodzą przesłanki do wyłączenia obszaru ze sporządzenia planu zadań ochronnych określone w art. 28 ust. 11 pkt 3a tj. wyłączenie obszaru Natura	250,46

			2000 lub jego części pokrywającego się w całości lub w części z obszarem nadleśnictwa, dla którego ustanowiony plan urządzenia lasu został poddany ocenie oddziaływania na środowisko	
3.	Rezerwat Lipowy Jar	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	47,74
4.	Rezerwat Wyspa Lipowa na Jeziorze Szwałk Wielki	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	3,06
5.	Rezerwat Piłackie Wzgórze	Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Borki na okres 01.01.2010- 31.12.2019	Zachodzą przesłanki do wyłączenia obszaru ze sporządzenia planu zadań ochronnych określone w art. 28 ust. 11 pkt 3a tj. terenów leśnych pokrywających się z obszarem nadleśnictwa, dla którego ustanowiony plan urządzenia lasu został poddany ocenie	567,38

			oddziaływania na środowisko	
6.	Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Boreckiej	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	20212,17
7.	Obszar Chronionego Krajobrazu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	4297,5
8.	Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Szeskich	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	99,16
9.	Użytek ekologiczny- Ostoja bioróżnorodności w Puszczy Boreckiej	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	29,05
10.	Użytek ekologiczny- Jezioro Birek	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	40,04

11.	Tereny Leśne Nadleśnictwa Borki	Brak planu ochrony/planu zadań ochronnych	Nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody	12820.46
-----	------------------------------------	---	--	----------

Teren objęty PZO: Ostoja Borecka o powierzchni 12544.71 [ha]

1.3. Mapa obszaru Natura 2000

Mapa obszaru Natura 2000 stanowi załącznik nr 2

1.4. Opis założeń do sporządzenia Planu

1.4.1 OSTOJA BORECKA PLH 280016

Ogólna charakterystyka obszaru Natura 2000 PLH280016 Ostoja Borecka

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Borecka zajmuje powierzchnię 25 340 ha, obejmując cały kompleks leśny Puszczy Boreckiej, zespół jezior w górnym biegu Łażnej Strugi wraz z przyległymi terenami leśnymi, tereny lasów i jezior na północ od jeziora Gołdapiwo, w tym Piłackie Wzgórza, oraz tereny nieleśne między jeziorem Gołdapiwo i Piłackimi Wzgórzami na zachodzie a Puszcza Borecką na wschodzie. Według Standardowego Formularza Danych (wersja z 2008.02), użytkowanie gruntów przedstawia się następująco:

- lasy – 76% (w tym lasy liściaste 10%, mieszane 50%, iglaste 16%)
- siedliska łąkowe i zaroślowe – 2%
- tereny rolnicze – 16%
- wody śródlądowe – 6%.

SOOS leży w granicach 5 gmin: Pozezdrze, Kruklanki, Kowale Oleckie, Gołdap i Wydminy, we wschodniej części województwa

warmińsko-mazurskiego. Z punktu widzenia geografii fizycznej SOOS obejmuje północną część Pojezierza Ełckiego oraz północno-wschodni fragment Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Jest to obszar o stosunkowo silnie, jak na warunki polskie, zaznaczonym wpływie klimatu kontynentalnego. Jego rzeźba, sieć rzek i jezior oraz gleby są bezpośrednio lub pośrednio wynikiem ostatniego zlodowacenia, które zakończyło się ostatecznie raptem 12 tysięcy lat temu. SOOS posiada krajobraz młodoglacjalny. Teren jest na ogół silnie pagórkowaty, rzadziej falisty. Utworami powierzchniowymi są gliny, żwiry i piaski morenowe o znacznej miąższości. Wykształciły się z nich na ogół dość żyzne gleby brunatne, rzadziej rdzawe. W licznych podmokłych zagłębieniach wytworzyły się gleby hydrogeniczne – przeważnie torfy niskie i/lub mursze, miejscami także torfy przejściowe i wysokie. Sieć rzeczna jest słabo wykształcona, a na terenach leśnych do dzisiaj pozostało bardzo wiele nie zdrenowanych zagłębień bezodpływowych. Najważniejsze cieką to rzeka Sapina, której fragment przepływa przez zachodnią część SOOS, oraz Czarna Struga (poniżej Puszczy znana jako Łażna Struga, a poniżej j. Laśmiady jako Ełk), która bierze początek na północno-wschodnich skrajach Puszczy Boreckiej i płynie na południe. W granicach SOOS w zlewni Sapiny znajdują się m.in. jeziora Krzywa Kuta, Biała Kuta, Krzywa Kuta, Smolak i Żabinek, natomiast w zlewni Czarnej Strugi/Łażnej Strugi – m.in. jeziora Szwałk Mały, Szwałk Wielki, Pilwąg, Łażno i Litygajno.

Przyroda ożywiona przed masową kolonizacją

Przez pierwsze kilka tysięcy lat osadnictwa na terenie dzisiejszego SOOS wpływ człowieka na przyrodę był znikomy. Niemal cały teren porośnięty był liściastymi lasami, zwanymi grądami, z dominującym udziałem lipy, graba i dębu, z domieszką świerka. W dolinach rzecznych rosły lasy łąkowe, zbudowane głównie z olszy i jesionu, a na bezodpływowych terenach bagiennych - olsy z dominującą olszą czarną. Przestrzenie otwarte były rzadkością i występowały tylko tam, gdzie las nie mógł się utrzymać lub uległ zniszczeniu z przyczyn naturalnych – nad bagnami i jeziorami, gdzie poziom wody był zbyt wysoki nawet dla olszy, która ustępowała szuwarom, na wiatrołomach, gdzie występowały zbiorowiska zrębowe, na polanach powstałych po obumarciu wielkich starych drzew, na skrajnie ubogich w składniki odżywcze torfowiskach wysokich, na zarastających płem obrzeżach śródleśnych jezior. Siłą rzeczy taka szata roślinna musiała wybitnie sprzyjać gatunkom zwierząt, którym za siedlisko służą stare lasy, jeziora i mokradła, natomiast nie sprzyjała lub wręcz eliminowała gatunki, które wymagają dość rozległych terenów otwartych, czy to w postaci łąk, czy pól. Teren SOOS był zamieszkały między innymi przez jelenie, łosie, wilki, niedźwiedzie, rysie, żbiki, żubry i tury.

Zmiany wywołane przez człowieka

Po podboju krzyżackim w XIII w. słabo zaludnione okolice dzisiejszej Puszczy Boreckiej wyludniły się niemal całkowicie, a lasy ciągnęły się prawdopodobnie nieprzerwanie aż do dzisiejszej Puszczy Augustowskiej. Masowa i systematyczna kolonizacja zaczęła się dopiero w XVI wieku i była związana z napływem osadników z Mazowsza, Niemiec i Litwy. Krukłanki były lokowane w 1545 r., Banie Mazurskie w 1560 r., Kowale Oleckie w 1563 r. Proces ten wiązał się nieuchronnie z wycinaniem lasów pod uprawę oraz w celu pozyskania podstawowego budulca. Ponieważ gleby były na ogół dość żyzne, o kolejności trzebieży decydowały inne czynniki, takie, jak dostępność, ukształtowanie terenu i stosunki wodne. Już po stu kilkudziesięciu latach intensywnej eksploatacji lasów zaczęły się kształtować współczesne granice Puszczy Boreckiej (XVII w.), która dla rolnictwa okazała się mało atrakcyjna ze względu na silnie pagórkowaty teren i liczne głębokie bezodpływowe zagłębienia. W miarę rozwoju systematycznej gospodarki leśnej drzewostany puszczy były przebudowywane przez zastępowanie wycinanych drzew liściastych drzewami iglastymi, przy czym gatunkiem preferowanym był świerk, inaczej niż na piaszczystych terenach sandrowych pogranicza polsko-pruskiego, gdzie promowano sosnę. Skutki nadmiernej dominacji jednego gatunku w drzewostanach ujawniły się dość szybko w postaci wielkich gradacji brudnicy mniszki w latach 1795-98 i 1853-57, które zniszczyły znaczne połacie drzewostanów świerkowych. Jednym z rezultatów tej ostatniej gradacji jest dzisiejszy rezerwat Borki, gdzie po zniszczeniach dokonanych przez brudnicę mniszkę pozwolono przyrodzie zadbać o odnowienie lasu. Mimo korekt, zmierzających do większego zrównoważenia potrzeb produkcji i przyrody, gospodarka leśna nadal wywiera silny wpływ na ekosystem puszczy, przejawiający się między innymi uproszczoną strukturą wiekową drzewostanów, nadmiernym udziałem świerka, który w wielu miejscach tworzy niemal czyste drzewostany, a w lasach liściastych – silną preferencją dla dębu, jako gatunku bardziej opłacalnego niż pozostałe gatunki grądowe. Gospodarka leśna pozostaje też elementem zwiększającym ryzyko wystąpienia zdarzeń kłęskowych. Przykładem tego były rozległe wiatrołomy w latach 1999 i 2002, które zniszczyły wiele drzewostanów wcześniej osłabionych przez brudnicę mniszkę i kornika drukarza – owady atakujące przede wszystkim drzewa iglaste. Trwająca kilkaset lat presja człowieka spowodowała też zmiany w składzie fauny. Już dawno z puszczy zniknęły tury i niedźwiedzie i żubry – stado obecnie zasiedlające Puszczę to efekt reintrodukcji rozpoczętej w 1953 r. wraz z założeniem Stacji Hodowli Żubrów w Wolisku. Populacje wilków i rysi, celowo tępione, przetrwały do naszych czasów silnie zdziesiątkowane. Bobry prawdopodobnie wyginęły zupełnie, a ich powrót jest wynikiem programu restytucji, rozpoczętego w latach 70'tych przez Zakład Doświadczalny PAN w Popielnie.

Mimo, że udział gleb hydrogenicznych i gruntów pobagiennych na terenach rolniczych SOOS jest niezbyt duży, ważnym elementem krajobrazu rolniczego są trwałe użytki zielone, które poza dawnymi zabagnieniami pokrywają także znaczną część morenowych wzgórz o glebach mineralnych. Dzieje się tak między innymi dlatego, że pagórkowate ukształtowanie terenu utrudnia orkę i stwarza ryzyko erozji.

Znaczny udział lasów i trwałych użytków zielonych oraz brak dużych skupisk ludzkich sprawił, że ekosystemy wodne są stosunkowo mało zdegradowane. Jeziora w ogromnej większości zachowały prawie naturalną linię brzegową a ich wody nie zostały tak przeżyźnione, jak np. w centralnej części systemu Wielkich Jezior Mazurskich. Współcześnie ekosystemom jeziornym, a także lasom, sprzyja też fakt, że presja turystyczna, choć narasta, to jednak jest wielokrotnie mniejsza niż w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich czy na południu Warmii i Mazur.

Walory przyrodnicze Puszczy Boreckiej doceniano od dawna, jednak dopiero w latach 50'tych XX wieku zaczęły tu powstawać nowoczesne formy ochrony przyrody. W 1958 r. założono rezerwat Borki, w 1975 r. – rezerwat Lipowa Wyspa na jeziorze Szwałk, w 1981 r. – rezerwaty Mazury i Lipowy Jar, a w 1989 r. – rezerwat Piłackie Wzgórza. W 1991 r. powołano obszar chronionego krajobrazu, obejmujący około 70% dzisiejszego SOOS. W 2004 r. wyznaczono Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 PLB280006 Puszcza Borecka. W 2008 r. teren SOOS Ostoja Borecka został zatwierdzony jako Obszar o Znaczeniu dla Wspólnoty (OZW). Propozycje utworzenia Parku Krajobrazowego Puszczy Boreckiej, pojawiające się zwłaszcza w latach 90'tych, nie zostały zrealizowane. Obecnie, po powołaniu sieci Natura 2000, kwestia utworzenia parku stała się mniej pilna.

Przedmioty ochrony w SOOS Ostoja Borecka

Przedmiotami ochrony w SOOS Ostoja Borecka są:

- twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami Charitea (kod 3140)
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskiem Nymphaeion, Potamion (kod 3150)
- naturalne dystroficzne zbiorniki wodne (kod 3160)
- górskie i niżowe łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion) (6510)
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) (kod 7110)
- grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum) (kod 9170-2)
- bory i lasy bagienne (kod 91D0) (w tym sosnowy bór bagienny 91D0-2 i borealna świerczyna bagienna 91D0-5)
- łągi jesionowo-olszowe (kod 91E0-3)

Niewątpliwie kluczowe znaczenie ma występowanie w SOOS grodu subkontynentalnego, który zajmuje większość powierzchni leśnej Ostoi.

Współwystępowanie na mniejszych powierzchniach szeregu innych, cennych i dobrze zachowanych siedlisk niewątpliwie znacznie podnosi wartość przyrodniczą SOOS i jej znaczenie dla ochrony przyrody.

Siedliska przyrodnicze występujące w SOOS, ale nieistotne z punktu widzenia ochrony tych siedlisk w kraju to:

- torfowiska przejściowe (kod 7140)
- ziołorośla nadrzeczne (*Convululetalia sepium*) (kod 6430)

Poza wyżej wymienionymi, z SOOS podawano jeszcze m.in. następujące typy siedlisk:

- murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) (kod 6210)
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) (kod 6410)

Jednak prace terenowe przeprowadzone przez Wojewódzki Zespół Specjalistów i prace wykonane na potrzeby niniejszego dokumentu nie potwierdziły obecności tych siedlisk w SOOS.

W granicach SOOS występują także gatunki zwierząt wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Są to:

- żubr *Bison bonasus*
- mopek *Barbastella barbastellus*
- bóbr *Castor fiber*
- wydra *Lutra lutra*
- wilk *Canis lupus*
- ryś *Lynx lynx*
- nocek łydkowłosy *Myotis dasycyneme*
- czerwoczyk nieparek *Lycaena dispar*
- pachnica dębowa *Osmoderma eremita*.

Przedmiotami ochrony, ze względu na znaczenie ich populacji w SOOS, są: żubr, mopek, wilk i ryś. Nocek łydkowłosy obecnie nie stanowi

przedmiotu ochrony ze względu na zbyt niski stopień rozpoznania populacji tego gatunku w SOOS.

Z SOOS Ostoja Borecka podawano ponadto cztery gatunki roślin wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Są to:

- rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*
- lipiennik Loesela *Liparis loeselii*
- sasanka otwarta *Pulsatilla patens*
- obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*

Formalnie przedmiotami ochrony są rzepik szczeciniasty i lipiennik Loesela. Populacje obuwika pospolitego i sasanki otwartej zostały uznane za nieistotne z punktu widzenia ochrony tych gatunków w kraju, przy czym sasanka otwarta prawdopodobnie nie występuje w części SOOS ujętej w PZO. Oczywiście, oba gatunki należy w granicach SOOS chronić przynajmniej w takim stopniu, w jakim wynika to z przepisów o ochronie gatunkowej.

Terytorialny zakres Planu

PZO obejmuje całą SOOS z wyjątkiem terenów leśnych zarządzanych przez Nadleśnictwo Borki (zachodnia część Puszczy Boreckiej). Tereny zarządzane przez Nadleśnictwo Borki zostały wyłączone z PZO ponieważ posiada ono sporządzony w 2010 r. plan urządzenia lasu, który został poddany ocenie oddziaływania na środowisko, co stanowi według art. 28 ust. 11 punkt 3a Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. podstawę do wyłączenia z PZO. W efekcie PZO obejmuje powierzchnię 12 490 ha, co stanowi 49% całkowitej powierzchni SOOS.

Podstawa prawna, zakres i zasady sporządzania oraz skutki ustanowienia Planu

Podstawa prawna i ramowy zakres PZO

Podstawą prawną do sporządzenia PZO jest art. 28 ust. 1 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, zgodnie z którym „Dla obszaru Natura 2000 sprawujący nadzór nad obszarem sporządza projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat; pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub

od dnia wyznaczenia obszaru specjalnej ochrony ptaków”. Ramowy zakres PZO określa art. 28 ust. 10 *Ustawy*, według którego plan zadań ochronnych zawiera:

- „1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
 - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
 - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.”

Zasady sporządzania i ustanawiania PZO

Szczegółowo tryb prac nad PZO i zakres prac koniecznych do wykonania w ramach sporządzania PZO określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000*, wydane na podstawie art. 28 ust. 13 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*. Według par. 2 cytowanego Rozporządzenia, tryb prac nad projektem PZO obejmuje:

- „1) ustalenie terenu objętego projektem planu zadań ochronnych oraz przedmiotów ochrony obszaru;
- 2) sformułowanie założeń do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych;

- 3) podanie do publicznej wiadomości informacji o zamiarze przystąpienia do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych;
- 4) identyfikację zainteresowanych osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar;
- 5) sformułowanie projektu planu zadań ochronnych;
- 6) uzgodnienie, o którym mowa w art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody”.

Przywołany w *Rozporządzeniu art. 28 ust. 6 Ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, nakazujący uzgodnienie projektu PZO z właściwym Dyrektorem Regionalnym Lasów Państwowych, przestał obowiązywać z dniem 1 stycznia 2012 r. W dalszym ciągu jednak konieczne jest uzgodnienie projektu PZO z właściwym wojewodą na podstawie art. 56 ust. 1 oraz 59 ust. 2 *Ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie*.

Zgodnie z art. 28 ust. 2 *Ustawy*, sporządzający projekt musi umożliwić osobom i podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą w obszarze Natura 2000 udział w pracach nad PZO. Ponadto, sporządzający musi umożliwić udział społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w *Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*.

Zgodnie z par. 3 *Rozporządzenia z dnia 17 lutego 2010 r.*, zakres prac koniecznych do sporządzenia PZO obejmuje w skrócie:

- opisanie granic PZO
- zgromadzenie, zweryfikowanie i uzupełnienie istotnych dla ochrony informacji o obszarze i przedmiotach ochrony
- ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony (w tym, w przypadku ptaków, ocenę wielkości i rozmieszczenia populacji, trendów populacyjnych, wielkości i jakości siedlisk gatunku oraz szans zachowania gatunku w przyszłości)
- ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń dla utrzymania lub osiągnięcia właściwego stanu przedmiotów ochrony
- ustalenie celów działań ochronnych do osiągnięcia w okresie obowiązywania PZO, z uwzględnieniem konieczności utrzymania/osiągnięcia właściwego stanu ochrony poprzez likwidację/ograniczenie istniejących i potencjalnych zagrożeń, oraz konieczności uzupełnienia stanu wiedzy, jeżeli jest on niewystarczający dla oceny stanu przedmiotów ochrony
- ustalenie działań ochronnych wynikających z wyznaczonych celów, w tym także działań z zakresu monitoringu realizacji celów, z uwzględnieniem zakresu, miejsca, terminu i kosztów realizacji, a także podmiotów odpowiedzialnych za realizację, podmiotów, których współdziałanie jest niezbędne, oraz technicznych uwarunkowań realizacji

- ustalenie wskazań do zmiany dokumentów planistycznych takich, jak wojewódzkie plany zagospodarowania przestrzennego, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

W celu ujednoczenia PZO powstających w kraju opracowany został szablon/formularz PZO, zastosowany również w pracach nad PZO dla SOOS Ostoja Borecka.

Zgodnie z art. 28 ust. 5 *Ustawy z dnia 16 kwietnia o ochronie przyrody*, „Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000”. Tak więc, po sporządzeniu projektu PZO następuje formalne ustanowienie PZO poprzez wydanie i opublikowanie (w Dzienniku Urzędowym Województwa) aktu prawa miejscowego, jakim jest zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Jeżeli chodzi o możliwość zmiany PZO, art. 28 ust. 5 *Ustawy* mówi, że „Plan zadań ochronnych może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.”

Skutki ustanowienia PZO

PZO jest aktem prawa miejscowego, w związku z czym formalnie obowiązuje wobec wszystkich osób fizycznych i prawnych w granicach OSOP (i ewentualnie na terenach sąsiednich, o ile PZO zawiera ustalenia dotyczące takich terenów). Z drugiej strony, w świetle *Ustawy z dnia 16 kwietnia o ochronie przyrody* oraz *Rozporządzenia z dnia 17 lutego 2010 r.*, PZO nie może zawierać powszechnych zakazów ani nakazów, a jedynie określone działania, za których wykonanie mają odpowiadać wymienione w PZO podmioty. W rezultacie, PZO mimo, że jest aktem prawa miejscowego, jest faktycznie bezpośrednio kierowany do stosunkowo wąskiej grupy podmiotów, które mają wdrażać działania ochronne. Na ogół są to te podmioty, które na danym obszarze Natura 2000 prowadzą działalność gospodarczą na siedliskach przyrodniczych i/lub siedliskach gatunków będących przedmiotami ochrony. W przypadku PZO dla SOOS Ostoja Borecka będzie to przede wszystkim nadleśnictwo Czerwony Dwór, ale także podmioty władające terenami rolnymi istotnym z punktu widzenia zachowania przedmiotów ochrony oraz podmioty zarządzające wodami śródlądowymi bądź prowadzące na nich działalność gospodarczą.

PZO może jednak pośrednio wpływać na kształtowanie miejscowego prawa w zakresie planowania przestrzennego poprzez wskazywanie wytycznych do wojewódzkich planów zagospodarowania, studiów uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin oraz

miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ze względu na lokalną skalę zagadnień, można się spodziewać, że w praktyce najistotniejsze będą wskazania do zmian studiów zagospodarowania przestrzennego gmin oraz do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Należy podkreślić, że ustalenie takich wskazań nie rodzi obowiązku zmiany tych dokumentów przez gminy. Wskazania te pełnią w ochronie obszaru Natura 2000 podwójną rolę:

- stanowią one dla potencjalnych inwestorów, publicznych czy prywatnych, wskazówkę co do tego, jakiego typu przedsięwzięcia są na określonych terenach niedopuszczalne bądź niewskazane ze względu na cele ochrony obszaru Natura 2000 mimo, że w świetle istniejących gminnych dokumentów planistycznych mogą być realizowane;
- stanowią dla władz gminnych wskazówkę przy sporządzaniu nowych dokumentów planistycznych.

Co do możliwości realizacji przedsięwzięć, należy podkreślić, że ustalenia PZO nie zastępują ani ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, ani strategicznych ocen oddziaływania na środowisko sporządzanych dla planów i programów. Z drugiej strony, art. 37 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* stanowi, że jeżeli na obszarze Natura 2000 zostaną podjęte działania niezgodne z ustaleniami PZO, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska „nakazuje ich natychmiastowe wstrzymanie i podjęcie w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru, jego części lub chronionych na nim gatunków”. Można więc liczyć się z tym, że na etapie opiniowania/ uzgadniania przedsięwzięć lub planów/programów (w tym dotyczących planowania przestrzennego) RDOŚ będzie negatywnie odnosił się do tych przedsięwzięć, planów lub programów, które są sprzeczne albo z działaniami zaplanowanymi w PZO, albo z zawartymi w PZO wskazaniami do dokumentów planistycznych.

Ponieważ PZO określa działania do realizacji przez określone podmioty, istotną sprawą jest to, kto ma ponieść koszty tych działań. W tej kwestii art. 36 ust. 3 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* stanowi, co następuje:

„Jeżeli działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka lub rybacka wymaga dostosowania do wymogów ochrony obszaru Natura 2000, na którym nie mają zastosowania programy wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, regionalny dyrektor ochrony środowiska może zawrzeć umowę z właścicielem lub posiadaczem obszaru, z wyjątkiem zarządców nieruchomości Skarbu Państwa, która zawiera wykaz niezbędnych działań, sposoby i terminy ich wykonania oraz warunki i terminy rozliczenia należności za wykonane czynności, a także wartość rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń”.

Z powyższego wynika, że:

- na zwrot kosztów dostosowania działalności do wymogów ochrony PZO nie mogą liczyć Lasy Państwowe ani dzierżawcy jezior i gruntów rolnych stanowiących własność Skarbu Państwa
- na zwrot kosztów dostosowania działalności do wymogów ochrony PZO nie mogą liczyć rolnicy, którzy realizują programy rolnośrodowiskowe, będące programami wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości
- zawarcie przez RDOŚ umów z ewentualnymi innymi podmiotami, które będą musiały dostosować swoją działalność do wymogów ochrony PZO, nie jest obligatoryjne.

Należy w tym miejscu podkreślić, że przedstawione ograniczenia odnoszą się tylko do kosztów dostosowywania działalności gospodarczej, rolnej, leśnej, łowieckiej lub rybackiej, a nie do kosztów działań o charakterze stricte ochronnym. Dla przykładu, nadleśnictwo, które na swoim terenie będzie musiało dostosować do wymogów PZO sposób rębego użytkowania lasów, nie będzie mogło liczyć na zwrot ewentualnych dodatkowych kosztów z tego tytułu, natomiast będzie mogło ubiegać się o rekompensatę np. za budowę zastawek mających na celu ograniczenie odpływu wód z torfowiska wysokiego, jeżeli takie działanie znajdzie się w PZO. Do kwestii kosztów realizacji działań wynikających z PZO odnosi się bowiem także art. 39 *Ustawy*, który brzmi następująco:

„Koszty związane z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci obszarów Natura 2000 w zakresie nieobjętym finansowaniem przez Wspólnotę są finansowane z budżetu państwa, a także z budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.”

Z Rozporządzenia z dnia 17 lutego 2010 w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika, że w PZO nie określa się źródeł finansowania działań. Art. 39 *Ustawy* stanowi jednak mocną podstawę do ubiegania się o środki publiczne na realizację działań przewidzianych w PZO. Oczywiście, aby środki takie były dostępne w praktyce, należy równolegle z pracami nad PZO lub bezpośrednio po ich zakończeniu podjąć starania o zabezpieczenie odpowiednich kwot przez wymienione w art. 39 instytucje.

Spotkania dyskusyjne

W trakcie prac nad PZO przewiduje się przeprowadzenie 4 spotkań z przedstawicielami interesariuszy z SOOS. Spotkania te będą jednym

z elementów umożliwiającym społeczeństwu, w tym osobom i podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą w SOOS, udział w pracach nad PZO. Ustalono następujący terminarz spotkań:

- 29.06.2012 r.
- 11.09.2012 r.
- 28.09.2012 r.
- 08.10.2012 r.

Spotkania będą miały na celu:

- zapoznanie interesariuszy z ideą sieci Natura 2000
- zapoznanie interesariuszy ze specyfiką SOOS Ostoja Borecka
- omówienie przedmiotów ochrony w SOOS Ostoja Borecka, w tym przedstawienie podstawowych informacji poszczególnych siedliskach przyrodniczych i stanie ich zachowania w SOOS, a także o biologii i wymogach siedliskowych i populacjach poszczególnych gatunków, będących przedmiotami ochrony w SOOS
- przedstawienie i przedyskutowanie zagrożeń dla poszczególnych przedmiotów ochrony
- przedstawienie i przedyskutowanie celów ochrony sformułowanych w stosunku do poszczególnych przedmiotów ochrony
- przedstawienie i przedyskutowanie propozycji działań dotyczących poszczególnych przedmiotów ochrony, w tym działań z zakresu ochrony czynnej, dostosowania metod gospodarowania, monitoringu realizacji PZO i uzupełniania stanu wiedzy o przedmiotach ochrony.

Równolegle z tematyką dotyczącą SOOS Ostoja Borecka podczas spotkań będą omawiane zagadnienia dotyczące OSOP Puszcza Borecka.

1.5. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych Planem

Lp.	Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska	% pokr.	Pop. Osiadł.	Pop. Lęg.	Pop. Migr.	Ocena Pop.	Ocena St. zach.	Ocena Izol.	Ocena Ogólna	Opinia dot. wpisu
S1	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic	<i>Charetea</i>	0,27					B		B	
S2	3150	Starorzecza naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nymphaeion i Potamion	<i>Nymphaeion, Potamion</i>	11,92					B		B	
pS3	3160	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	<i>Sphagnoutricularion</i>	0,07					B		C	
pS4	6510	Górskie i niżowe łąki użytkowane	<i>Arrhenatherion</i>	0,26					B		C	

		ekstensywnie										
S5	7110-1	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) – niżowe torfowiska wysokie	<i>Sphagnion magellanicum</i>	0,06						B		C
S6	9170-2	Grąd subkontynentalny	<i>Tilio-Carpinetum</i>	38,55						B		A
S7	91D0-2	Sosnowy bór bagienny	<i>Vaccinio uliginosio-Pinetum</i>	1,20						A		C
S8	91D0-5	Borealna świerczyna bagienna	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	0,12						A		A
S9	91E0-3	Niżowy łęg jesionowo-olszowy	<i>Fraxino-Alnetum</i>	5,22						B		B
R1	1903	Lipiennik Loesela	<i>Liparis loeselii</i>		DD				C	C	C	C
R2	1939	Rzepik szczeniasty	<i>Agrimonia pilosa</i>		P (>100 os.)				B	A	B	A

Z1	1308	Mopek	<i>Barbastell a barbastell us</i>		P			C	B	C	B	
Z2	1352	Wilk	<i>Canis lupus</i>		2-10			C	B	C	C	
Z3	1361	Ryś	<i>Lynx lynx</i>		0-2			C	B	B	C	
Z4	2647	Żubr	<i>Bison bonasus</i>		80-90			B	A	A	A	

Gdzie symbol: S oznacza siedliska, **R** – rośliny, **Z** – zwierzęta (w tym ptaki). **Uwaga: Siedliska i/lub gatunki nie wykazane jako przedmioty ochrony w SDF w momencie przystąpienia do sporządzenia PZO, a kwalifikujące się do tego o czym świadczy dostępna wiedza zaznaczamy indeksem „p” w kolumnie Lp. i wpisujemy kursywą. W tabeli wpisujemy dane z SDF po zweryfikowaniu o dostępne inne dane.**

1.6. Opis procesu komunikacji z różnymi grupami interesu.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody sporządzający projekt planu zadań ochronnych umożliwi zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu.

Na każdym etapie opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLB 280006 Puszcza Borecka oraz PLH280016 Ostoja Borecka, przyjęto zasadę otwartości i jawności w stosunku do wszystkich zainteresowanych grup społecznych. Takie założenie pozwoli na zapewnienie skuteczności ochrony poprzez wypracowanie sposobów ochrony/zadań ochronnych akceptowanych przez grupy interesu.

Wszelkie działania w zakresie konsultacji społecznych będą odbywały się w formie pisemnej. W tej formie przekazywane będą wszelkie wnioski ze strony zainteresowanych stron oraz informacje, podsumowania, zapytania itp. Ponadto założono przeprowadzenie czterech warsztatów:

- informacyjnego na etapie przystąpienia do opracowania projektu niniejszego dokumentu, który odbędzie się 06.09.2012r. w Ośrodku Kultury w Budrach, mającego na celu przekazanie informacji o projekcie, przedstawienie najważniejszych problemów związanych z przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000, wyłonienie spośród uczestników Zespołu Lokalnej Współpracy oraz wypracowanie wspólnej wizji ochrony obszaru Natura 2000, uwzględniającej obowiązek ochrony przedmiotów ochrony, wykorzystującej wiedzę naukową oraz lokalną na temat obszaru oraz potrzeby i dążenia osób i podmiotów korzystających z obszaru;

- dyskusyjnych – na etapie opracowania dokumentu planu zadań i konsultacji z ZLW.

Informacje odnośnie projektu planu zadań zostaną umieszczone w gazecie lokalnej - „Gazeta Olsztyńska”, tablicy ogłoszeń RDOŚ, stronie internetowej RDOŚ <http://olsztyn.rdos.gov.pl/> w zakładce „Plany zadań ochronnych Natura 2000”. Informacje na temat warsztatów zostaną rozpropagowane poprzez umieszczenie na stronie internetowej RDOŚ w zakładce „Plany zadań ochronnych Natura 2000” oraz poprzez indywidualne zaproszenia wysyłane pocztą tradycyjną wszystkim interesariuszom.

Uwagi do Projektu Planu Zadań Ochronnych można zgłaszać na adres: molszewka@intertim.pl

Kluczowe grupy interesu, tj. o dominującym wpływie na obszar NATURA 2000, wynikającym ze skali lub charakteru prowadzonej działalności, będą na bieżąco zapraszane do udziału w procesie opracowania projektu, w ramach spotkań roboczych.

W przypadku wystąpienia zasadniczego konfliktu pomiędzy proponowanymi zadaniami ochronnymi, a oczekiwaniami mieszkańców lub innych grup interesu przewiduje się możliwość zorganizowania spotkania z radą gminy przy udziale mieszkańców – w ramach sesji rady gminy.

Całość korespondencji wraz z protokołami ze spotkań i listami obecności będzie gromadzona w celu udokumentowania przebiegu procesu komunikacji.

1.7. Kluczowe instytucje/osoby dla obszaru i zakres ich odpowiedzialności

Instytucja/osoby	Zakres odpowiedzialności	Adres siedziby instytucji/osoby	Kontakt
Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego	planowanie przestrzenne, polityka regionalna, promocja regionu województwa warmińsko-mazurskiego, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Emilii Plater 1 10-562 Olsztyn	tel: 89 521 90 00 fax: 89 521 95 69 e-mail: do@warmia.mazury.pl
Starostwo Powiatowe w Olecku	regionalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Kolejowa 32 19 - 400 Olecko	tel.: 87 520-21-47, 87 520-24-75, 87 520-22-94 fax: 87 520-32-19 e-mail: starostwo@powiat.olecko.pl
Starostwo Powiatowe w Gołdapi	regionalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Krótka 1 19-500 Gołdap	tel.: 87 615-44-44 fax: 87 615-44-45 e-mail: starostwo.goldapskie@post.pl
Urząd Gminy w Kowalach Oleckich	lokalne zadania planistyczne, realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska na obszarze gminy, udostępnianie informacji o planowaniu przestrzennym i ochronie środowiska na obszarze gminy	ul. Kościuszki 44 19-420 Kowale Oleckie	tel.: 87 523 82 09 fax: 87 523 82 79 e-mail: gmina@kowale.fr.pl

Urząd Gminy w Baniach Mazurskich	lokalne zadania planistyczne, realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska na obszarze gminy, udostępnianie informacji o planowaniu przestrzennym i ochronie środowiska na obszarze gminy	ul. Konopnickiej 26 19-520 Banie Mazurskie	tel.: 87 615 71 72 87 615 71 78 87 615 71 79 fax: 87 615 71 78 e-mail: ugbaniemaz@go2.pl
Urząd Gminy w Gołdapi	lokalne zadania planistyczne, realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska na obszarze gminy, udostępnianie informacji o planowaniu przestrzennym i ochronie środowiska na obszarze gminy	ul. Pl. Zwycięstwa 14 19-500 Gołdap	tel: 87 615 00 68 fax: 87 615 08 00 e-mail: sekretariat@goldap.pl
Urząd Gminy w Świętajnie	lokalne zadania planistyczne, realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska na obszarze gminy, udostępnianie informacji o planowaniu przestrzennym i ochronie środowiska na obszarze gminy	Świątajno 104 19-411 Świątajno	tel.: 87 521 54 20 87 521 54 43 87 521 54 65 fax: 87 521 54 14 e-mail: ug@swietajno.pl
Urząd Gminy w Kruklankach	lokalne zadania planistyczne, realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska na obszarze gminy, udostępnianie informacji o planowaniu przestrzennym i ochronie środowiska na obszarze gminy	ul. 22 lipca 10 11-612 Kruklanki	tel.: 87 421 70 02, 87 421 70 16 fax: 87 421 70 02 e-mail: kruklanki2@wp.pl
Urząd Gminy w Wydminach	lokalne zadania planistyczne, realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska na obszarze gminy, udostępnianie informacji o planowaniu przestrzennym i ochronie środowiska na obszarze gminy	ul. Grunwaldzka 74 11-510 Wydminy	tel.: 87 421 00 83 fax: 87 421 00 19 e-mail: sekretariat@ug-wydminy.pl
Urząd Gminy w Pozezdrzu	lokalne zadania planistyczne, realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska	ul. 1-go Maja 1a 11-610 Pozezdrze	tel.: 87 427 90 06 87 427 91 33

	na obszarze gminy, udostępnianie informacji o planowaniu przestrzennym i ochronie środowiska na obszarze gminy		fax: 87 427 93 33 e-mail: ug@pozezdrze.pl
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń wodnych, polityka hydrologiczna	ul. Zarzecze 13B 03-194 Warszawa	tel.: 87 427 90 06 87 427 91 33 fax: 87 427 93 33 e-mail: ug@pozezdrze.pl
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku	nadzór nad gospodarką leśną, promocja i udostępnianie informacji w zakresie ochrony lasu i edukacji ekologicznej na obszarze Lasów Państwowych	ul. Lipowa 51 15-424 Białystok	tel: 85 748 18 00 fax: 85 652 23 73 e-mail: rdlp@bialystok.lasy.gov.pl
Nadleśnictwo Czerwony Dwór	realizacja gospodarki leśnej na terenie Lasów Państwowych, nadzór nad lasami w zarządzie Nadleśnictwa	ul. Czerwony Dwór 13 19-411 Świętajno	tel.: 87 523 88 44 e-mail: czerwonydwor@bialystok.lasy.gov.pl
Wojewódzki Sztab Wojskowy w Olsztynie	zadania z zakresu obronności kraju	ul. Jagiellońska 53 10-283 Olsztyn	tel: 89 542 18 40 89 542 18 65 e-mail: wswolsztyn@wp.mil.pl
Gospodarstwo Rybackie PZW w Suwałkach	użytkownik rybacki m. in. jezioro Ciche, Głębokie	ul. M.Konopnickiej 10 16-400 Suwałki	tel: 87 566 36 36 tel/fax: 87 566 40 05 e-mail: pzw@suwalki.com.pl
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie	organ nadzorujący obszar Natura 2000	ul. Dworcowa 60 10-437 Olsztyn	tel: 89 537 21 00 fax: 89 527 04 23 e-mail: sekretariat.olsztyn@rdos.gov.pl
Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie	prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego,	ul. Jagiellońska 91 10-356 Olsztyn	tel/fax. 89 535 76 84 89 526 44 39, 89 526 82 29 e-mail: sekretariat@w-modr.pl

	upowszechnianie programów rolnośrodowiskowych		
Warmińsko-Mazurska Izba Rolnicza	działalność na rzecz rozwiązywania problemów rolnictwa, reprezentowanie interesów rolników, działania m.in. na rzecz ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności kształtowania świadomości ekologicznej producentów rolnych	ul. Lubelska 43a 10-410 Olsztyn	tel/fax 089 534-05-67, 527-71-89 e-mail: wmirol@wmirol.org.pl
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Oddział w Olsztynie	nadzór nad realizacją programów rolnośrodowiskowych oraz strukturą własności	ul. św. Wojciecha 2 10-038 Olsztyn	tel: 89 521 09 20 tel: 89 521 09 22 fax: 89 521 09 20 e-mail: warminsko_mazurski@arimr.gov.pl
Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w Olsztynie	zarządzanie gruntami rolnymi własności Skarbu Państwa	ul. Głowackiego 6 10-448 Olsztyn	tel: 89 524 88 01 fax. 89 524 88 02 e-mail: olsztyn@anr.gov.pl
Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie	zarządzanie infrastrukturą systemów zagospodarowania wód i zgodności jej z wymogami prawa wodnego i ochrony przyrody	ul. Partyzantów 24 10-526 Olsztyn	tel: 89 521 71 00 fax. 89 521 71 01 e-mail: sekretariat@zmiuw.pl
Związek Stowarzyszeń Na Rzecz Rozwoju Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich LGD9	działalność na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin północno-wschodniego obszaru Wielkich Jezior Mazurskich,	ul. Portowa 2/3 11-600 Węgorzewo	tel.: 87 427 06 17 fax: 87 427 06 17 e-mail: biuro@mazurylgd9.pl

	promowanie obszarów wiejskich		
Stowarzyszenie Agroturystyczne "Mazurska Kraina"	promocja i rozwój turystyki wiejskiej, promowanie regionu, działania na rzecz ochrony środowiska i ekologii,	ul. Giże 7 19-411 Świętajno	tel.: 87 521 55 51 e-mail: mazurskakraina1@wp.pl
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE	działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju i promocji obszarów rybackich i zależnych od rybactwa, wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju tych obszarów	ul. Plac Wolności 1b 11-600 Węgorzewo	tel.: 87 428 47 41 87 428 47 36 e-mail: biuro@mazurylgr.pl
Andrzej Sulej	opiekun ostoi ptasiej z ramienia OTOP	ul. Jurkowo 18 11-612 Kruklanki	
dr Joanna Duriasz	badania flory i fauny Puszczy Boreckiej ze szczególnym uwzględnieniem zbiorowisk łąkowych i nietoperzy	Katedra Ekologii Ewolucyjnej UWM ul. Oczapowskiego 5 10-719 Olsztyn	
dr Anna Katarzyna Zalewska	badania roślinności Puszczy Boreckiej ze szczególnym uwzględnieniem porostów	Katedra Botanki i Ochrony Przyrody Wydział Biologii i Biotechnologii UWM Plac Łódzki 1 10-727 Olsztyn	tel.: 89 523 36 98 e-mail: anna.zalewska.ol@wp.pl
Komitet Ochrony Orłów	ochrona i badania ptaków drapieżnych	ul. Niepodległości 53/55 10-044 Olsztyn	tel.: 89 535 32 54 fax: 89 535 32 54 e-mail: koo@free.ngo.pl

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	ochrona dzikich ptaków i ich siedlisk, działania zmierzające do zachowania i promowania dziedzictwa przyrodniczego	ul. Wojska Polskiego 12/1 19-104 Trzcianne	tel. 85 738 50 37 e-mail: podlasie@otop.org.pl
Stowarzyszenie Miłośników Żubrów	działania na rzecz żubrów	ul. Ciszewskiego 8 pokój 42 02-786 Warszawa	tel./fax 22 593 65 80 e-mail: wanda_olech@sggw.pl
Klub Przyrodników	ochrona przyrody	ul .1 Maja 22 66-200 Świebodzin	tel/fax: 68 3828236 e-mail: kp@kp.org.pl

1.8. Zespół Lokalnej Współpracy

Imię i nazwisko	Funkcja	Nazwa instytucji /grupy interesu, którą reprezentuje	Kontakt
Iwona Mirowska-Ibron	<i>Planista Regionalny</i>	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie	iwona.mirowska-ibron@rdos.gov.pl tel. 89 537 21 09
Maria Mellin	<i>Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska Regionalny Konserwator Przyrody</i>	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie	mariamellin.olsztyn@rdos.gov.pl
Marzena Olszewska	<i>Koordynator Planu</i>	InterTIM - Wykonawca	molszewska@intertim.pl tel. 607 399 666
Joanna Popko	<i>Ekspert ds. GIS</i>	InterTIM - Wykonawca	joannapopko@intertim.pl

			Tel. 607 399 666
Piotr Kwiatkowski	<i>Ekspert przyrodnik</i>	ŚRODOWISKO S.C. - Wykonawca	ssc@post.pl 609 242 908
Aleksandra Krzysztoń - Rzodkiewicz	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie	aleksandra.krzyszton-rzodkiewicz.olsztyn@rdos.gov.pl 89 537 21 09
Bogdan Maczuga	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Lokalna Grupa Rybacka Wielkie Jeziora Mazurskie	bogdan-maczuga@tlen.pl 517 161 770
Sylwester Charyton	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Urząd gminy Świątajno	scharyton@swietajno.pl 87 521 54 20
Adam Wojnowski	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Gospodarstwo Rybackie PZW w Suwałkach	pzw@suwalki.com.pl 87 427 31 10
Krzysztof Krzywicki	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	WMIROL	krzykrzywicki@gmail.com 664 743 491
Aleksander Siemaszko	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	WMIROL	alexs@onet.eu 504 123 493
Andrzej Pawlik	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Urząd Gminy Kruklanki	inwestycje@kruklanki.pl 87 421 70 02
Maria Jujka-Radziewicz	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	maria.jujka@otop.org.pl

			503 343 321
Andrzej Sulej	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Komitet Ochrony Orłów	andsulej@wp.pl 510 143 749
Adam Kwiatkowski	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	RDLP Białystok	adam.kwiatkowski@bialystok.lasy.gov.pl 85 748 18 25
Anna Sawicka-Mułyk	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	RZGW Warszawa Z.Z. Giżycko	gizycko@warszawa.rzg.gov.pl 87 428 22 09
Krzysztof Stachowski	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	RZGW Warszawa Z.Z. Giżycko	gizycko@warszawa.rzg.gov.pl 87 428 49 64
Krzysztof Locman	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Urząd Gminy w Kowalach Oleckich	locman@interia.pl 604 806 339
Krzysztof Masiul	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	WMIR	509771831
Anna Sznajderowicz	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Nadleśnictwo Borki	anna.sznajderowicz@bialystok.lasy.gov.pl 87 421 70 45
Piotr Gawrycki	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Nadleśnictwo Borki	Piotr.gawrycki@bialystok.lasy.gov.pl 502 535 777
Dorota Tryk	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Urząd Gminy Pozezdrze	planowanie@pozezdrze.pl 87 427 90 06, wew.

			42
Magdalena Jurgielewicz	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Urząd Gminy Pozezdrze	ochrona.srodowiska@pozezdrze.pl 87 427 90 06, wew. 42
Jerzy Półtorak	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku	jerzy.poltorak@bialystok.buligl.pl 668 009 740
Krzysztof Nodzykowski	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	k.nodzykowski@bialystok.lasy.gov.pl 504 123 490
Jolanta Bazylak	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Urząd Gminy Wydminy	j.bazylak@ug-wydminy.pl 87 421 00 83
Szymon Czernek	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	mazurska@otop.org.pl 502 492 128
Anna Garackiewicz	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Nadleśnictwo Olecko	anna.garackiewicz@bialystok.lasy.gov.pl 516 006 158
Jarosław Kowalewski	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Nadleśnictwo Olecko	j.kowalewski@bialystok.lasy.gov.pl 516 006 141
Mariusz Kimszal	<i>Członek Zespołu Lokalnej Współpracy</i>	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	mariusz.kimszal@bialystok.lasy.gov.pl 500 038 909

Paweł Augustynowicz	Członek Zespołu Lokalnej Współpracy	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	pawel.augustynowicz@bialystok.lasy.gov.pl 87 523 85 11 wew. 111
---------------------	-------------------------------------	----------------------------	---

2. Etap II Opracowanie projektu Planu

Moduł A

2.1 Informacja o obszarze i przedmiotach ochrony

Typ informacji	Dane referencyjne	Zakres informacji	Wartość informacji	Źródło dostępu do danych
<i>Materiały Publikowane</i>	Ortofotomapy i mapy topograficzne OSOP z państwowego zasobu geodezyjno-kartograficznego, przekazane przez RDOŚ Olsztyn	Szczegółowe informacje o topografii, rzeczywistym użytkowaniu gruntów i zabudowie w OSOP	Kluczowa	RDOŚ Olsztyn, pliki rastrowe; www.geoportal.gov.pl
	Gromadzki M. (red.) 2004. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. Tom 3, Tom 5, Tom 6, Tom 9	Charakterystyka biologiczna/fitosocjologiczna, rozmieszczenie w kraju w tym w regionie), trendy i typowe zagrożenia siedlisk i gatunków będących	Bardzo duża	www.natura2000.gdos.gov.pl , pliki PDF

	przedmiotami ochrony		
Matuszkiewicz J.M. (red) Geobotaniczne rozpoznanie tendencji rozwojowych zbiorowisk leśnych w wybranych regionach Polski. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania, Warszawa 2007	Tendencje rozwojowe zbiorowisk leśnych. Składy gatunkowe drzewostanów w naturalnych zbiorowiskach leśnych	Bardzo duża	www.rcin.org.pl (PDF, xls)
Wyniki monitoringu siedlisk przyrodniczych i gatunków. GIOŚ	Wyniki krajowego monitoringu wilka, ryśia, żubra, mopka, lipiennika Loesela, łęgów, borów i lasów bagiennych, torfowisk wysokich	Duża	www.gios.gov.pl , pliki PDF
Lista rankingowa typów siedlisk przyrodniczych. GIOŚ Warszawa, 2011	Ranking typów siedlisk przyrodniczych wg stopnia ich zagrożenia	Duża	www.gios.gov.pl, plik PDF
Matuszkiewicz J.M. Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002	Regionalizacja geobotaniczna. Charakterystyka naturalnych zespołów leśnych	Duża	Wydawnictwo Naukowe PWN (papier)

Szmidt K. Program ochrony rysia Lynx lynx w Polsce. SGGW w Warszawie, Białowieża, 2011	Analiza sytuacji rysia w Polsce i propozycje działań ochronnych	Duża	www.smz.waw.pl, plik PDF
Przebieg inwentaryzacji wilka i rysia w Polsce w latach 2000-2009. Instytut Biologii Ssaków PAN, Komunikat z dnia 05.01.2010	Przebieg i wyniki inwentaryzacji wilka i rysia w Polsce, w tym w SOOS	Duża	www.zbs.bialowieza.pl
Polakowski B., 1961. Stosunki florystyczno-fitosocjologiczne Puszczy Boreckiej ze szczególnym uwzględnieniem lasów leśnictwa Lipowo i Wolisko. Stud. Soc. Scien. Torun., sec. D., Bot. 5: 1-147.	Opis fitosocjologiczny lasów Puszczy Boreckiej	Znaczna	Towarzystwo Naukowe w Toruniu, 87-100 Toruń, ul. Wysoka 16 (papier)
CORINE Land Cover	Wektorowa mapa pokrycia terenu	Istotna	www.eea.europa.eu (wektor)
Mapa geologiczna Polski 1: 500 000	Wektorowa mapa utworów powierzchniowych	Istotna	www.ikar2.pgi.gov.pl (wektor)
Adam Choiński: <i>Katalog jezior Polski</i> . Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2006, s. 234, 416, 575. ISBN 83-232-1732-7.	Powierzchnia jezior w Polsce	Istotna	Wydawnictwo Naukowe UAM (papier)

Hutorowicz A. Aktualny stan pła torfowcowego w dystroficznym jeziorze Smolak 28 lat po zakończeniu wapnowania i nawożenia mineralnego. Acta Agrophysica 2003, 1(1), 97-107	Stan dystroficznego jeziora Smolak (siedlisko przyrodnicze 3160)	Istotna	www.acta-agrophysica.org
Endler Z. 1992, Rośliny interesujące i chronione w projektowanym Boreckim Parku Krajobrazowym. Acta Academiae Agriculturae Ac Technice Olstenensis No 54: 3-14.	Przegląd chronionych i ciekawych roślin naczyniowych Puszczy Boreckiej	Istotna	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (papier)
Endler Z. 1991, Charakterystyka fitosocjologiczna zespołów świerkowych Puszczy Boreckiej. Fragm. Flor. Geobot. 35 (1-2): 295-303.	Przegląd zespołów świerkowych Puszczy Boreckiej	Istotna	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (papier)
Endler Z., Pietraszewski W., 1990. Charakterystyka fitosocjologiczna projektowanego rezerwatu „Las Klonowo-Lipowy” w Puszczy Boreckiej. Acta Academiae Agriculturae Ac Technice Olstenensis. No.51: 3-13.	Opis fitosocjologiczny fragmentu grądu w Puszczy Boreckiej	Istotna	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (papier)

<p>Grzybowski M., Endler Z., 2002, Fitocenozy skolochloi trzcinowatej Scolochloetum festuceae w projektowanym rezerwacie wodnym „Jezioro Żabinki” na Pojezierzu Mazurskim. Chrońmy Przyr. Ojcz. R.LVIII (58), 4: 71-80.</p>	<p>Opis zespołu skolochloi trzcinowatej w jeziorze Żabinki</p>	<p>Istotna</p>	<p>Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk al. A. Mickiewicza 33 31-120 Kraków (papier)</p>
<p>Maciejewski K.H. 1996. Badania nad chrząszczami (<i>Coleoptera</i>) Puszczy Boreckiej. Część III. Nadrodzina żuków (<i>Scarabaeoidae</i>). Wiad. Entomol., 15 (2) 85-88.</p>	<p>Informacja o występowaniu w Puszczy Boreckiej chrząszczy z nadrodziny żuków</p>	<p>Istotna</p>	<p>Polskie Towarzystwo Entomologiczne. Redakcja Wiadomości Entomologicznych, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań (papier)</p>
<p>Polakowski B., 1982, Roślinność rezerwatu Borki na Pojezierzu Mazurskim. Ochr. Przyr. 44: 65-98</p>	<p>Opis roślinności rezerwatu Borki</p>	<p>Istotna</p>	<p>Instytut Ochrony Przyrody PAN, al. A. Mickiewicza 33, 31-120 Kraków (papier)</p>
<p>Bloch - Orłowska Joanna, 2008, <i>Carex chordorrhiza</i> (Cyperaceae) w Polsce Północnej – rozmieszczenie i aspekty ochrony. Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica. – A. 14, p.1 (2007): 75-90.</p>	<p>Informacja o rozmieszczeniu turzycy strunowej w Polsce północnej</p>	<p>Niewielka</p>	<p>Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (papier)</p>

Endler Z., Dzedzic J., Koc J., 1993. Projektowany rezerwat „Jezioro Żabinki” na terenie Boreckiego Parku Krajobrazowego. Acta Acad. Agricult. Tech. OLst., Agricult., 56: 3-10.	Opis jeziora Żabinki	Niewielka	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (papier)
Endler Z., Polakowski B., 1991, Sieć projektowanych rezerwatów przyrody Boreckiego Parku Krajobrazowego. Chrońmy Przyr. Ojcz. 47,5: 103-107.	Krótki opis fragmentów puszczy	Niewielka	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk al. A. Mickiewicza 33 31-120 Kraków (papier)
Endler Z., Dzedzic J., Pietraszewski W., 1989. Roślinność rzeczywista zlewni jeziora Łękuk Wielki w Puszczy Boreckiej. Acta Academiae Agriculturae Ac Technice Olstenensis. Agricultura. No 49: 13-20.	Opis roślinności zlewni jeziora Łękuk Wielki	Niewielka	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (papier)
Grzybowski M., Brych A., Surowiec J., 2001, Biomass of aquatic plants Lake Łękuk Wielki located In the Borecka Primeval Forest. Limnol. Rev. 1: 131-136.	Biomasa roślin wodnych w jeziorze Łęku Wielki	Niewielka	Polskie Towarzystwo Limnologiczne, dr hab. Włodzimierz Marszelewski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika

			Instytut Geografii 87-100 Toruń, ul.Gagarina 9, papier
Maciejewski K.H. 1995. Badania nad chrząszczami (<i>Coleoptera</i>) Puszczy Boreckiej. Część I. Nadrodzina sprężyków (<i>Elateroidae</i>). Wiad. Entomol., 14 (3) 135-14	Informacja o występowaniu w Puszczy Boreckiej chrząszczy z nadrodziny sprężyków	Niewielka	Polskie Towarzystwo Entomologiczne. Redakcja Wiadomości Entomologicznych, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań (papier)
Maciejewski K.H. 1996. Badania nad chrząszczami (<i>Coleoptera</i>) Puszczy Boreckiej. Część IV. Myśliczki (<i>Staphylinidae</i> , <i>Steninae</i>). Wiad. Entomol., 15 (3), 133-138.	Informacja o występowaniu w Puszczy Boreckiej chrząszczy z rodzin kusakowtych i myśliczków	Niewielka	Polskie Towarzystwo Entomologiczne. Redakcja Wiadomości Entomologicznych, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań (papier)
Melke A., Maciejewski K.H. 1999. Badania nad chrząszczami (<i>Coleoptera</i>) Puszczy Boreckiej. Część V. Kusakowate (<i>Staphylinidae</i>). Wiad. Entomol., 18 (3): 143-151.	Informacja o występowaniu w Puszczy Boreckiej chrząszczy z rodzin kusakowtych	Niewielka	Polskie Towarzystwo Entomologiczne WWW.pte.au.poznan.pl (PDF)

<p>Sikora A., Cenian Z., Półtorak W., 2004, Puszcza borecka. W: Sidło P.O., Błaszowska B., Chylarecki P., Ostoje ptaków o randze europejskiej w Polsce.” Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Warszawa.</p>	<p>Krótką charakterystyka ornitologiczna Puszczy Boreckiej</p>	<p>Niewielka</p>	<p>RDOŚ Olsztyn</p>
<p>Słomka W., Juśkiewicz-Swaczyna B., Endler Z. 2006. Nowe stanowisko kruszczyka siniego <i>Epipactis purpurata</i> Sm. w Puszczy Boreckiej (Pojezierze Mazurskie). Chrońmy Przyrodę Ojczystą. 62 (3):105-10</p>	<p>Opis stanowiska kruszczyka siniego w Puszczy Boreckiej</p>	<p>Niewielka</p>	<p>Instytut Ochrony Przyrody PAN, al. A. Mickiewicza 33, 31-120 Kraków (papier)</p>
<p>Sokołowski A., W., 1979, Waloryzacja przyrodnicza projektowanych rezerwatów Puszczy Boreckiej. Chrońmy Przyr. Ojcz. 35, 4: 15-24.</p>	<p>Waloryzacja przyrodnicza wybranych fragmentów Puszczy Boreckiej</p>	<p>Niewielka</p>	<p>Instytut Ochrony Przyrody PAN, al. A. Mickiewicza 33, 31-120 Kraków (papier)</p>
<p>Maciejewski K.H. 1995. Nowe stanowisko kilku rzadko spotykanych gatunków <i>Silvanidae</i> (<i>Coleoptera</i>). Wiad. Entomol., 14 (1), 59.</p>	<p>Doniesienie o kilku gatunkach chrząszczy z rodziny spichrzelowatych</p>	<p>Nikła</p>	<p>Polskie Towarzystwo Entomologiczne. Redakcja Wiadomości Entomologicznych, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań (papier)</p>

Plany/programy/strategie/projekty	Majewski T. 1997. Nowe dane o rozmieszczeniu <i>Latridiidae</i> (<i>Coleoptera</i>) w Polsce. Wiad. Entomol., 15 (4), 228.	Informacja o rozmieszczeniu chrząszczy z rodziny wymiencikowatych w Polsce	Niżła	Polskie Towarzystwo Entomologiczne. Redakcja Wiadomości Entomologicznych, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań (papier)
	Prognoza oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Czerwony Dwór. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku. Białystok 2010	Ogólna charakterystyka i szczegółowe informacje o zasobach przyrodniczych Nadleśnictwa i obrębu Czerwony Dwór	Bardzo duża	Nadleśnictwo Czerwony Dwór (papier)
	Program ochrony przyrody Nadleśnictwa Czerwony Dwór na okres 01.01.2004-31.12.2013. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku	Ogólna charakterystyka zasobów przyrodniczych Nadleśnictwa i obrębu Czerwony Dwór	Duża	Nadleśnictwo Czerwony Dwór (papier)
	Plan ochrony rezerwatu Borki	Szczegółowy opis rezerwatu i zachodzących w nim procesów; listy roślin naczyniowych, mszaków, bezkręgowców i ssaków Puszczy Boreckiej, lista	Duża	RDOŚ Olsztyn, papier

		ptaków Puszczy Boreckiej, zasady ochrony, wskazania ochronne, szczegółowy plan ochrony		
	Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Czerwony Dwór na okres 01.01.2004-31.12.2013. Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku.	Szczegółowe opisy taksacyjne wydzieleń leśnych, opisy zabiegów pielęgnacyjnych i rębni	Kluczowa	Nadleśnictwo Czerwony Dwór (papier)
<i>Materiały niepublikowane</i>	System Informatyczny Lasów Państwowych, wersja 2012 r.	Graficzno-tekstowa baza danych z informacjami z planu urządzenia lasu	Kluczowa	Nadleśnictwo Czerwony Dwór (shp, access)
	Studenckie Koło Chiropterologiczne UWM w Olsztynie. 2004-2005. Niepublikowane materiały własne.	Wyniki badań nietoperzy w Puszczy Boreckiej	Istotna	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, dr Joanna Duriasz

<i>Raporty (Prace wykonane przez ekspertów w trakcie prac na Planem)</i>	Kwiatkowski P. Ocena stanu zachowania wybranych zbiorowisk leśnych i nieleśnych w obrębie Czerwony Dwór, 2012	Ocena stanu zachowania grądów, łągów, borów bagiennych i torfowisk wysokich w obrębie Czerwony Dwór na podstawie analizy wybranych losowo płatów.	Istotna	Środowisko s.c., RDOŚ Olsztyn
<i>Ekspertyzy przyrodnicze</i>	Wyniki inwentaryzacji siedlisk i gatunków Natura 2000, przeprowadzonej w 2008 r. przez Wojewódzki Zespół Specjalistów (Duriasz J., Grzybowski M., Słomka W.), Olsztyn 2008	Raport, zestawienia tabelaryczne i mapy cyfrowe dotyczące rozmieszczenia siedlisk i gatunków ujętych w Dyrektywie Siedliskowej, w tym zestawienie flory jezior	Kluczowa	GDOŚ Warszawa (doc, shp)
<i>Ekspertyzy przyrodnicze</i>	Zalewska A. Duriasz J. Szymczyk R., Dynowski P. Raport z wykonania projektu „Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej do powiększenia rezerwatu przyrody Borki w Puszczy Boreckiej”. Olsztyn, 2011	Inwentaryzacja i ocena siedlisk przyrodniczych, mszaków, porostów i roślin naczyniowych otoczenia rezerwatu Borki.	Bardzo duża	RDOŚ Olsztyn (papier)
<i>Ekspertyzy przyrodnicze</i>	Wyniki inwentaryzacji siedlisk i gatunków Natura 2000,	Mapy rozmieszczenia siedlisk i gatunków	Duża	Nadleśnictwo Czerwony Dwór (PDF)

	przeprowadzonej przez Lasy Państwowe w 2007 r.	ujętych w Dyrektywie Siedliskowej		
<i>Ekspertyzy przyrodnicze</i>	Kamiński K. Raport z wykonania projektu „Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej do powiększenia rezerwatu przyrody Borki w Puszczy Boreckiej. Inwentaryzacja chrząszczy saproksylicznych” Olsztyn, 2011	Charakterystyka chrząszczy saproksylicznych otoczenia rezerwatu Borki	Znaczna	RDOŚ Olsztyn (papier)
<i>Ekspertyzy przyrodnicze</i>	Polakowski B, i In. 1989, Inwentaryzacja zbiorowisk i zespołów roślinnych Puszczy Boreckiej. MSR UWM, Olsztyn.	Opis zespołów roślinnych Puszczy Boreckiej	Istotna	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (papier)

2.2 Ogólna charakterystyka obszaru

Obszar objęty Planem zadań Ochronnych zajmuje powierzchnię 12 490 ha w kilkunastu fragmentach:

- 75% to wschodnia część Puszczy Boreckiej i tereny nieleśne na wschód od gminy Kruklanki
- 25% to tereny nieleśne (poza zarządem Lasów Państwowych) w 12 fragmentach w zachodniej części SOOS Ostoja Borecka; na tereny te składają się przede wszystkim użytki rolne i jeziora.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego (1994) obszar PZO obejmuje północną część Pojezierza Elckiego oraz północno-wschodni fragment Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Według regionalizacji geobotanicznej J.M. Matuszkiewicza obszar PZO leży w okręgu F.1b.7 Podkrainy Wschodniomazurskiej.

Obszar ma bardzo dobrze zachowaną i silnie zróżnicowaną rzeźbę młodoglacjalną. Rzędne terenu wahają się od 133 m n.p.m. (poziom wód jeziora Litygajno) do blisko 190 m n.p.m (wschodnie krańce puszczy i okolice Jakunówka).

Na całym obszarze PZO powierzchniowymi utworami geologicznymi są utwory czwartorzędowe, związane przede wszystkim ze zlodowaceniem bałtyckim, a miejscami – z holocenem. Największe powierzchnie zajmują gliny zwałowe z domieszkami piasków i żwirów lodowcowych. Przez środek Puszczy Boreckiej (zachodnie krańce obrębu Czerwony Dwór) przebiega z północy na południe wąski (ok. 1,5 km) pas utworów sandrowych, odpowiadający mniej więcej dolinie Czarnej Strugi. Piaski i żwiry sandrowe w rejonie jezior Łażno i Szwałk Wielki przechodzą w utwory aluwialne (piaski, mady, namuły rzeczne) i utwory akumulacji jeziorowej (piaski i mułki). Utwory holoceni, w postaci torfów oraz utworów aluwialnych, występują w rozproszeniu wzdłuż cieków i w zagłębieniach.

W krajobrazie, zwłaszcza na terenach leśnych, wyraźnie dominują formy pagórkowate o krótkich i stosunkowo stromych stokach, poprzedzielane niewielkimi obniżeniami, często o utrudnionym odpływie wód. Pagórki o stromych zboczach to często kemy, natomiast wzgórze między Czerwonym Dworem a Jabłonowem to morena czołowa.

Sieć cieków powierzchniowych jest dość gęsta, ale ze względu na konfigurację terenu znaczna część obszaru PZO pozostaje poza zlewniami powierzchniowymi cieków. Najważniejszym ciekim jest Czarna Struga, płynąca z północy na południe i wpadająca do jeziora Szwałk Wielki w pobliżu Czerwonego Dworu. Rzeczka ta daje początek Łażnej Strudze, wypływającej z jeziora Litygajno i w dolnym biegu znanej jako rzeka Ełk. Inny ciek o dość rozległej zlewni bierze początek w okolicach Dunajka w północno-wschodniej części puszczy i płynąc na południe uchodzi do jeziora Szwałk Wielki między Czerwonym Dworem a wsią Szwałk. Ważnym ciekim jest rzeczka Mazurka, przepływająca przez wylesione południowo-wschodnie skraje obszaru PZO i wpadająca do jeziora Łażno. W sąsiedztwie wsi Mazurki rzeczka tworzy spore stałe rozlewisko, znane jako jezioro Birek.

Sieć rzeczna na terenach nieleśnych między puszcza a jeziorem Gołdapiwo jest bardzo uboga – składa się na nią kilka drobnych cieków (rowów), częściowo wykonanych sztucznie dla odwodnienia zatorfionych zagłębień terenu. Jeden z takich cieków uchodzi do jeziora Łęku Wielki.

Jeziora skupiają się przede wszystkim na południe i wschód od puszczy, w rejonie wsi Szwałk i Borki. Położone tu jeziora Szwałk Wielki, Szwałk Mały, Pilwąg, Łażno i Litygajno zajmują łącznie ok. 1170 ha, co stanowi 79% wszystkich jezior w granicach PZO. Inne większe

zbiorniki to Krzywa Kuta, Głęboka Kuta, Czarna Kuta, Biała Kuta na zachodzie, Żabinki i Łękuk Wielki między puszczą a jeziorem Gołdapiwo, Łą kuk, Wolisko i Dubinek na południu oraz Ciche i Głębokie na południowo-wschodnich skrajach puszczy.

Na terenach leśnych (obręb Czerwony Dwór) dominują świeże gleby siedlisk średnio żyznych i żyznych – gleby rdzawe (34,4%), płowe (22,8%) i brunatne (10,9%). Duży udział mają gleby hydrogeniczne i semihydrogeniczne – torfowe (12,2%), murszowe (4,9%) i murszowate (5,9%). Pozostałe 8,9% stanowią inne typy gleb, w tym głównie gleby bielcowe (2,5%), gruntowo-glejowe (2,1%) i opadowo-glejowe (2,2%).

Na terenach nieleśnych między zachodnim skrajem puszczy a jeziorem Gołdapiwo gleby mają podobny charakter, przy czym wśród mineralnych gleb świeżych największy udział mają prawdopodobnie stosunkowo lekkie i średnie gleby brunatne.

W strukturze krajobrazu na północnym wschodzie zdecydowanie dominuje zwarty kompleks puszczy (tereny leśne obrębu Czerwony Dwór). Na południowym wschodzie krajobraz i użytkowanie gruntów jest bardzo zróżnicowane – mniej więcej równy udział mają tu jeziora, las i użytki rolne ze znacznym udziałem pastwisk. Znajduje się tu także jedyny większy teren wodno-błotny – płytkie eutroficzne jezioro Birek, w większości porośnięte szuwarami. Tereny między puszczą a jeziorem Gołdapiwo to przede wszystkim grunty rolne ze znacznym udziałem pastwisk pokrywających strome pagórki. Najbardziej na zachód wysunięte enklawy obszaru PZO to przede wszystkim jeziora i grunty rolne. Zabudowa skupia się we wsiach Jakunówko i Żabinki (między puszczą a jeziorem Gołdapiwo) oraz Czerwonym Dworze, Borkach i Szwałku (południowo-wschodnie obrzeża puszczy). Charakterystycznym elementem krajobrazu rolniczego są rozproszone siedliska kolonijne. Liczbę stałej ludności obszaru PZO szacuje się na 1100 osób, co odpowiada średniemu zaludnieniu 8,7 osób/km²

Obszar PZO wraz z resztą Puszczy Boreckiej, Lasami Skaliskimi, kompleksem jeziora Mamry i doliną rzeki Ełk wchodzi w skład wschodniomazurskiego obszaru węzłowego 15M krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA. W koncepcji tej sieci centralna część Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, sąsiadująca z obszarem PZO od południa, stanowi międzynarodowy korytarz ekologiczny, łączący obszar 15M z obszarem węzłowym Puszczy Piskiej 14M. Z kolei tereny na wschód od Puszczy Boreckiej, aż po dolinę Rospudy, stanowią korytarz ekologiczny o randze międzynarodowej między obszarem 15M a suwalskim obszarem węzłowym 16M. Z perspektywy lokalnej najważniejszymi powiązaniem i ekologicznymi kompleksu Puszczy Boreckiej są:

- dolina Łażnej Strugi i Ełku, łącząca Puszcę z doliną Biebrzy
- dolina Sapiny, łącząca Puszcę z kompleksem jeziora Mamry
- Lasy Skaliskie i Wzgórza Szeskie, łączące Puszcę z Puszcą Romincką.

Prawie cały obszar objęty PZO (z wyjątkiem północnych, nieleśnych skrajów w gminach Gołdap i Banie Mazurskie) znajduje się w granicach obszarów chronionego krajobrazu. OChK Puszczy Boreckiej obejmuje część wschodnią obszaru PZO (na wschód od gminy Kruklanki) i fragmenty terenów nieleśnych między Puszczą a jeziorem Gołdapiwo. Pozostałe, zachodnie fragmenty objęte PZO leżą w OchK Krainy Wielkich Jezior Mazurskich.

W granicach PZO istnieją następujące rezerwaty przyrody:

- rezerwat Mazury o powierzchni ok. 373 ha, między jeziorami Szwałk Wielki i Łażno, chroniący dobrze zachowane fragmenty łąk, łąk jeziorowo-olszowych i olsów
- rezerwat Lipowy Jar o powierzchni ok. 48 ha, chroniący przede wszystkim łąk, a także fragmenty łąk i borów bagiennych
- rezerwat Lipowa Wyspa na Jeziorze Szwałk o powierzchni ok. 3 ha, chroniący łąk na wyspie jeziornej.

Obszar PZO graniczy z położonym w centrum puszczy rezerwatem Borki o powierzchni ok. 235 ha, chroniącym naturalne drzewostany, powstałe w wyniku sukcesji po gradacjach brudnicy mniszki i kornika. Od pewnego czasu dyskutowana jest koncepcja powiększenia rezerwatu o szereg wydzieleń znajdujących się już w granicach objętych PZO, w obrębie Czerwony Dwór.

2.3 Struktura własności i użytkowania gruntów

Typy użytków gruntowych	Typ własności	Powierzchnia użytków w ha	% udział powierzchni w obszarze
Lasy	<i>Skarb Państwa</i>	6959,0387	55,47
	<i>Własność komunalna</i>	0	0
	<i>Własność prywatna</i>	0	0
Grunty orne	<i>Skarb Państwa</i>	230,1116	1,83
	<i>Własność komunalna</i>	0	0
	<i>Własność prywatna</i>	3181,4238	25,36

<i>Łąki trwałe</i>	-	-	-
<i>Pastwiska trwałe</i>	<i>Skarb Państwa</i>	102,3879	0,82
	<i>Własność komunalna</i>	0	0
	<i>Własność prywatna</i>	345,0480	2,75
<i>Sady</i>	-	-	-
<i>Grunty pod stawami</i>	-	-	-
<i>Nieużytki</i>	-	-	-
<i>Wody stojące</i>	<i>Skarb Państwa</i>	1534,8021	12,23
	<i>Własność komunalna</i>	0	0
	<i>Własność prywatna</i>	0	0
<i>Wody płynące</i>	-	-	-
<i>Grunty zabudowane</i>	<i>Skarb Państwa</i>	2,8805	0,02
	<i>Własność komunalna</i>	-	-
	<i>Własność prywatna</i>	189,0223	1,51
<i>Inne</i>	-	-	-

Dane w warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS oraz JPEG stanowią załącznik nr 5.

2.4. Zagospodarowanie terenu i działalność człowieka

Typy użytków	Typ własności	Powierzchnia objęta dopłatami UE w ha	Rodzaj dopłaty, działania/priorytetu/programu,
Lasy	Lasy Państwowe	634,15	Programy rolnośrodowiskowe
	Lasy komunalne	0	0
	Lasy prywatne	0	0
Sady	-	-	-
Trwałe użytki zielone	Państwowe	46,66	Programy rolnośrodowiskowe
	Komunalne	0	0
	Prywatne	331,7032	Programy rolnośrodowiskowe
Wody	-	-	-
Tereny zadrzewione lub zakrzewione	-	-	-
Inne	-	-	-

Dane w warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS oraz JPEG stanowią załącznik nr 6.

2.5. Istniejące i projektowane plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego

Tytuł opracowania	Instytucja odpowiedzialna za przygotowanie planu/programu/wdrażanie projektu	Ustalenia planu/programu/projektu u mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony	Przedmioty ochrony objęte wpływem opracowania	Ustalenia dot. działań minimalizujących lub kompensujących
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Banie Mazurskie (uchwała nr XVIII/130/2000 Rady Gminy Banie Mazurskie z 30 sierpnia 2000 r.)	Gmina Banie Mazurskie	Nie dotyczy – brak konkretnych ustaleń mogących stanowić istotne zagrożenie dla przedmiotów ochrony		
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kowale Oleckie (projekt)	Gmina Kowale Oleckie	Rozwój zabudowy we wsiach Czerwony Dwór i Szwałk,	Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)	

<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świętajno (Uchwała nr XVI/141/2000 r. Rady Gminy Świętajno z dnia 26 lipca 2000 r.)</p>	<p>Gmina Świętajno</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój zabudowy we wsiach Borki i Mazury - Ośrodek wypoczynkowy k. wsi Borki - Zabudowa letniskowa k. wsi Borki - Rejon jezior Łażno i Litygajno jako obszar węzłowy rozwoju turystyki - Maksymalna liczba użytkowników j. Łażno i Litygajno – 1500 osób - Dopuszczenie stosowania szamb i indywidualnych oczyszczalni ścieków - Obszary wyłączone z zabudowy nie obejmują gruntów hydrogeniczych, brzegów jezior i użytków zielonych - Brak odniesień do obszarów Natura 2000 	<p>Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)</p>	
--	------------------------	---	---	--

<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Borki (uchwała nr XXII/89/04 Rady Gminy Świętajno z dnia 2 lutego 2004 r.)</p>	<p>Gmina Świętajno</p>	<p>- Zabudowa cypla między jez. Litygajno i Łażno</p>	<p>Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)</p>	
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kruklanki (uchwała nr XIV/89/2000 z dnia 25 lutego 2000 r. Rady Gminy w Kruklankach)</p>	<p>Gmina Kruklanki</p>	<p>- Tereny kierunkowego rozwoju turystyki nad jez. Żabinki - brak jednoznacznych ustaleń zapobiegających rozpraszaniu zabudowy; brak jednoznacznych ustaleń chroniących gleby hydrogeniczne i użytki zielone</p>	<p>Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)</p>	

<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Jasieniec (dokument w fazie projektowej, w trakcie sporządzania PZO, na etapie wyłożenia publicznego wglądu zgodnie z zapisami ustawy o Planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym)</p>	<p>Gmina Kruklanki</p>	<p>Nie dotyczy – projekt nakazuje odprowadzanie ścieków do kanalizacji; tereny budowlane wyznaczono przede wszystkim na gruntach ornych o małym znaczeniu jako żerowiska</p>		
<p>Uchwała nr XXIV/157/08 Rady Gminy Pozezdrze z dnia 15 września 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej położonych w obrębie Jakunówko (dz. 278/4, 278/5, 278/6, 278/7, 278/8, 278/9, 278/10), gmina Pozezdrze)</p>	<p>Gmina Pozezdrze</p>	<p>Zespół zabudowy rekreacyjnej ok. 400 m od skupionej zabudowy wsi; dopuszczenie szamb jako rozwiązań tymczasowych</p>	<p>Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)</p>	

<p>Uchwała nr XXIV/156/08 Rady Gminy Pozezdrze z dnia 15 września 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej położonych w obrębie Jakunówko (dz. 271), gmina Pozezdrze)</p>	<p>Gmina Pozezdrze</p>	<p>Zespół zabudowy rekreacyjnej ok. 200 m od skupionej zabudowy wsi; dopuszczenie szamb jako rozwiązań tymczasowych</p>	<p>Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)</p>	
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pozezdrze (uchwała XII/60/99 Rady Gminy Pozezdrze z dnia 27 sierpnia 1999 r.)</p>	<p>Gmina Pozezdrze</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój wsi Jakunówko - rozwój wsi Kuty - brak ustaleń ograniczających rozwój zabudowy rozproszonej i chroniących użytki zielone i gleby hydrogeniczne 	<p>Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)</p>	

<p>Uchwała XXVIII/191/2006 Rady Gminy Wydminy z dnia 29 maja 2006 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu turystyczno-wypoczynkowego w obrębie geodezyjnym Orłowo (w sąsiedztwie wsi Łękuk) obejmującego działki o numerach ewidencyjnych: 9/47; 9/13; część działki nr 7/9.</p>	<p>Gmina Wydminy</p>	<p>Nie dotyczy – brak istotnych zagrożeń</p>		<p>nakaz odprowadzenia kanalizacją do oczyszczalni; ochrona zieleni na brzegu; zabudowa na gruntach ornych</p>
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wydminy (Uchwała nr XX/179/2009 z dnia 25 listopada 2009r.)</p>	<p>Gmina Wydminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zabudowa letniskowa nad j. Łękuk, 0,8-1,1 km od istniejącej zabudowy - brak jednoznacznych ustaleń ograniczających rozpraszanie zabudowy i chroniących użytki zielone i gleby hydrogeniczne 	<p>Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)</p>	

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Świątajno na lata 2008-2013 (Uchwała nr XVII/136/2008 Rady Gminy Świątajno z dnia 28 listopada 2008 r.)	Gmina Świątajno	<ul style="list-style-type: none"> - „stworzenie kompleksowych programów zagospodarowania gminnych zasobów wodnych (rzeki, jeziora)” - „rozwój wodnej bazy rekreacyjnej dla rozwoju sportów wodnych” 	Jeziora eutroficzne (3150), łąki rajgrasowe (6510)	
Plan rozwoju lokalnego gminy Świątajno (Uchwała nr XXVI/163/05 Rady Gminy Świątajno z dnia 20 lipca 2005 r.)	Gmina Świątajno	Nie dotyczy – brak konkretnych ustaleń mogących stanowić istotne zagrożenie dla przedmiotów ochrony		
Program rozwoju gminy Wydminy na lata 2002-2015 - strategia (Uchwała nr V/35/2003 Rady Gminy Wydminy z dnia 8 lutego 2003 r.)	Gmina Wydminy	Nie dotyczy- brak konkretnych ustaleń mogących stanowić istotne zagrożenie dla przedmiotów ochrony		
Strategia rozwoju gminy Kruklanki (Uchwała nr XX/128/2000 Rady Gminy Kruklanki z dnia 5 października 2000 r.)	Gmina Kruklanki	Nie dotyczy- brak konkretnych ustaleń mogących stanowić istotne zagrożenie dla przedmiotów ochrony		

Plan rozwoju lokalnego gminy Banie Mazurskie (Uchwała nr X/76/2004 Rady Gminy Banie Mazurskie z dnia 23 kwietnia 2004 r.)	Gmina Banie Mazurskie	Nie dotyczy- brak ustaleń mogących stanowić istotne zagrożenie dla przedmiotów ochrony		
Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Kowale Oleckie do roku 2016. Aktualizacja. Kowale Oleckie 2008 (Uchwała nr XV/119/08 Rady Gminy Kowale Oleckie z dnia 10 czerwca 2008 r.)	Gmina Kowale Oleckie	Nie dotyczy- brak konkretnych ustaleń mogących stanowić istotne zagrożenie dla przedmiotów ochrony		
Strategia rozwoju powiatu gołdapskiego (Uchwała nr XXIX/155/2009 Rady Powiatu w Gołdapi z dnia 28 maja 2009 r.)	Powiat Gołdapski	Nie dotyczy- brak ustaleń mogących stanowić istotne zagrożenie dla przedmiotów ochrony		

<p>Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Czerwony Dwór na okres 01.01.2004-31.12.2013</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stosowanie rębni zupełnych w grądach i łąkach - Stosowanie rębni gniazdowych w grądach tam, gdzie korzystniejsza dla przedmiotów ochrony byłaby rębnia IVD - Promowanie w odnowieniach na siedliskach grądowych gatunków iglastych, w tym obcych geograficznie (modrzew) lub siedliskowo (sosna) i pomijanie gatunków typowo grądowych (lipa, grab, klon) - Usuwanie umierających i martwych drzew - Zbyt intensywne, jak na wymagania szeregu przedmiotów ochrony, użytkowanie rębne starych drzewostanów 	<p>Grąd subkontynentalny (9170), łąka jesionowo-olszowy (91E0-3), wilk, ryś, mopek</p>
---	-----------------------------------	--	--

2.6. Informacja o przedmiotach ochrony objętych Planem wraz z zakresem prac terenowych – dane zweryfikowane

Przedmiot ochrony	Ocena ogólna	Powierzchnia	Liczba stanowisk	Rozmieszczenie w obszarze	Stopień rozpoznania	Zakres prac terenowych uzupełniających/ Uzasadnienie do wyłączenia z prac terenowych
Siedliska przyrodnicze						
3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami <i>Charetea</i>	<i>B</i>	<i>34 ha</i>	<i>3 zbiorniki</i>	<i>Wg Zał. nr 4</i>	Średni	Siedliska badane przez WZS – odstąpiono od prac uzupełniających
3150 – Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskiem <i>Nymphaeion, Potamion</i>	<i>B</i>	<i>1489 ha</i>	<i>19 zbiorników</i>	<i>Wg Zał. nr 4</i>	Dobry	Siedliska badane przez WZS - pobieżna ocena stanu zachowania na wybranych losowo stanowiskach
3160 – Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	<i>C</i>	<i>9 ha</i>	<i>3 zbiorniki</i>	<i>Wg Zał. nr 4</i>	Dobry	Siedliska badane przez WZS – odstąpiono od prac uzupełniających
6510 – Świeże łąki górskie i niżowe użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion</i>)	<i>C</i>	<i>58 ha</i>	<i>15 płątów</i>	<i>Wg Zał. nr 4</i>	Średni	Siedliska badane przez WZS - pobieżna ocena stanu zachowania na wybranych losowo stanowiskach

7110 – Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	C	8 ha	3 płaty	Wg Zał. nr 4	Średni	Siedliska badane przez WZS - ocena stanu zachowania na wybranych losowo stanowiskach
9170 – Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	A	4815 ha	97 płątów	Wg Zał. nr 4	Średni	Ocena stanu zachowania na wybranych losowo stanowiskach
91D0 – bory i lasy bagienne	A	165 ha	51 płątów	Wg Zał. nr 4	Średni	Ocena stanu zachowania na wybranych losowo stanowiskach
91E0 – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	B	652 ha	169 płątów	Wg Zał. nr 4	Średni	Ocena stanu zachowania na wybranych losowo stanowiskach
Gatunki roślin						
1903 lipiennik Loesela <i>Liparis loeseli</i>	C	Nieznana	Nieznana	Nieznane	Słaby	Poszukiwanie stanowisk – bez sukcesu
1939 rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	A	8900 ha	Nieznana (>100 os.)	Lasy	Słaby	Poszukiwanie stanowisk – znaleziono kilka w południowo-wschodniej części Puszczy
Gatunki zwierząt						

1308 mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	B	8900 ha	Nieznana	Lasy	Słaby	Odstąpiono od prac uzupełniających ze względu pracochłonność i czasochłonność
1351 wilk <i>Canis lupus</i>	C	8900 ha	2-10 os.	Lasy	Słaby	Odstąpiono od prac uzupełniających ze względu pracochłonność i czasochłonność
1361 ryś <i>Lynx lynx</i>	C	8900 ha	0-2 os.	Lasy	Słaby	Odstąpiono od prac uzupełniających ze względu pracochłonność i czasochłonność
2647 żubr <i>Bison bonasus</i>	A	8900 ha	1 stado	Lasy	Dobry	Gatunek monitorowany na bieżąco – odstąpiono od prac uzupełniających

2.6.1. Typy siedlisk przyrodniczych

3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami *Charetea*

Siedliska jezior ramienicowych zajmują powierzchnię ok. 34 ha w granicach PZO. Są to jeziora Biała Kuta i Dubinek oraz mały, płytki, śródleśny zbiornik bez nazwy. Krynicznicę *Nitellopsis obtusa* stwierdził Wojewódzki Zespół Specjalistów także w jeziorze Łażno. Ponadto, istnieją informacje o występowaniu łąk ramienicowych w jeziorze Żabinki, nie zostały one jednak potwierdzone w ramach inwentaryzacji wykonanej przez Wojewódzki Zespół Specjalistów. Stan zachowania zbiorników mezotroficznych w SOOS jest dobry, z wyjątkiem płytkiego, zanikającego zbiornika bez nazwy. Ogólny stan zachowania siedlisk w sieci Natura 2000 nie jest znany (dotychczas nie były one monitorowane przez GIOŚ), ale zostało uznane za względnie mało zagrożone (ocena 2 w 5-stopniowej skali

rankingu zagrożeń siedlisk przyrodniczych). Potencjalnym, ale mało prawdopodobnym zagrożeniem dla jezior mezotroficznych jest eutrofizacja. Jeziora ramienicowe mają istotne znaczenie dla bioróżnorodności ostoi. Niskie prawdopodobieństwo zagrożenia wynika z leśnego charakteru zlewni. Innym zagrożeniem jest stosowanie narzędzi ciągnionych w gospodarce rybackiej.

3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskiem Nymphaeion, Potamion

Siedliska jezior eutroficznych ze zbiorowiskami roślin zanurzonych i o liściach pływających zajmują w granicach PZO około 1489 ha. Zaliczono do nich 18 zbiorników, z których największe skupione są w południowo-wschodniej części ostoi. Stwierdzono w nich występowanie kilkunastu zespołów roślinnych ze związków Nymphaeion i Potamion, w tym: *Potametum natantis*, *Ceratophylletum demersi*, *Myriophylletum spicati*, *Nuparo Nymphaeetum alba*, *Potametum perfoliati*, *Myriophylletum verticilati*, *Myriophylletum spicati*, *Nymphaeetum candidae*, *Hydrocharitetum morsus-ranae*, *Potametum lucentis*, *Potametum obtusifoli*, *Elodeetum canadens*, *Polygonetum natantis*, *Potametum perfoliati*. Stan zachowania ważniejszych jezior eutroficznych w ostoi jest dobry. Ogólny stan zachowania siedlisk w sieci Natura 2000 można uznać za niezadowalający – ocenę U2 uzyskało 17% z 29 badanych obszarów Natura 2000, ocenę U1 – 62% a ocenę FV – 21%. Głównym zagrożeniem dla jezior eutroficznych w SOOS Ostoja Borecka jest eutrofizacja, związana m.in. z intensyfikacją rolnictwa i zabudową brzegów.

3160 Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne

W obszarze objętym PZO znajdują się trzy niewielkie zbiorniki dystroficzne o łącznej powierzchni około 9 ha. Roślinność stanowią zbiorowiska ze związku *Sphagno-Utricularion* (zespół pływaczy z torfowcami *Sphagno-Utricularietum minoris* i zespół pływaczy i grzybieni *Nymphaeo-Utricularietum minoris*). Największe z jezior – Smolak – było kilka dziesięcioleci przedmiotem eksperymentu polegającego na wapnowaniu wód jeziora, ale wyniki badań WZS sugerują, że zbiornik ten stopniowo odzyskuje równowagę właściwą jeziorom dystroficznym. Jeziora obecnie nie są szczególnie zagrożone ze względu na położenie w lasach i niskie walory rekreacyjne. Ogólny stan zachowania siedliska 3160 w krajowej sieci Natura 2000 nie jest znany - siedlisko dotychczas nie było monitorowane, ale na podstawie danych ogólnoeuropejskich zostało uznane za silnie zagrożone (ocena 4 w skali 5-stopniowej).

6510 Świeże łąki górskie i niżowe użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion)

Świeże łąki rajgrasowe występują w granicach PZO w rozproszeniu na średnio żyznych, świeżych siedliskach. Zidentyfikowane płaty zajmują 58 ha, ale jest ich prawdopodobnie więcej. Dobrze zachowanych płatów jest mało, w większości przypadków widoczne są niekorzystne zmiany związane albo ze zbyt intensywnym użytkowaniem, albo z porzuceniem użytkowania kośnego. Stan zachowania w sieci Natura 2000 nie jest znany (siedlisko nie było dotąd monitorowane przez GIOŚ), ale zostało uznane za względnie mało zagrożone (ocena 2 w 5-stopniowej skali rankingu zagrożeń siedlisk przyrodniczych).

7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)

Żywe torfowiska wysokie zajmują w granicach PZO ok. 8 ha w trzech płatach. Ponadto, roślinność typowa dla torfowisk wysokich stanowi runo w sosnowych borach bagiennych i (znacznie rzadziej) w świerczynach bagiennych na torfie. Wszystkie znane płaty torfowisk wysokich cechują się znacznym udziałem wełnianki pochwowatej, stosunkowo niedużym udziałem torfowców brunatnych i dość obfitym nalotem i podrostem drzew (brzoza, sosna, znacznie rzadziej świerk), co należy uznać za przejawy niezadowalającego stanu ochrony. Wyniki monitoringu GIOŚ – na 145 przebadanych stanowisk w regionie kontynentalnym 33% uzyskało ocenę ogólną FV, 47% - ocenę U1, a 20% - ocenę U2. Zagrożeniem dla torfowisk wysokich w SOOS Ostoja Piska jest przede wszystkim sukcesja naturalna w kierunku borów bagiennych, a także odwodnienia (część płatów znajduje się pod wpływem rowów melioracyjnych).

9170 Grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum*

Siedliska grądowe zajmują w lasach objętych PZO ponad 4800 ha. Roślinność rzeczywista grądów w obrębie Czerwony Dwór jest silnie zróżnicowana, co wynika zarówno ze zróżnicowania warunków glebowych, jak i z różnego stopnia przekształcenia płatów w wyniku gospodarki leśnej. Najbardziej zbliżone do naturalnych pod względem struktury gatunkowej i wiekowej są grądy w południowej i zachodniej części obrębu. Znaczny udział osiągają tu podstawowe gatunki grądowe – dąb, grab i lipa, a runo jest w wielu miejscach bardzo bogate w gatunki charakterystyczne dla rzędu *Fagetalia* i związku *Carpinion*. Na północy i wschodzie duży udział mają jednowiekowe drzewostany świerkowe, co znajduje jedynie częściowe uzasadnienie w mniejszej żyzności siedlisk. Litym świerczynom towarzyszy z reguły ubogie runo, zredukowane do niewielu eurytypowych gatunków. Nawet w najlepiej zachowanych płatach wyraźny jest niedostatek martwego drewna, w tym zwłaszcza wielkowymiarowego. Ponadto, do wskaźników obniżających ocenę grądów w granicach PZO należą m.in. wiek drzewostanów i pionowa struktura roślinności. Grądy subkontynentalne jak dotąd nie były przedmiotem monitoringu GIOŚ i zostały zaliczone do grupy najmniej zagrożonych siedlisk przyrodniczych (ocena 1 w 5-stopniowej skali). W SOOS Ostoja Borecka największym

zagrożeniem dla grądów jest intensywna gospodarka leśna, której przejawami są m.in. stosowanie rębni zupełnych, ograniczone stosowanie rębni stopniowych, usuwanie martwych i umierających drzew oraz upraszczanie składu gatunkowego odnowień z nadmierną preferencją m.in. dla świerka, sosny, dębu i modrzewia.

91D0 Bory i lasy bagiennie

W granicach PZO występują dwa podtypy siedliska przyrodniczego 91D0: borealna świerczyna bagienna *Sphagno girghensonii-Piceetum* (kod 91D0-5), której rozmieszczenie odpowiada w przybliżeniu siedliskom boru mieszanego bagiennego (BMb) i częściowo lasu mieszanego bagiennego (LMb), oraz sosnowy bór bagienny (kod 91D0-2), zajmujący siedliska boru bagiennego (Bb). Oba podtypy zajmują łącznie ok. 165 ha, przy czym ok. 90% tej powierzchni to świerczyny bagiennie. Świerkowe i sosnowe bory bagiennie należą do najbardziej naturalnych zbiorowisk leśnych w SOOS ze względu na niską intensywność użytkowania (sukcesja albo gospodarka przerębowa) i znikomy stopień ingerencji w strukturę gatunkową zbiorowisk. Podobnie jak w przypadku innych zbiorowisk leśnych, ocenę stanu zachowania borów i lasów bagiennych w SOOS wyraźnie obniża niski udział martwego drewna. Zagrożeniem w granicach PZO są przede wszystkim stosunki wodne, ponieważ wiele płątów wydaje się być nadmiernie odwadnianych przez rowy melioracyjne. Potencjalnym zagrożeniem dla świerczyn mogą być gradacje owadów. Z monitoringu GIOŚ wynika, że większość siedlisk 91D0 w sieci Natura 2000 jest w niezadowolającym stanie (U1).

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe

W SOOS występują różne postaci łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum* (kod 91E0-3). Powierzchnię siedlisk łągu jesionowo-olszowego w granicach PZO, odpowiadającą w przybliżeniu powierzchni siedlisk leśnych OIJ, szacuje się na ponad 650 ha. Stan zachowania łągów można uznać za niezadowolający, co wynika m.in. z powszechnego stosowania na siedliskach OIJ rębni zupełnej, czego wynikiem jest uproszczona struktura wiekowa i dość niski przeciętny wiek drzewostanów, a także z usuwania martwego drewna. Głównym zagrożeniem dla łągów w SOOS jest zbyt intensywna gospodarka leśna. Według monitoringu GIOŚ, stan siedlisk łągowych w sieci Natura 2000 jest w większości niezadowolający.

2.6.2. Gatunki roślin i ich siedliska występujące na terenie obszaru

1903 lipiennik Loesela *Liparis loeseli*

Ten zagrożony w Polsce wyginięciem gatunek storczyka jest związany z torfowiskami nakredowymi, torfowiskami zasadowymi i torfowiskami przejściowymi, a w ujęciu fitosocjologicznym – z eutroficznymi młakami niskoturzycowymi ze związku *Caricion davaliannae*. Lipiennik Loesela był podawany w SDF z Ostoi Boreckiej, ale nie udało się potwierdzić jego obecności ani w 2007 r. (Wojewódzki Zespół Specjalistów), ani w 2012 r. podczas prac terenowych związanych z PZO. Gatunek ten w ostatnich dekadach ustąpił z ponad połowy znanych stanowisk i być może dotyczy to także populacji z SOOS Ostoja Borecka. Według monitoringu GIOŚ, stan ochrony lipiennika Loesela na 18 monitorowanych stanowiskach był w większości niezadowalający (39% stanowisk) lub zły (33% stanowisk).

1939 rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*

Rzepik szczeciniasty jest gatunkiem, który we wschodniej Polsce osiąga zachodnią granicę swojego zasięgu. W Ostoi Boreckiej jest stosunkowo często spotykany – w ramach prac terenowych w 2012 r. w ciągu jednego dnia udało się odnaleźć kilka skupisk rzepika szczeciniastego, głównie w południowo-wschodniej części puszczy. Wszystkie stanowiska zlokalizowane były przy leśnych drogach, na umiarkowanie ocienionych, świeżych siedliskach, na ogół na glebie gliniasto-żwirowej, i liczyły od 1-2 do kilkunastu osobników. Wydaje się, że dopóki drogi leśne będą od czasu do czasu użytkowane, a ich pobocza wykaszane na tyle, by zapobiec ekspansji krzewów drzew, gatunek będzie w ostoi mało zagrożony. Pewnym zagrożeniem o nieznanym potencjale może być krzyżowanie się z rzepikiem pospolitym. Według monitoringu GIOŚ, większość monitorowanych stanowisk rzepika szczeciniastego znajduje się we właściwym stanie ochrony.

2.6.3. Gatunki zwierząt i ich siedliska występujące na terenie obszaru

1308 mopek *Barbastella barbastellus*

Poza okresem hibernacji mopki są silnie związane z lasami, które stanowią ich podstawowe żerowiska, a także udzielają naturalnych kryjówek letnich, jakimi są szczeliny pod korą drzew i dziuple. Obecność mopka w Ostoi potwierdziły badania Studenckiego Koła Chiropterologicznego UWM w 2005 r., jednak brak jest szczegółowych informacji o populacji, w tym miejscach rozrodu. Można przypuszczać, że mopki z Puszczy Boreckiej zimują między innymi w Mamerkach, gdzie znajduje się jedna z największych znanych krajowych kolonii zimowych. Zagrożeniem dla mopka są te aspekty gospodarki leśnej, które zmniejszają dostępność kryjówek i pokarmu (latające owady), a więc m.in. usuwanie starych i obumierających drzew oraz (potencjalnie) stosowanie mało selektywnych chemicznych środków ochrony lasu. Monitoring GIOŚ wskazuje, że stan badanych populacji rozrodczych jest na ogół korzystny, natomiast stan siedlisk leśnych tego gatunku określono jako nieznan, niezadowalający lub zły, ze względu na niską dostępność drzew nadających się na kryjówki.

1352 wilk *Canis lupus*

Obszar SOOS stanowi prawdopodobnie część terytorium jednej watahy wilków, przy czym szacunki liczebności tego gatunku w okolicach Puszczy Boreckiej wahają się od dwóch do kilkunastu osobników. Wyniki liczeń wilków zdają się potwierdzać trend wzrostowy zarówno w okolicach SOOS, jak i w Polsce północno-wschodniej ogółem. W świetle kryteriów monitoringu GIOŚ stan siedliska wilków w rejonie SOOS należy uznać za właściwy. Zagrożeniem (na razie mało nasilonym) jest m.in. rosnąca penetracja puszczy przez ludzi, w tym brak ustanowionych stref ochronnych wokół miejsc rozrodu. Według GIOŚ, stan zachowania gatunku w dwóch z trzech monitorowanych obszarów jest zadowalający, natomiast w jednym – niezadowalający.

1361 ryś *Lynx lynx*

Ostoja Borecka jest prawdopodobnie zamieszkiwana lub regularnie odwiedzana przez rysie. Dane o tym gatunku są bardzo skąpe. Szacuje się, że rejon Puszczy Boreckiej i Rominckiej zamieszkuje najwyżej kilka osobników. Zagrożeniem dla rysia (na razie mało nasilonym) jest m.in. rosnąca penetracja puszczy przez ludzi, a potencjalnie – wszelkie przejawy urbanizacji i intensyfikacji gospodarki leśnej. Według GIOŚ, stan zachowania gatunku w jednym z trzech monitorowanych obszarów jest zadowalający, natomiast w dwóch – niezadowalający.

2647 żubr *Bison bonasus*

Stado żubrów w Puszczy Boreckiej jest po stadzie z Puszczy Białowieskiej najstarszą w Polsce populacją tego gatunku żyjącą na wolności. Obecnie wielkość stada wynosi 80-90 sztuk i jest zbliżona do maksimum, jakie można utrzymać w Puszczy bez poważniejszych szkód w uprawach leśnych i polowych. Żubry znajdują się pod opieką weterynaryjną i są dokarmiane m.in. w celu ograniczenia strat gospodarczych. Większość wykorzystywanych przez stado terenów znajduje się w zachodniej części Puszczy, poza obszarem objętym PZO. Stan ochrony żubra w SOOS jest właściwy. Według monitoringu GIOŚ spośród 4 badanych stanowisk nizinnych żubra 2 (w tym Puszcza Borecka) reprezentują właściwy stan ochrony, a 2 – stan niezadowalający. Potencjalnymi zagrożeniami dla żubra w SOOS Ostoja Borecka są: intensyfikacji gospodarki leśnej i popieranie gatunków iglastych, zaniedbanie śródleśnych łąk.

Moduł B

3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem

Przedmioty ochrony objęte Planem								
Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2	Uwagi
twardowodne oligo- i mezotroficzne	3140	A500	Powierzchnia siedliska	Trend	FV		FV	
			Struktura i	Skład i stan łąk ramienicowych	FV			

zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami <i>Charetea</i>			funkcje				
			Perspektywy ochrony	Zagrożenia i negatywne trendy	FV		
starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskiem <i>Nymphaeion, Potamion</i>	3150	4B38	Powierzchnia siedliska	Trend	FV		U1
			Struktura i funkcje	Skład i stan roślinności wodnej	U1		
			Perspektywy ochrony	Zagrożenia i negatywne trendy	U1	U1	
Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	3160	0815	Powierzchnia siedliska	Trend	FV		U1
			Struktura i funkcje	U1	U1		
			Perspektywy ochrony		U1		
Świeże łąki górskie i niżowe użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion)	6510	798C	Powierzchnia siedliska	Trend	U1	U1	U1
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne		U1	
				Obce gatunki inwazyjne		U1	
				Rodzime ekspansywne gatunki roślin zielnych		U1	
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew		U1	
Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	U1	U1				

Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	7110	D471	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska - trend		U1	U1	
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne		U1		
				Pokrycie i struktura gatunkowa torfowców		U1		
				Obce gatunki inwazyjne		FV		
				Rodzime gatunki ekspansywnych roślin zielnych		FV		
				Odpowiednie uwodnienie		FV		
				Struktura powierzchni torfowiska		FV		
				Pozyskanie torfu		FV		
				Melioracje odwadniające		U1		
				Obecność krzewów i drzew		U1		
				Ogólnie struktura i funkcje		U1		
Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony		U1					
grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	9170	2A22	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska - trend		U1	U1	
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne		U1		
				Gatunki dominujące		U1		
				Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie		FV		
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie		U1		
				Uwodnienie		FV		
				Wiek drzewostanu		U1		

				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie		FV		
				Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie		FV		
				Martwe drewno wielkowymiarowe		U2		
				Naturalne odnowienie drzewostanu		U1		
				Pionowa struktura roślinności		U1		
				Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna		FV		
				Inne zniekształcenia		FV		
				Ogólnie struktura i funkcje		U1		
			Perspektywy ochrony			U1		
Bory i lasy bagienne	91D0	3CC2, FAE7	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska - trend		FV	U1	
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne		U1		
				Gatunki dominujące		U1		
				Inwazyjne gatunki obce w runie		FV		
				Ekspansywne gatunki rodzime w runie		FV		
				Uwodnienie		U1		
				Wiek drzewostanu		U1		
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie		FV		

				Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie		FV		
				Martwe drewno wielkowymiarowe		U2		
				Naturalne odnowienie drzewostanu		FV		
				Występowanie mchów torfowców		U1		
				Występowanie charakterystycznych krzewinek		FV		
				Pionowa struktura roślinności		U1		
				Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna		FV		
				Inne zniekształcenia		FV		
				Ogólnie struktura i funkcje		U1		
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony		U1		
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	91E0	2488	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska - trend		U1	U1	
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne		U1		
				Gatunki dominujące		U1		
				Gatunki obce geograficznie w drzewostanie		FV		
				Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie		FV		
				Ekspansywne gatunki rodzime w		U1		

				runie				
				Martwe drewno		U1		
				Martwe drewno wielkowymiarowe		U2		
				Naturalność koryta rzeczego (jeżeli dotyczy)		U1		
				Reżim wodny, w tym rytm zalewów, jeżeli występują		FV		
				Wiek drzewostanu		U2		
				Pionowa struktura roślinności		U1		
				Naturalne odnowienie drzewostanu		U1		
				Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna		FV		
				Inne zniekształcenia		FV		
				Ogólnie struktura i funkcje		U1		
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony		U1		
Gatunki								
Lipiennik <i>Loesela Liparis loeseli</i>	1903	15E1	Parametry populacji	Liczebność	XX		XX	
				Struktura	XX			
				Stan zdrowotny	XX			
			Parametry siedliska gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	XX			
				Powierzchnia zajętego siedliska	XX			
				Fragmentacja siedliska	XX			

				Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	XX			
				Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne	XX			
				Wysokość runi	XX			
				Wojłok (martw materia organiczna)	XX			
				Miejsca do kiełkowania	XX			
				Stopień uwodnienia				
Rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	1939	7351	Parametry populacji	Liczba stanowisk	FV	FV	FV	
			Parametry siedliska gatunku	Długość mało uczęszczanych leśnych dróg na średnio żyznych, świeżych siedliskach		FV		
Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	1308	5E22	Parametry populacji	Rozród gatunku	XX		XX	
				Aktywność gatunku	XX			
			Parametry siedliska gatunku	Powierzchnia kompleksu leśnego	FV			
				Powierzchnia lasów liściastych	U1			
				Powierzchnia drzewostanów w wieku > 80 lat	U1			
				Powierzchnia drzewostanów liściastych w wieku > 80 lat	U1			
				Liczba drzew obumierających i martwych o pierśnicy > 25 cm	U2			
Grubość drzew (> 25 cm)	U2							

				zapewniających potencjalne kryjówki dzienne				
Wilk <i>Canis lupus</i>	1352	ADA0	Parametry populacji	Zagęszczenie populacji os/100km ²	U1		U1	
				Liczba watah/100 km ²	U1			
			Parametry siedliska gatunku	Lesistość (%)	FV			
				Fragmentacja siedliska (km/km ²)	FV			
				Dostępność bazy pokarmowej (kg/km ²)	FV			
				Zagęszczenie dróg (km/km ²)	FV			
Stopień izolacji siedlisk	U1							
Ryś <i>Lynx lynx</i>	1361	D993	Parametry populacji	Zagęszczenie populacji os/100km ²	U2		U2	
				Liczba watah/100 km ²				
			Parametry siedliska gatunku	Lesistość (%)	FV			
				Fragmentacja siedliska (km/km ²)	FV			
				Dostępność bazy pokarmowej (kg/km ²)	FV			
				Zagęszczenie dróg (km/km ²)	FV			
Stopień izolacji siedlisk	U1							
Żubr <i>Bison bonasus</i>	2647	32BA	Parametry populacji	Liczebność	FV		FV	
				Struktura wiekowo-płciowa	FV			
				Poziom rozrodu	FV			
				Płodność	FV			
				Śmiertelność	FV			
			Parametry	Drzewostany liściaste i mieszane	FV			

			siedliska gatunku	Tereny otwarte	U1		
				Fragmentacja siedliska	FV		

UWAGA: Dane te należy także przekazać w wektorowej warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS zgodnie z wymaganiami zawartymi w pkt. 13.

4. Analiza zagrożeń

L.p.	Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Zagrożenia	
			Istniejące	Potencjalne
	3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami <i>Charetea</i>	A500	-	F02.02.01 – Rybołówstwo – stosowanie narzędzi ciągnionych w strefie łąk podwodnych K01.01 – Erozja w wyniku zmian sposobu użytkowania gruntów w zlewni H01.05 – Eutrofizacja na skutek wzrostu ładunku biogenów ze zlewni
	3150 – Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskiem <i>Nymphaeion, Potamion</i>	4B38	E06 - Niszczenie trzcinowisk w związku z zabudową rekreacyjną brzegów E01.03 – Rozwój zabudowy wsi nad jeziorami G02.10 – Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej nad jeziorami	F02.02.01 – Rybołówstwo – stosowanie narzędzi ciągnionych w strefie łąk podwodnych G01.01 – Rozwój żeglarstwa K01.01 – Erozja w wyniku zmian sposobu użytkowania gruntów w zlewni H01.05 – Eutrofizacja na skutek wzrostu ładunku biogenów ze zlewni
	3160 – Naturalne dystroficzne	0815	H01.09 – Eutrofizacja na skutek doświadczalnych nawożeń i wapnowania w	F02.02.01 – Rybołówstwo – stosowanie narzędzi ciągnionych w strefie łąk

	zbiorniki wodne		przeszłości	podwodnych K01.01 – Erozja w wyniku zmian sposobu użytkowania gruntów w zlewni H01.05 – Eutrofizacja na skutek wzrostu ładunku biogenów ze zlewni
	6510 – Świeże łąki górskie i niżowe użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion)	798C	A03 – zbyt intensywne użytkowanie kośne A08 – nawożenie A04 – wypas A03.03 – naturalna sukcesja po zaprzestaniu użytkowania kośnego	E01.03 – rozpraszanie zabudowy E01.04 – rozwój skupionej zabudowy wsi
	7110 – Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	D471	J02.01 – odwadnianie (niektóre płaty) K02.01 – naturalna sukcesja w kierunku borów bagiennych	
	9170-2 – Grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum)	2A22	B07 – niezgodność gospodarczych typów drzewostanu z naturalnym składem drzewostanów grądowych B07 – stosowanie rębni skutkujących odsłonięciem dna lasu i radykalnymi zmianami w runie B02 – stosowanie rębni powodujących upraszczanie struktury wiekowej B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew K04 – stopniowa (na razie mało nasiloną) ekspansja niecierpka drobnokwiatowego K04.02 – zamieranie dębów atakowanych	

			przez opiętkę K04.01 – ekspansja gatunków nieleśnych w wyniku odsłaniania dna lasu na zrębach	
	91D0-2 – sosnowy bór bagienny	FAE7	J02.01 – sztuczne odwadnianie, prowadzące do przesuszenia siedlisk i zmian w warstwie mszystej oraz runie B02.05 – starzenie się drzewostanów, prowadzące do przesuszenia siedlisk i zmian w warstwie mszystej oraz runie	B02 – użytkowanie rębne, powodujące niszczenie dna lasu B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew
	91D0-5 – świerczyna bagienna	3CC2	J02.01 – sztuczne odwadnianie, prowadzące do przesuszenia siedlisk i zmian w warstwie mszystej oraz runie L10 – podatność przegęszczonych drzewostanów na śniegołomy i wiatrołomy B02.05 – starzenie się drzewostanów, prowadzące do przesuszenia siedlisk i zmian w warstwie mszystej oraz runie	K04.02 – gradacja kornika drukarza w litych świerczynach B02 – użytkowanie rębne, powodujące niszczenie dna lasu B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew
	91E0-3 - łągi jesionowo-olszowe	2488	B02 – użytkowanie rębnią IB i IIA J02.01 – sztuczne odwadnianie, prowadzące do przesuszenia siedlisk i ekspansji gatunków związanych z wilgotnymi okrajkami (pokrzywa, podagrycznik) K01.04 – zatapianie przez bobry K04 – stopniowa (na razie mało nasilona)	

			ekspansja niecierpka drobnokwiatowego K04.03 – zamieranie jesionów	
	1903 lipiennik <i>Loesela Liparis loeseli</i>	15E1		J02.01 – sztuczne odwadnianie siedlisk K02.01 – sukcesja w kierunku trzcinowisk lub zbiorowisk krzewiastych i leśnych K02.03 - eutrofizacja
	1939 rzepik szczeniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	7351	K04 – krzyżowanie się z rzepikiem pospolitym	A03 – zbyt częste koszenie poboczy dróg leśnych K02.01 – zarastanie stanowisk w wyniku zbyt rzadkiego koszenia poboczy dróg leśnych
	1308 Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	5E22	B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew	B04 – stosowanie środków owadobójczych
	1351 Wilk <i>Canis lupus</i>	ADA0	B07 – prowadzenie prac leśnych w pobliżu wilczych nor F03.02.03 – kłusownictwo, w tym wnyki zastawiane na zwierzęta kopytne G01.02 - rozwój aktywnych form wypoczynku na świeżym powietrzu (wycieczki piesze, rowerowe, grzybobranie m.in.) D01.02 – nasilanie się ruchu samochodowego w SOOS J03.02 – różnorodne oddziaływania człowieka prowadzące do izolowania populacji	B07 – intensyfikacja gospodarki leśnej F03.01 – nadmierne pozyskanie zwierzyny płowej
	1361 Ryś <i>Lynx lynx</i>	D993	B07 – prowadzenie prac leśnych w pobliżu gniazd rysi	B07 – intensyfikacja gospodarki leśnej F03.01 – nadmierne pozyskanie zwierzyny

			F03.02.03 – kłusownictwo, w tym wnyki zastawiane na zwierzęta kopytne G01.02 – rozwój aktywnych form wypoczynku na świeżym powietrzu (wycieczki piesze, rowerowe, grzybobranie m.in.) D01.02 – nasilanie się ruchu samochodowego w SOOS J03.02 – różnorodne oddziaływania człowieka prowadzące do izolowania populacji	płowej
	2647 Żubr <i>Bison bonasus</i>	32BA	-	G01.02 – nasilający się ruch turystyczny w miejscach przebywania żubrów A03.03 – zaprzestanie koszenia łąk śródleśnych i ich zanik w wyniku sukcesji K03.03 – choroby zakaźne (m.in. pryszczycyca) K05.01 – choroby i osłabienie wynikające z chowu wsobnego

UWAGA: Dane te przekazać także w wektorowej warstwie informacyjnej systemów informacji przestrzennej GIS zgodnie z wymaganiami zawartymi w pkt 13.

Podstawowe istniejące zagrożenia dla siedlisk jeziorowych (**3140, 3150, 3160**) wiążą się ze stopniową zabudową brzegów jezior i ich okolic. Proces ten jest najbardziej nasilony na półwyspie między jeziorami Szwałk Wielki i Łażno (okolice wsi Borki), ale występuje także w innych miejscach. Jego skutkiem jest m.in. niszczenie trzcinowisk oraz prawdopodobnie łąk podwodnych w wyniku budowy pomostów i dojeżdż do jezior, a także zwiększony dopływ biogenów (ścieki z nieskanalizowanych posesji, spływy z nawierzchni utwardzonych). Większość jezior ma stosunkowo małe zlewnie ze znacznym udziałem lasów użytków zielonych, co jest czynnikiem sprzyjającym ich ochronie. Jednak w niektórych miejscach (zlewnie jezior Szwałk Wielki, Szwałk Mały, Łażno, Litygajno, Żabinki, Czarna Kuta) istotny udział mają grunty

orne, co oznacza nasilenie dopływu biogenów w wyniku erozji wodnej i spływu podpowierzchniowego. Gdyby udział gruntów ornych miał się w przyszłości powiększać, byłoby to bardzo niekorzystne dla perspektyw ochrony. Okolice Puszczy Boreckiej jak dotąd nie są intensywnie użytkowane do rekreacji i turystyki, ale należy się liczyć z tym, że natężenie ruchu turystycznego będzie narastać, co może skutkować wzrostem wykorzystania żeglarskiego akwenów, a tym samym z dalszymi zagrożeniami dla roślinności wodnej, w tym pasa trzcin, stanowiącego pewną barierę dla biogenów. Zagrożeniem może być potencjalnie także rybołówstwo, w przypadku stosowania narzędzi ciągnionych w strefie roślinności zanurzonej.

Świeże łąki niżowe ekstensywnie użytkowane (**6510**) już obecnie zajmują bardzo małe powierzchnie i podlegają niekorzystnym przekształceniom związanym z porzucaniem użytkowania, zmianą użytkowania na pastwiskowe lub intensyfikacją użytkowania kośnego. Nielicznym dobrze wykształconym płatom łąk rajgrasowych potencjalnie zagraża rozwój zabudowy.

Nielicznym zachowanym płatom torfowisk wysokich (**7110**) zagraża naturalna sukcesja w kierunku borów bagiennych. Już obecnie dominantem na torfowiskach wysokich jest na ogół wełnianka pochwowata, typowa dla torfowisk zaawansowanych w sukcesji. Niektóre płaty mogą znajdować się pod wpływem rowów odwadniających. Te same zagrożenia dotyczą torfowisk przejściowych (**7140**), zajmujących znikome powierzchnie na obrzeżach torfowisk wysokich lub występujących miejscowo jako runo młodych, silnie zabagnionych świerczyn na torfie.

Podstawowym zagrożeniem dla grądów (**9170-2**) jest konflikt między przyrodniczymi a gospodarczymi funkcjami lasu, który ze względów ekonomicznych nie zawsze jest (i nie zawsze może być) rozstrzygany przez zarządcę lasów na korzyść przyrody. Należy podkreślić, że niezadowolający stan znacznych powierzchni siedlisk grądowych jest na ogół wynikiem decyzji podejmowanych kilkadziesiąt i więcej lat temu, a dotyczących przede wszystkim radykalnego uproszczenia struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanów. Jednak jeszcze w planie urządzania lasu na lata 2004-2013 około 30% rębni na siedliskach grądowych stanowiły rębnie zupełne. Odnowienie tych powierzchni będzie oznaczało powstanie kolejnych jednowiekowych drzewostanów. W przeciętnym składzie powierzchni odnowionych w ostatnim dwudziestoleciu udział dębu jest wyraźnie większy, natomiast sosny i świerka – wyraźnie mniejszy niż w drzewostanach ponad 80-letnich, jednak lipa i grab, gatunki kluczowe dla grądu subkontynentalnego, są w młodych drzewostanach prawie nieobecne. Nie ulega wątpliwości, że jako gatunki bardzo żywotne na siedliskach grądowych będą one z czasem wkraczać pod okap głównego drzewostanu, jednak ich udział nawet za kilkadziesiąt lat będzie w wielu wydzieleniach wyraźnie mniejszy niż w grądach naturalnych. Innym zagrożeniem jest stosowanie rębni odsłaniających znaczne powierzchnie dna lasu, co na ogół skutkuje zanikiem grądowego runa, które odbudowuje się przez dziesięciolecia. Po wystawieniu na pełne światło powierzchnie takie są opanowywane przez zbiorowiska złożone z gatunków porębowych,

łąkowych, ruderalnych itp. Już po zacienieniu takie zaburzone siedliska są przypuszczalnie znacznie bardziej podatne na inwazje gatunków obcych, w tym zwłaszcza niecierpka drobnokwiatowego. Problemem w większości wydzieleń jest niska ilość martwego drewna. Istotnym zagrożeniem naturalnym jest opieńka dwuplamowa, który atakuje dęby, doprowadzając do ich zamierania. Jedyнным znanym sposobem ograniczania ekspansji tego chrząszcza jest usuwanie zarażonych drzew w ramach cięć sanitarnych. Brak takiej interwencji doprowadził w ostatnich latach do zamarcia wielu dębów w rezerwacie Mazury.

W przypadku borów bagiennych (**91D0-2**, **91D0-5**) istniejące zagrożenia związane są przede wszystkim ze stosunkami wodnymi. Większość płatów jest w mniejszym lub większym stopniu sztucznie odwadniana rowami melioracyjnymi. Ocena skali tego zagrożenia wymaga dokładniejszych badań. Z obserwacji terenowych wynika, że starsze, gęste świerczyny bagienne często bywają przesuszone, co przypuszczalnie ma związek nie tylko ze sztucznym odwadnianiem, ale i silną transpiracją. Wtórny efekt przesuszenia, niezależnie od jego przyczyn, są zmiany w glebie (mineralizacja torfów), a w konsekwencji – niekorzystne zmiany w runie i sukcesja w kierunku boru wilgotnego. Zagrożeniem występującym w świerczynach pozostawionych do naturalnej sukcesji jest przegęszczenie drzewostanów, zwiększające podatność na śniegołomy. Zagrożenia związane z gradacjami owadów w sosnowych borach bagiennych należy uznać za znikome z powodu niewielkiego ogólnego udziału sosny w drzewostanach puszczy, natomiast w przypadku świerczyn bagiennych potencjalne zagrożenie gradacją kornika jest znaczne.

Najistotniejszym zagrożeniem dla łągów jesionowo-olszowych (**91E0-3**) jest stosowanie rębni zupełnych i rębni częściowych wielkopowierzchniowych. W planie urządzenia lasu na lata 2004-2013 na połowie powierzchni rębnych zaplanowano rębnię IB a na drugiej połowie – rębnię IIA. Taki sposób użytkowania łągów utrzymuje się przypuszczalnie od wielu dziesięcioleci, czego efektem jest silne uproszczenie struktury wiekowej i wysokościowej drzewostanów. Jednoczesne usuwanie drzew ze znacznych powierzchni prawdopodobnie powoduje też, że w cyklu życia drzewostanu znacznie zmieniają się warunki wodne. Po uprzątnięciu starego drzewostanu dochodzi do wzrostu poziomu wód gruntowych, a często do zmiany warunków wodnych na typowe raczej dla olsów. Dopiero w miarę wzrostu nowego drzewostanu i nasilającej się transpiracji warunki wodne normują się. Takie wahania nie pozostają bez wpływu na charakter runa, które w przypadku podtopienia często zamienia się w szuwar turzycowy. Do lokalnych podtopień łągów doprowadzają niekiedy także bobry. Istotnym zagrożeniem naturalnym jest zamieranie jesionów we wszystkich klasach wieku. Przyczyny tego zjawiska, dotyczącego niemal całego kraju, są niejasne, a metody zwalczania – nieznanne. Udział jesionu w łągach puszczy jest wyraźnie niższy niż we wzorcowych łągach naturalnych, a zamieranie dodatkowo pogłębia ten problem. Trudno się dziwić, że w tej sytuacji zarządca lasów ogranicza udział jesionu w odnowieniach ze względu na znaczne ryzyko hodowlane.

W przypadku lipiennika Loesela (**1903**) można mówić jedynie o zagrożeniach potencjalnych, ponieważ prace inwentaryzacyjne przeprowadzone przez Wojewódzki Zespół Specjalistów i prace terenowe w ramach opracowania PZO nie potwierdziły obecności tego gatunku w SOOS Ostoja Borecka. Gatunek ten związany jest na ogół z mechowiskami i torfowiskami przejściowymi, w związku z czym jego potencjalnym stanowiskom zagrażają przede wszystkim procesy naturalnej sukcesji i zmiany stosunków wodnych, a poza terenem puszczy – eutrofizacja jako pośrednia konsekwencja rolnictwa.

Rzepik szczeciniasty (**1939**) nie wydaje się być szczególnie zagrożony czynnikami antropogenicznymi. Wiadomo, że gatunek ten krzyżuje się m.in. z rzepikiem pospolitym, a osobniki o cechach pośrednich między tymi gatunkami stwierdzono na znacznej części stanowisk rzepika szczeciniastego. Jeżeli takie krzyżówki są płodne, to stanowią one istotne zagrożenie dla lokalnej i prawdopodobnie dość izolowanej populacji rzepika szczeciniastego, współwystępującej ze znacznie częstszym rzepikiem pospolitym. Ponieważ rzepik szczeciniasty wydaje się występować najliczniej na średnio żyznych siedliskach grądowych wzdłuż mało uczęszczanych dróg leśnych, potencjalnym zagrożeniem mogłoby być nadmierne zacienienie tych dróg albo (co mało prawdopodobne) zbyt częste koszenie poboczy.

Zagrożeniem dla mopka (**1308**) jest usuwanie obumierających i martwych drzew, ponieważ naturalnymi letnimi kryjówkami tego gatunku są odstające płyty kory. Potencjalnym zagrożeniem mogłoby być stosowanie środków owadobójczych, prowadzące do zubożenia bazy pokarmowej.

Wilki (**1351**) wymaga rozległych terytoriów i odludnych, dzikich ostępów, w których zakłada nory. Zagrożeniem dla tego gatunku są w związku z tym prace leśne prowadzone w pobliżu nor, a także stopniowo wzrastająca rekreacyjna penetracja puszczy przez ludzi. Wilki padają niekiedy ofiarą wnyków zastawianych na inne zwierzęta, a także wypadków samochodowych. Do zagrożeń potencjalnych należy zaliczyć zubażanie bazy pokarmowej w wyniku nadmiernej eksploatacji zwierzyny łownej oraz intensyfikację gospodarki leśnej. Obecnie jednak populacje zwierząt stanowiących pokarm wilka raczej rosną, a gospodarka leśna w puszczy przybiera formy coraz bardziej przyjazne przyrodzie.

Ryś (**1361**) jest gatunkiem skrytym i na ogół trzymającym się odludnych lasów o pierwotnym charakterze. Zagrożeniem są dla niego prace leśne w pobliżu gniazd, których lokalizacja nie jest znana, nasilające się wykorzystanie rekreacyjne puszczy, a także kłusownictwo. Tak jak w przypadku wilka, zagrożeniami potencjalnymi są intensyfikacja gospodarki leśnej i nadmierna eksploatacja zwierzyny łownej przez myśliwych.

Żubr (2647) w Puszczy Boreckiej nie jest obecnie zagrożony. Zagrożenia potencjalne to zanik łąk śródpolnych, choroby i osłabienie populacji w wyniku chowu wsobnego. Należy przypuszczać, że stan populacji byłby gorszy, gdyby nie stały monitoring, okazjonalne odstrzały eliminacyjne i dokarmianie stada, którego liczebność zbliża się do maksimum bezpiecznego dla lasów.

5. Cele działań ochronnych

Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Stan ochrony	Cel działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia właściwego stanu ochrony
3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami <i>Charetea</i>	A500	FV	Zachowanie właściwego stanu ochrony jezior eutroficznych poprzez zapobieganie zidentyfikowanym potencjalnym zagrożeniom	0-10 lat
3150 - Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskiem <i>Nymphaeion, Potamion</i>	4B38	U1	Powstrzymanie degradacji jezior eutroficznych poprzez przeciwdziałanie istniejącym zagrożeniom	0-10 lat
3160 - Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	0815	U1	Powstrzymanie degradacji jezior dystroficznych poprzez przeciwdziałanie istniejącym zagrożeniom	0-10 lat

6510 - Świeże łąki górskie i niżowe użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion)	798C	U1	Poprawa stanu ochrony i zwiększenie powierzchni dobrze wykształconych świeżych łąk rajgrasowych poprzez modyfikacje sposobu gospodarowania użytkami zielonymi	10 lat
7110 - Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	D471	U1	Zachowanie torfowisk wysokich poprzez powstrzymanie procesów sukcesyjnych	0-10 lat
9170 - Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	2A22	U1	Poprawa stanu ochrony i zwiększenie powierzchni dobrze wykształconych grądów poprzez modyfikacje gospodarki leśnej zwiększające stopień naturalności zbiorowisk leśnych	10 lat
91D0 – bory i lasy bagiennie	FAE7, 3CC2	U1	Poprawa stanu ochrony borów i lasów bagiennych poprzez modyfikacje gospodarki leśnej zwiększające stopień naturalności zbiorowisk leśnych	10 lat

91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	2488	U1	Poprawa stanu ochrony i zwiększenie powierzchni dobrze wykształconych łągów poprzez modyfikacje gospodarki leśnej zwiększające stopień naturalności zbiorowisk leśnych	10 lat
1903 lipiennik Loesela <i>Liparis loeseli</i>	15E1	XX	Rozpoznanie stanu ochrony lipiennika Loesela poprzez badania populacji i siedlisk gatunku	10 lat
1939 rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i>	7351	FV	Bliższe rozpoznanie stanu ochrony rzepika szczeciniastego poprzez badania populacji i siedlisk gatunku	5 lat
1308 Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	5E22	XX	Rozpoznanie stanu ochrony mopka poprzez badania populacji i siedlisk gatunku	5 lat
1351 Wilk <i>Canis lupus</i>	ADA0	U1	Utrzymanie stanu ochrony wilka poprzez ochronę miejsc rozrodu i siedlisk gatunku	0-10 lat
1361 Ryś <i>Lynx lynx</i>	D993	U1	Utrzymanie stanu ochrony rysia poprzez ochronę miejsc rozrodu i siedlisk gatunku	0-10 lat

		zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych	inwestycje będą realizowane dobrowolnie przez rolników przy wsparciu finansowym ze środków przeznaczonych na ochronę obszarów Natura 2000 i/lub innych krajowych lub unijnych środków pomocowych.				
3140, 3150, 3160, 6510, 7110, 9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1903, 1939, 1308, 1352, 1361, 2647	A3	Zabezpieczanie środków finansowych na realizację PZO	Podjęcie starań na rzecz pozyskania z źródeł wspólnotowych i krajowych środków finansowych na realizację działań przewidzianych w PZO.	Nie dotyczy	2013-2022	0	RDOŚ
3150	A4	Utrzymanie stref ciszy na jeziorach	Utrzymanie istniejących, wprowadzonych uchwałami rad powiatów, ograniczeń w użytkowaniu na jeziorach jednostek pływających z silnikami spalinowymi.	Jeziora	2013-2022	0	powiaty
7110	A5	Torfowiska wysokie - usuwanie podrostu	Przerzedzenie podrostu Brz So i Sw do zwarcia <10%.	Wg Zał. 5	2015	10	RDOŚ
7110, 91D0-2, 91D0-5	A6	Przywrócenie właściwych stosunków wodnych na siedliskach związanych z torfowcami	Wdrożenie planu przywrócenia właściwych stosunków wodnych na torfowiskach wysokich, w sosnowych borach bagiennych i świerczynach bagiennych	Wg Zał. 5	2017	10	RDOŚ
9170, 91D0-2, 91D0-5,	A7	Zwalczanie dzikich wysypisk odpadów w lasach	Likwidacja dzikich wysypisk w lasach oraz działania edukacyjne i dyscyplinujące mieszkańców i turystów.	lasy	2013-2022	50	NCD

91E0-3							
1352, 1361, 2647	A8	Zwalczanie kłusownictwa	Organizowanie, w miarę możliwości corocznie: a) akcji wyszukiwania i likwidacji pułapek (wyników, potrzasków itp.), b) akcji edukacyjnych wśród społeczności lokalnej	OSOP	2013-2012	70	NCD
Działania związane z modyfikacją lub utrzymaniem metod gospodarowania - obligatoryjne							
1308	B1	Zadrzewienia - sukcesja	Sukcesja	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
1308, 1352, 1361	B2	Drzewostany inne na LMb -kontynuacja rębni V	Kontynuacja rębni V. Pozyskanie nie większe od przyrostu brutto	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
1308, 1352, 1361	B3	Ols po rębni IB - odnowienie	Powierzchnie dotychczas nie odnowione odnowić składem jak dla Ol: Ol panująca oraz, jeśli są odpowiednie warunki, domieszki Js Sw Brzom Dbsz Czmzw	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
1308, 1352, 1361	B4	Ols - rębnia IVD	Rębnia IVD. Odnowienia naturalne i/lub sztuczne. Skład odnowień jak dla Ol: Ol panująca oraz, jeśli są odpowiednie warunki, domieszki Js Sw Brzom Dbsz Czmzw. Okres odnowienia □40lat (□30 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
1308, 1352, 1361	B5	Ols brzozy - sukcesja	Sukcesja	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
1308, 1352, 1361	B6	Ols brzozy - rębnia V	Rębnia V	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
1352, 1361	B7	Bagna - sukcesja	Sukcesja	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
1352, 1361	B8	Świerczyna na BMw -	Rębnia V, pozyskanie nie większe niż przyrost	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

		rębnia V	grubizny; w miarę możliwości pielęgnować podokapowy Db				
1352, 1361	B9	Łozowiska i przestoje na Ol - sukcesja	Sukcesja	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
2647	B10	Utrzymanie śródleśnych łąk	Istniejące pastwiska utrzymać jako trwałe użytki zielone. Pozostawić dojrzałe drzewa	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
2647	B11	Śródleśne łąki - koszenie	Zachować jako łąki; pozostawić dojrzałe drzewa	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
3140, 31150, 3160, 9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1308, 1352, 1361, 2647	B12	Ochrona drzewostanów nad jeziorami	W strefie 50 m od brzegów jezior zachować ciągłość trwania drzewostanów, co w przypadku drzewostanów dojrzałych oznacza ograniczenie cięć do cięć jednostkowych (gatunki cienioznośne) lub grupowych (gatunki światłożądne)	Wg Zał. 5	2013 - 2022	0	NCD
3140, 3150	B13	Zaniechanie stosowania narzędzi ciągnionych na jeziorach mezotroficznym i dystroficznym	Zaniechanie stosowania ciągnionych narzędzi połowowych na jeziorach mezotroficznym i dystroficznym	Jeziora Biała Kuta, Smolak, Kacze	2013-2022	0	Rybaccy użytkownicy wód
3140, 3150, 3160	B14	Zachowanie barier biogeochemicznych w krajobrazie rolniczym	Zachowanie w gospodarstwach rolnych wszystkich elementów krajobrazu przyczyniających się do zmniejszenia spływu substancji biogennych, w tym użytków zielonych, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, zabagnień, mokradeł, oczek wodnych i miedz. Odstępstwa od tej zasady, o ile nie jest to	Tereny rolnicze	2013-2022	0	Rolnicy

			sprzeczne z przepisami odrębnymi dotyczącymi istniejących obszarowych form ochrony przyrody, dopuszcza się w następujących przypadkach: a) usuwanie młodych sosen i brzoź na gruntach mineralnych; b) usuwanie drzew i krzewów w wieku do 10 lat; c) usuwanie drzew i krzewów zagrażających bezpieczeństwu publicznemu; d) usuwanie drzew i krzewów w związku z ochroną przeciwpowodziową oraz budową, przebudową i utrzymaniem urządzeń wodnych				
3140, 3150, 3160	B15	Zaniechanie składowania obornika w pobliżu wód	Zaniechanie składowania obornika na gruncie w odległości mniejszej niż 200 m od jezior i mniejszej niż 50 m od cieków, mokradł i naturalnych oczek wodnych	Tereny rolnicze	2013-2022	0	rolnicy
3140, 3150, 3160	B16	Zaniechanie budowy i rozbudowy obiektów inwentarskich w systemie bezściółkowym	Zaniechanie budowy i rozbudowy obiektów inwentarskich w systemie bezściółkowym	Gospodarstwa rolne	2013-2022	0	rolnicy (pośrednio gminy i starostwa wydające decyzje i pozwolenia na budowę)
9170	B17	Podwyższenie wieku rębności graba	Podwyższenie wieku rębności graba i lipy do 100 lat	Lasy	2013	0	
9170	B18	Prawie optymalny młody grąd - czyszczenia i trzebieże	Czyszczenia i trzebieże zasadniczo z zachowaniem istniejącej struktury gatunkowej. W ramach czyszczeń zachowywać Gb w granicach 20-60%. W ramach trzebieży odslaniać ewentualny podrost	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

			gatunków grądowych.				
9170	B19	Optymalny dojrzały grąd - sukcesja	Sukcesja albo rębnia V z pozyskaniem nie większym niż przyrost brutto grubizny - odślaniać naturalne odnowienia gatunków grądowych - Db Gb Lp Js.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B20	Optymalny dojrzewający grąd - sukcesja	Sukcesja albo trzebież słaba w kierunku uzyskania/pielęgnacji naturalnych odnowień gatunków grądowych - Db Gb Lp Js; w następnych okresach - rębnia IV lub V	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B21	Zaświerczony dojrzewający grąd - trzebież późna	Trzeb silna lub umiarkowana kosztem gatunków iglastych. Chronić drzewa liściaste w drzewostanie. Cięcia w miarę możliwości skupiać tam, gdzie pojawia się nalot/podrost gat. liściastych. Przy braku nalotu/podrostu gat. liściastych cięcia skupiać tam, gdzie są najlepsze warunki do nat. odnowienia gat. liściastych. W następnych okresach rębnia III lub IV z wykorzystaniem naturalnego dolnego piętra, podrostu i sztucznych nasadzeń gat. grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B22	Zaświerczony dojrzały grąd - trzebież późna	Trzeb silna lub umiarkowana kosztem gatunków iglastych. Chronić drzewa liściaste w drzewostanie. Cięcia w miarę możliwości skupiać tam, gdzie pojawia się nalot/podrost gat. liściastych. Przy braku nalotu/podrostu gat. liściastych cięcia skupiać tam, gdzie są najlepsze warunki do nat. odnowienia gat. liściastych. W następnych okresach rębnia III lub IV z wykorzystaniem naturalnego dolnego piętra,	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

			podrostu i sztucznych nasadzeń gat. grądowych.				
9170	B23	Kontynuacja rębni IIIB na LMw	Kontynuacja rębni IIIB. Powierzchnie dotąd nie odnowione odnowić z zachowaniem następujących wymogów: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<40 Js<10 So<5 Brzom+Os <20 Ol<30. Wykorzystać odnowienia naturalne. Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B24	Drzewostan świerkowy - kontynuacja rębni IIIA na LMśw	Kontynuacja rębni IIIA kosztem Sw. Skład odnowień: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 Brz+Os 0-50. Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B25	Przejście z rębni IIIA na rębnię IIIB w drzewostanach z brzozą i świerkiem na LMŚw	Przejście z rębni IIIA do rębni IIIB. Cięcia w gniazdach i częściowe kosztem Brz, Ol, Sw i So. W drzewostanie zostawić gatunki grądowe dla uzyskania odnowień naturalnych i jako starodrzew. Na powierzchniach międzygniazdowych wykorzystać naturalne odnowienie Sw. Skład odnowień: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 Brz+Os 0-15.Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego).	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B26	Drzewostany z brzozą, olszą i osiką na Lśw - kontynuacja rębni IIIA	Kontynuacja rębni IIIA kosztem Brz Ol i Os. Pozostałe gatunki w drzewostanie zostawiać. Odnowienia składem jak dla Lśw: Gb>10 Db>5 Lp>10 kl>5 św<30 Js0-20 So=0 Brz+Os 0-10. Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

			naturalnego)				
9170	B27	Drzewostan z przewagą brzozy i świerka na LMŚw - kontynuacja rębni IIIB lub IIIA	Gniazda kosztem Brz. Na powierzchniach międzygniazdowych cięcia o charakterze trzebieży późnej głównie kosztem Sw. Cięcia międzygniazdowe promujące naturalne odnowienia gatunków grądowych i Sw. Skład odnowień: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 Brz+Os 0-15. Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B28	Drzewostan świerkowy - kontynuacja rębni IIIB na Lśw	Kontynuacja rębni IIIB. Zostawiać w drzewostanie gatunki liściaste dla uzyskania odnowień naturalnych i jako starodrzew. Skład odnowień: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 św<30 So=0 Brz+Os 0-50. Na powierzchniach międzygniazdowych wykorzystać kępy naturalnego podrostu Sw. Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B29	Kontynuacja rębni IIIB w drzewostanach z sosną i świerkiem na LMŚw	Kontynuacja rębni IIIB. Cięcia w gniazdach i częściowe kosztem So i Sw. Zostawiać drzewa liściaste dla uzysk odnowienia naturalnego i jako starodrzew. Skład odnowień: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 brz+os 0-50. Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B30	Kontynuacja rębni IIIB na Lśw	Kontynuacja rębni IIIB. Powierzchnie dotąd nie odnowione odnowić z zachowaniem następujących wymogów: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 św<30 Js0-	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

			20 So=0 Brz+Os 0-10. Wykorzystać odnowienia naturalne. Okres odnowienia ≥ 30 lat (≥ 20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)				
9170	B31	Drzewostan z przewagą olszy i brzozy na LMw - kontynuacja rębni IIIB	Kontynuacja rębni IIIB kosztem Ol i Brz. Inne gatunki w drzewostanie zostawić. Skład odnowień: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 Św<40 Js<10 So<5 Brz+Os <20 Ol<30. Okres odnowienia $\square 30$ lat ($\square 20$ lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B32	Drzewostany z przewagą olszy i świerka na Lw - kontynuacja rębni IVD	Kontynuacja rębni IVD głównie kosztem Ol i Sw. W drzewostanie chronić Js Db Kl Lp Gb. Skład odnowień jak dla Lw: Gb>10 Lp>10 Kl>5 Dbsz>5 Js>5 Sw<30 Ol<30, Brz+Os<20. Wykorzystać naturalne odnowienia. Okres odnowienia ≥ 40 lat (≥ 30 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B33	Suboptymalny młody grąd na Lśw - czyszczenia i trzebieże z korektami składu	Pielęgnacja upraw, czyszczenia i trzebieże. W miarę możliwości korekty składu do optimum dla Lśw (Gb>10, Lp>10, Dbsz>5, Kl>5, św 10-40, Js 0-20, brz0-5. Przy trzebieżach uwzględniać potrzeby pojawiającego się nalotu i podrostu.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B34	Suboptymalny młody grąd na LMśw - czyszczenia i trzebieże z korektami składu	Pielęgnacja upraw, czyszczenia i trzebieże. W miarę możliwości korekty składu do optimum dla LMśw (Gb>10, Lp>10, Dbsz>10, Kl>5, św 20-60, brz0-20. Przy trzebieżach uwzględniać potrzeby pojawiającego się nalotu i podrostu.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B35	Suboptymalny młody	Pielęgnacja upraw, czyszczenia i trzebieże. W	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

		grąd na LMw - czyszczenia i trzebieże z korektami składu	miarę możliwości korekty składu do optimum dla LMw (Gb>10 Db>10 Lp>10 kl>5 św20-40 Js0-10 So<5 Brzom+Os <20 Ol<30).				
9170	B36	Suboptymalny młody grąd na Lw - czyszczenia i trzebieże z korektami składu	Pielęgnacja upraw, czyszczenia i trzebieże. W miarę możliwości korekty składu do optimum dla Lw (Gb 20-60 Lp 20-70 Kl 5-40 Dbsz 5-30 Js 5-50 Sw5-30 Wzosp 0-10 Wzg0-10 Ol<30, Brz+Os<20). Przy trzebieżach uwzględniać potrzeby pojawiającego się nalotu i podrostu.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B37	Zaświerczony młody grąd - czyszczenia i trzebieże kosztem świerka	Pielęgnacja upraw, czyszczenia i trzebieże promujące gatunki liściaste kosztem Sw. Do ewentualnych poprawek wykorzystywać gatunki liściaste.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B38	Płazowina ze starodrzewem Js i Ol na Lw - sukcesja	Sukcesja	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B39	Zręby po rębni IB w grądach - odnowienie gatunkami grądowymi na Lśw	Powierzchnie dotąd nie odnowione odnowić z zachowaniem następujących wymogów: Gb>10 Db>5 Lp>10 kl>5 św<30 Js0-20 So=0 brz+os 0-10	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B40	Zręby po rębni IB w drzewostanach świerkowych i suboptymalnych - odnowienie gatunkami grądowymi i brzożą na Lśw	Powierzchnie dotąd nie odnowione odnowić z zachowaniem następujących wymogów: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 św<30 Js0-20 So=0 brz+os 0- 50	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B41	Zręby po rębni IB w	Powierzchnie dotąd nie odnowione odnowić z	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

		drzewostanach świerkowych i suboptymalnych grądach- odnowienie gatunkami grądowymi i brzożą na LMśw	zachowaniem następujących wymogów: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 brz+os 0-50				
9170	B42	Zręby po rębni IB w drzewostanach brzożowo-świerkowych na LMśw - odnowienie gatunkami grądowymi	Powierzchnie dotąd nie odnowione odnowić z zachowaniem następujących wymogów: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 brz+os 0-15	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B43	Powierzchnie po rębni IIIB w drzewostanach mieszanych ze świerkiem i dębem na Lśw	Powierzchnie dotąd nie odnowione odnowić z zachowaniem następujących wymogów: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 św<30 Js0-20 So=0 brz+os 0-50	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B44	Powierzchnie po rębni IIIB w suboptymalnych grądach - odnowienie gatunkami grądowymi i brzożą na LMśw	Powierzchnie dotąd nie odnowione odnowić z zachowaniem następujących wymogów: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 brz+os 0-50	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B45	Drzewostany z przewagą olszy na Lw - odnowienie po rębni IB i IIAU	Przy uprzątaniu Ol zostawić wszystkie domieszki w drzewostanie. Powierzchnie dotychczas nie odnowione odnowić jak dla Lw: Gb >10 Lp>10 Kl >5 Dbsz>5 Js>5 Sw<30 Ol<30, Brz+Os<20.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B46	Drzewostan ze	Rębnia IIIB. Gniazda głównie kosztem Sw Ol i	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

		świerkiem i olszą na LMw - rębnia IIIB	Brz. Skład odnowień jak dla LMw: Gb>10 Db>10 Lp>10 kl>5 Św<30 Js0<0 So<5 Brzom+Os <20 Ol<30. Wykorzystać naturalne odnowienie Św				
9170	B47	Dojrzały drzewostan z przewagą brzozy na Lśw - rębnia IVD	Rębnia IVD. Gniazda i cięcia częściowe międzygniazdowe głównie kosztem Brz i Ol. Inne gatunki drzewostanu usuwać tylko w celu odsłonięcia podrostu gatunków grądowych. Skład odnowień jak dla Lśw: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 Sw<30 Js0-20 So=0, Brz+Os 0-10. Okres odnowienia ≥40lat (≥30 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B48	Drzewostan z przewagą dębu na Lśw - rębnia IVD	Rębnia IVD. Gniazda i cięcia częściowe między gniazdami kosztem Db Sw i Brz. Gniazda wykonywać w pierwszym rzędzie nad kępami odnowień naturalnych gatunków grądowych. Odnowienia sztuczne na gniazdach - głównie Db. Na pow międzygniazdowych promować podrost Gb Lp Kl Js Db Sw. Skład odnowień jak dla Lśw: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 św<30 Js0-20 So=0 Brz+Os 0-10. Okres odnowienia ≥40lat (≥30 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B49	Starodrzew z przewagą sosny na Lśw - rębnia IVD	Rębnia IVD. Gniazda i cięcia częściowe między gniazdami kosztem So Sw Ol Brz. Inne gatunki w drzewostanie zostawiać. W miarę możliwości odsłaniać odnowienia naturalne gatunków grądowych. Odnowienia na gniazdach - głównie Db, na powierzchniach międzygniazdowych – głównie Gb Lp Kl i Św. Skład odnowień jak dla Lśw: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 Św<30 Js0-20	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

			So=0 Brz+Os 0-10. Okres odnowienia ≥ 40 lat (≥ 30 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)				
9170	B50	Drzewostan dębowo-świerkowy na LMśw - rębnia IVD	Gniazda i cięcia częściowe między gniazdami głównie kosztem Św. W miarę możliwości odślaniać odnowienia naturalne gatunków grądowych. Odnowienia naturalne i sztuczne jak dla LMśw: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 Brz+Os 0-30	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B51	Starodrzewy z przewagą sosny i świerka na LMśw - rębnia IVD	Rębnia IVD kosztem So i Sw. Wykorzystanie podrostu Sw i gatunków liściastych. Na powierzchniach międzygniazdowych w miarę potrzeb podsadzenia Lp Gb Kl i ewentualnie Db. Okres odnowienia ≥ 40 lat (≥ 30 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego). Przy braku odnowień naturalnych na gniazdach – odnowienia sztuczne, głównie Db i Brz. Skład odnowień jak dla LMśw, ale ze zwiększonym udziałem gatunków pionierskich: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 Brz+Os 0-50.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B52	Starodrzewy z przewagą sosny i świerka na LMśw - rębnia IVD	Rębnia IVD kosztem So i Sw. Wykorzystanie podrostu Sw i gatunków liściastych. Na powierzchniach międzygniazdowych w miarę potrzeb podsadzenia Lp Gb Kl i ewentualnie Db. Okres odnowienia ≥ 40 lat (≥ 30 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego). Przy braku odnowień naturalnych na gniazdach – odnowienia sztuczne, głównie Db i Brz. Skład odnowień jak dla LMśw, ale ze zwiększonym udziałem gatunków pionierskich: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<50 So<5 Brz+Os	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

			0-50.				
9170	B53	Świerkowy starodrzew na LMśw – rębnia IIIB	Rębnia IIIB z naturalnym odnowieniem Św na pow. międzygniazdowych. Skład odnowień: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 Św<50 So<5 Brz+Os 0-50. Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B54	Starodrzew z przewagą świerka na Lśw - rębnia IVD	Rębnia IVD. Gniazda głównie kosztem Św. Cięcia międzygniazdowe powinny stymulować odnowienia naturalne. Skład odnowień: Gb>10 Db>10 Lp>10 Kl>5 św<30 Js0-20 So=0 Brz+Os 0-20. Okres odnowienia ≥40lat (≥30 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B55	Świerkowy starodrzew na Lśw - rębnia IIIB lub IIIA	Rębnia IIIB z naturalnym odnowieniem Św na pow. międzygniazdowych, ewentualnie rębnia IIIA. Skład odnowień: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 św<30 Js0-20 So=0 Brz+Os 0-50. Okres odnowienia ≥30lat (≥20 lat przy wykorzystaniu istniejącego obfitego odnowienia naturalnego)	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B56	Suboptymalny dojrzały grąd na Lw - trzebież późna	Trzebież późna głównie kosztem Sw, Ol i Brz. W drzewostanie zostawiać Lp Gb Js i Db.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B57	Suboptymalne drzewostany mieszane na LMśw - trzebież późna z korektą składu	Trzebież późna głównie kosztem Sw i Brz. W miarę możliwości odślaniać podrost gatunków grądowych lub umożliwiać obsiew gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B58	Drzewostan z przewagą brzozy na Lw - trzebież późna z korektą składu	Trzebież późna kosztem Brz, Ol i Os. W drzewostanie promować Js Wz Lp Kl Gb Db Św. Odślaniać podrost gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B59	Drzewostan z	Trzebież późna kosztem Brz i Os oraz So, Md i Ol.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

		przewagą brzozy na Lśw - trzebież późna z korektą składu	Odsłaniać podrost gatunków grądowych.				
9170	B60	Drzewostan z przewagą brzozy na LMśw - trzebież późna z korektą składu	Trzebież późna kosztem Brz. Odsłaniać podrost gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B61	Dojrzewające drzewostany z przewagą dębu - trzebież późna	Trzebież późna - odsłanianie podrostu i dolnego piętra. W następnych okresach trzebież późna, rębnia IVD albo rębnia V.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B62	Dojrzały drzewostan z dużym udziałem jesionu na Lśw – trzebież późna	Trzebież późna – stymulacja naturalnego odnowienia Js Db Kl Lp Gb.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B63	Drzewostan z przewagą olszy na Lw - trzebież późna z korektą składu	Trzebież późna kosztem Ol. W drzewostanie promować Js Wz Lp Kl GB. Odsłaniać podrost gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B64	Drzewostan z przewagą olszy na Lśw - trzebież późna z korektą składu	Trzebież późna kosztem Ol. Odsłaniać podrost gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B65	Dojrzały drzewostan z olszą, jesionem, dębem i lipą na Lśw	Trzebież późna głównie kosztem Ol. W drzewostanie zostawić stare Lp. Odsłanianie podrostu gatunków grądowych Db Lp Gb Js Wz.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B66	Dojrzewający drzewostan z przewagą sosny na Lśw - trzebież późna	Trzebież późna kosztem So. W miarę możliwości odsłaniać podrost gatunków grądowych lub umożliwić obsiew gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B67	Drzewostan z przewagą sosny na	Trzebież późna kosztem So. Zostawiać gatunki liściaste w drzewostanie. W miarę możliwości	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

		LMśw - trzebieże z korektą składu	odsłaniać podrost gatunków grądowych.				
9170	B68	Dojrzałe drzewostany z przewagą sosny na LMśw - trzebież późna	Trzebież późna kosztem So i Św. Cięcia skupiać nad podrostem - stymulować odnowienie naturalne gatunków liściastych i Św.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B69	Drzewostan z przewagą świerka na Lw - trzebież późna z korektą składu	Trzebież późna kosztem Św; zostawić Db i inne gat liściaste; w miarę możliwości cięcia nad podrostem gatunków grądowych lub umożliwiające obsiew gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B70	Dojrzały drzewostan świerkowo-brzozowy na Lśw - trzebież późna	Trzebież późna głównie kosztem Św i Brz. Odslanianie podrostu gatunków grądowych -Db Lp Gb Js Wz.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B71	Suboptymalne drzewostany na LMw - trzebież późna z korektą składu	Trzebież późna głównie kosztem Brz Ol Os Św So. W miarę możliwości odsłaniać podrost gatunków grądowych lub umożliwiać obsiew gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B72	Suboptymalny dojrzewający grąd na Lśw - trzebieże z korektą składu	Trzebież późna i w miarę możliwości korekty składu w kierunku optimum dla Lśw (Gb>10, Lp>10, Dbsz>5, Kl>5, Św 10-40, Js 0-20, brz0-5). Odsłaniać podrost gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B73	Suboptymalny dojrzewający grąd na LMśw - trzebieże z korektą składu	Trzebież późna. Zostawiać Gb Lp Js Kl. Odsłaniać podrost gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B74	Dojrzewający drzewostan mieszany na Lśw - zaprzestanie rębni IIIA i przejście do rębni IIIB	Po pozyskaniu Brz Os i Ol zaprzestać rębni IIIA i przejść na rębnię IIIB. Cięcia mocno ograniczone ze względu na przedrębny wiek drzewostanów. Okres odnowienia >40 lat. Dotychczas wykonane gniazda odnowić tak aby docelowo na powierzchniach skład jak dla Lśw Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 św<30 Js0-20 So=0 brz+os 0-10.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

9170	B75	Dojrzewający drzewostan mieszany na LMśw - zaprzestanie rębni IIIA i przejście do trzebieży późnej	Zaprzestać rębni IIIA i przejść do trzebieży późnej. Dotychczas wykonane gniazda odnowić składem jak dla LMśw: Gb>10 Db>10 Lp>10 kl>5 św<50 So<5 brz+os 0-15. W ramach trzebieży późnej w miarę możliwości wspierać podrost gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B76	Zaprzestanie rębni IIIB i trzebież późna na Lśw	50-letni drzewostan brzożowo-świerkowo-dębowy. Zaprzestać rębni i przejść do trzebieży późnej. Odnowienia na dotychczas wykonanych gniazdach – głównie z gatunków grądowych (Sw<20%, Brz+Os<20%). Wykorzystać odnowienia naturalne.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B77	Dojrzewające i dojrzałe drzewostany z przewagą brzozy na Lśw - zaprzestanie rębni IIIA i przejście do trzebieży późnej	Drzewostany brzożowe i mieszane z brzożą < 70 lat. Zaprzestać rębni IIIA i przejść do trzebieży późnej. Odnowienia na istniejących gniazdach – głównie z gatunków grądowych (Sw<20%, Brz+Os<20%). Na powierzchniach międzygniazdowych tylko cięcia odślaniające podrost gatunków grądowych i świerka.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B78	Dojrzewające i dojrzałe drzewostany z przewagą brzozy i świerka na LMśw - zaprzestanie rębni IIIA i przejście do trzebieży późnej	Drzewostany brzożowe i mieszane z brzożą < 70 lat. Zaprzestać rębni IIIA i przejść do trzebieży późnej. Odnowienia na istniejących gniazdach – głównie z gatunków grądowych (Sw<20%, Brz+Os<20%). Na powierzchniach międzygniazdowych tylko cięcia odślaniające podrost gatunków grądowych.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
9170	B78a	Stosowanie form zmieszania zbliżonych do naturalnych	Stosowanie na siedliskach grądowych form zmieszania zbliżonych do naturalnych, co oznacza przede wszystkim unikanie zmieszania wielkokępowego, rządowego i pasowego oraz preferowanie zmieszania grupowego i drobnokępowego. Szczególnie ważne jest unikanie	Siedliska Lśw., LMśw, Lw, LMw	2013 - 2022	0	NCD

			tworzenia na większych powierzchniach litych upraw świerka.				
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3	B79	Zaniechanie nasadzeń gatunków obcych geograficznie	Zaniechanie nasadzeń gatunków obcych geograficznie, w tym w szczególności: modrzewia, buka, dębu czerwonego i czeremchy późnej, a także klonu jesionolistnego i robinii akacjowej. Jako wyjątek dopuszcza się sadzenie modrzewia jako gatunku domieszkowego na siedliskach BMśw	Lasy	2013-2022	0	NCD
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3	B80	Usuwanie gatunków silnie inwazyjnych ze zbiorowisk leśnych	Systematyczne usuwanie w ramach zabiegów pielęgnacyjnych wszystkich stadiów rozwojowych klonu jesionolistnego, czeremchy późnej i dębu czerwonego aż do całkowitego wyeliminowania tych gatunków.	Lasy	2013-2022	0	NCD
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3	B81	Ograniczanie uszkodzeń gleby i roślinności przy pracach leśnych	Metody pozyskania i zrywki drewna należy dobierać tak, aby maksymalnie ograniczać uszkodzenia gleby i roślinności.	Siedliska BMb, LMb, Lśw, LMśw, Lw, LMw, OLJ	2013 - 2022	0	NCD
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1308	B82	Pozostawianie drzew dziuplastych	Pozostawianie wszystkich drzew dziuplastych nie zagrażających bezpieczeństwu publicznemu.	Lasy	2013-2022	0	NCD
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1308, 1352, 1361, 2647	B83	Zwalczanie zjawisk klęskowych	W sytuacjach klęski żywiołowej lub poważnego zagrożenia klęską żywiołową (wiatrołom, śniegołom, gradacja, pożar itp.) należy niezależnie od pozostałych ustaleń PZO podejmować interwencje minimalizujące zagrożenia drzewostanów. Przy odnawianiu ewentualnych powierzchni pokłęskowych w możliwie dużym stopniu wykorzystywać	Lasy	2013-2022	0	NCD

			odnowienia naturalne.				
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1308, 1352, 1361, 2647	B84	Wzrost zapasów grubizny	Należy dążyć do tego, aby zasoby grubizny nie uległy zmniejszeniu w stosunku do 2013 r.	Lasy	2013-2022	0	NCD
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1308, 1352, 1361, 2647	B85	Wzrost powierzchni drzewostanów ponad 100-letnich	Powierzchnia drzewostanów ponad 100-letnich (w tym KO) nie może ulec zmniejszeniu w stosunku do 2013r.	Lasy	2013-2022	0	NCD
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1308, 1352, 1361, 2647	B86	Kształtowanie reprezentatywnych kęp i grup starodrzewu	Kępy i grupy starodrzewu do pozostawienia do naturalnego rozpadu typować tak, żeby znalazło się w nich jak najwięcej okazałych drzew gatunków typowych dla naturalnych drzewostanów na danym siedlisku.	Lasy	2013-2022	0	NCD
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1308, 1352, 1361, 2647	B87	Zwiększanie zapasów martwego drewna	Pozostawianie do naturalnego rozkładu przynajmniej 80% posuszu jałowego, martwych drzew leżących i murszejącego drewna w drzewostanach >40 letnich, z wyjątkiem drzew zagrażających zdrowiu, życiu i mieniu ludzi.	Lasy	2013-2022	0	NCD
9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1308, 1352,	B88	Pozostawianie starodrzewu	Pozostawianie po zakończeniu użytkowania rębnych kęp i/lub grup drzew na powierzchni: >5% pow. manipulacyjnej na siedliskach BMśw; >10% pow. manipulacyjnej na siedliskach Lśw, LMśw, Lw i LMw (>5% jeśli udział Św+So przekracza 80%);	Lasy	2013-2022	0	NCD

1361, 2647			>10% pow. manipulacyjnej na siedliskach OIJ i OI				
9170, 91E0-3, 1308, 1352, 1361	B89	Istniejący rezerwat	Zabiegi według uzgodnień z RDOŚ	Wg zał. 6	2013-2022	0	NCD
9170, 91E0-3, 1308, 1352, 1361, 2647	B90	Wydzielenia o wysokiej wartości proponowane do objęcia ochroną rezerwatową - sukcesja albo rębnia V	Cięcia sanitarne, a w drzewostanach w wieku rębnym - ewentualnie rębnia V z pozyskaniem nie większym niż przyrost, tylko w celu uzyskania/pielęgnacji naturalnych odnowień gatunków grądowych/łęgowych w zależności od siedliska. Przy zabiegach zachować dużą ostrożność ze względu na liczne występowanie chronionych porostów. Tam, gdzie dotychczas wykonano rębnie - odnowienia odpowiednio do siedliska: OLJ:Js>10, OI>30, domieszki (Kl Lp Db Sw Gb Wzg Iwa)>20; Lśw: Gb>10 Db>5 Lp>10 Kl>5 Sw<30 Js0-20 So=0 brz+os 0-10;	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91D0	B91	Świerczyna na torfie na LMb - trzebież późna	Trzebież późna w kierunku struktury przerębowej	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91D0	B92	Świerczyna na torfie na LMb – czyszczenia i trzebieże	Czyszczenia i trzebieże w kierunku struktury przerębowej	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91D0-2, 1352, 1361	B93	Sosnowy bór bagienny - sukcesja	Sukcesja	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91D0-2, 91D0-5,	B94	Ograniczenie użytkowania siedlisk bagiennych do okresu zimowego	Użytkowanie siedlisk BMb i LMb ograniczyć do okresu zimowego, przy mrozie i pokrywie śniegu.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91D0-5	B95	Świerczyna na torfie na	Kontynuacja rębni V. Pozyskanie nie większe od	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

		BMb - kontynuacja rębni V	przyrostu brutto				
91D0-5	B96	Świerczyna na torfie na LMb - kontynuacja rębni V	Kontynuacja rębni V. Pozyskanie nie większe od przyrostu brutto	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91D0-5	B97	Świerczyna na torfie – trzebież późna	Trzebież późna	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	
91D0-5	B98	Świerczyna na torfie na BMb – czyszczenia i trzebieże	Czyszczenia i trzebieże	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0	B99	Drzewostan z przewagą brzozy na OLJ - trzebież późna	Trzebież późna głównie kosztem Brz. Zostawiać Js Db Lp Gb Kl. Odślaniać podrost - w przyszłości rębni IVD m.in. z odślanianiem kęp podrostu	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0	B100	Łęg jesionowo-olszowy z dużym udziałem dębu - trzebież późna	Trzebież późna słaba; odślaniać podrost; w przyszłości rębni IVD m.in. z odślanianiem kęp podrostu	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0	B101	Łęg jesionowo-olszowy z dużym udziałem jesionu - trzebież późna	Trzebież późna słaba; zostawiać Db Lp Gb Kl w drzewostanie. Odślaniać podrost - w przyszłości rębni IVD m.in. z odślanianiem kęp podrostu	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0	B102	Drzewostan z przewagą świerka na OLJ - trzebież późna	Trzebież późna głównie kosztem Sw. Ol usuwać na tyle, żeby pobudzić odnowienia naturalne. Zostawiać Js Db Lp Gb Kl. Odślaniać podrost - w przyszłości rębni IVD m.in. z odślanianiem kęp podrostu.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0-3	B103	Łęg jesionowo-olszowy - kontynuacja	Kontynuacja rębni IIA lub przejście na rębnię IVD Cięcia kosztem Ol, Brz i Sw. Pozostawiać Js.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

		rębni IIA	Skład odnowień jak dla OIJ: Js>10 Ol>30 domieszki (Kl Lp Db Sw Gb Wzg Iwa)>20; w odnowieniach wykorzystać naturalny nalot i podrost. Okres odnowienia ≥30lat.				
91E0-3	B104	Łęg jesionowo-olszowy - czyszczenia i trzebieże	Pielęgnacja upraw, czyszczenia i trzebieże. W miarę możliwości korekty składu do optimum dla OIJ: Js>10, Ol>30, domieszki (Kl Lp Db Sw Gb Wzg Iwa)>20; przy trzebieżach (zwłaszcza późnych) uwzględniać potrzeby pojawiającego się nalotu i podrostu	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0-3	B105	Łęg jesionowo-olszowy po rębni IB i IIAU	Powierzchnie dotychczas nie odnowione odnowić składem jak dla OIJ: Js>10 Ol>30 domieszki (Kl Lp Db Sw Gb Wzg Iwa)>20	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0-3	B106	Łęg jesionowo-olszowy - rębni IVD	Rębni IVD na OLJ, głównie cięciami częściowymi w celu stymulacji odnowienia naturalnego, na powierzchni do 15% poszczególnych wydzieliń w dziesięcioleciu. Cięcia głównie kosztem Ol i Brz. Odnowienia naturalne i sztuczne. Skład odnowień jak dla OLJ:Js>10 Ol>30 domieszki (Kl Lp Db Sw Gb Wzg Iwa)>20; Okres odnowienia ≥50lat.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0-3	B107	Łęg jesionowo-olszowy - przestoje - sukcesja	Sukcesja	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD
91E0-3	B108	Łęg jesionowo-olszowy - trzebież późna	Trzebież późna głównie kosztem Ol i Brz. Zostawiać Js Db Lp Gb Kl. Odślaniać podrost - w przyszłości rębni IVD m.in. z odślanianiem kęp podrostu.	Wg Zał. 6	2013 - 2022	0	NCD

3140, 3150, 3160	B109	Ograniczenie dowolności w lokalizacji pomostów	Pozwolenia wodnoprawne na budowę nowych i rozbudowę istniejących pomostów, kąpielisk, przystani itp. wydawać tylko dla przedsięwzięć zlokalizowanych w miejscach wskazanych na załączniku graficznym nr 8	jeziora i rzeki SOOS	2013-2022		Ostarostwa
Działania związane z modyfikacją i utrzymaniem metod gospodarowania – fakultatywne							
3140, 3150, 3160	Bf1	Zaniechanie użytkowania ornego obrzeży jezior	Zaniechanie użytkowania ornego i nawożenia w odległości do 100 m od brzegów jezior na korzyść form użytkowania zapewniających stałe i pełne pokrycie gleby roślinnością, takich jak trwałe użytki zielone i lasy	Wg Zał. 5	2013-2022	0	Rolnicy
6510	Bf2	Utrzymanie łąk rajgrasowych	Utrzymanie i/lub przywrócenie właściwego stanu ochrony świeżych łąk ekstensywnie użytkowanych przez uczestnictwo w programie rolnośrodowiskowym lub analogicznych przyszłych programach. Wymagania jak dla wariantu 5.7 programu rolnośrodowiskowego 2007-2013 z zastrzeżeniem, że dopuszcza się pozostawienie bez koszenia do 30% powierzchni, co roku w innym miejscu	Tereny rolnicze	2013-2022	230	Rolnicy
Działania dotyczące monitoringu realizacji działań ochronnych							
3140, 3150, 3160, 6510, 7110, 9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3,	C1	Gromadzenie i analiza danych o wdrażaniu PZO	Gromadzenie i coroczna analiza dokumentacji dotyczącej realizacji działań ochronnych, w tym pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację PZO.	Nie dotyczy	2013-2022	0	RDOŚ

1903, 1939, 1308, 1352, 1361, 2647							
3140, 3150, 3160, 6510, 7110, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1903, 1939, 1308, 1352, 1361, 2647	C2	Raporty z realizacji działań z zakresu ochrony czynnej	Sporządzanie raportów dla RDOŚ z realizacji działań z zakresu ochrony czynnej i uzupełniania wiedzy o przedmiotach ochrony	Nie dotyczy	2013-2022	0	Wykonawcy działań z zakresu ochrony czynnej
3140, 3150, 3160, 6510, 7110, 9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1903, 1939, 1308, 1352, 1361, 2647	C3	Przekazywanie do RDOŚ rocznych informacji o działaniach związanych z wdrażaniem PZO	Przekazywanie na koniec roku pisemnej informacji o realizacji działań wynikających z PZO	Nie dotyczy	2013-2022	0	Nadleśnictwo, gminy, starostwa, RZGW, ARiMR
3140, 3150, 3160, 6510	C4	Sprawdzanie realizacji działań dotyczących rolnictwa	Sprawdzanie, w ramach rutynowej działalności, zgodności metod gospodarowania w gospodarstwach rolnych z działaniami obligatoryjnymi i fakultatywnymi dotyczącymi rolnictwa	Nie dotyczy	2013-2022	0	ARiMR
3140, 3150, 3160, 7110,	C5	Przekazywanie do RDOŚ założeń do	Przekazywanie do RDOŚ założeń do planu urządzenia lasu	Nie dotyczy	2013-2022	0	Nadleśnictwo

9170, 91D0-2, 91D0-5, 91E0-3, 1903, 1939, 1308, 1352, 1361, 2647		planu urządzenia lasu					
Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony							
1308	D1	Ocena rozmieszczenia i stanu populacji mopka	Badania rozmieszczenia i aktywności mopka z zastosowaniem detektorów i odłowów. Działanie należy wykorzystać do zbadania aktywności także innych gatunków nietoperzy, ze szczególnym uwzględnieniem nocka łydkowłosego.	Lasy	2017	15	RDOŚ
1903	D2	Próba odnalezienia stanowisk lipiennika Loesela	Ponowne przeszukanie historycznych stanowisk lipiennika Loesela i potencjalnych innych stanowisk tego gatunku.	Mokre łąki, mokradła	2017	5	RDOŚ
1939	D3	Inwentaryzacja rzepika szczeciniastego	Inwentaryzacja stanowisk rzepika szczeciniastego przy leśnych drogach – lokalizacja, liczebność, zagrożenia (w tym krzyżowanie się z rzepikiem pospolitym)	Lasy	2017	10	RDOŚ
6510	D4	Inwentaryzacja łąk rajgrasowych	Uzupełnienie inwentaryzacji łąk rajgrasowych wykonanej przez Wojewódzki Zespół Specjalistów i poinformowanie właścicieli takich łąk o możliwości uczestnictwa w programie rolnośrodowiskowym lub analogicznych przyszłych programach	Tereny rolnicze	2013	10	RDOŚ
7110, 91D0-	D5	Rozpoznanie	Szczegółowe rozpoznanie stosunków wodnych na	Wg Zał. 5	2014	10	RDOŚ

2, 91D0-5		stosunków wodnych na siedliskach związanych z torfowcami	torfowiskach wysokich, w sosnowych borach bagiennych i świerczynach bagiennych; opracowanie planu przywrócenia właściwych stosunków wodnych na tych siedliskach.				
-----------	--	--	--	--	--	--	--

		Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunku objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000
		NIE DOTYCZY

W części opisowej należy opisać i uzasadnić planowane działania ochronne.

7. Ustalenie działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony

Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Cel działań ochronnych	Parametr	Wskaźnik	Zakres prac monitoringowych	Terminy/częstotliwość	Miejsce	Podmiot odpowiedzialny	Szacowany koszt (w tys. zł)
3140	A500	3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami <i>Charetea</i> - Zachowanie właściwego stanu ochrony jezior eutroficznych poprzez zapobieganie zidentyfikowanym potencjalnym zagrożeniom	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	2022	Wg Zał. 7	RDOS	20

3150	4B38	3150 - Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskiem <i>Nymphaeion, Potamion</i> - Powstrzymanie degradacji jezior eutroficznych poprzez przeciwdziałanie istniejącym zagrożeniom	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	2022	Wg Zał. 7	RDOŚ	
3160	0815	3160 - Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne - Powstrzymanie degradacji jezior dystroficznych poprzez przeciwdziałanie istniejącym zagrożeniom	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	2022	Wg Zał. 7	RDOŚ	
6510	798C	6510 - Świeże łąki górskie i niżowe użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion</i>) -Poprawa stanu ochrony i zwiększenie powierzchni dobrze wykształconych świeżych łąk rajgrasowych poprzez modyfikacje sposobu gospodarowania użytkami zielonymi	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	2022	Wg Zał. 7	RDOŚ	

7110	D471	7110 - Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) - <i>Zachowanie torfowisk wysokich poprzez powstrzymanie procesów sukcesyjnych</i>	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	2022	Wg Zał. 7	RDOŚ	
9170	2A22	9170 - Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum) - <i>Poprawa stanu ochrony i zwiększenie powierzchni dobrze wykształconych grądów poprzez modyfikacje gospodarki leśnej zwiększające stopień naturalności zbiorowisk leśnych</i>	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	2022	Wg Zał. 7	RDOŚ	
91D O	3CC2, FAE7	91D0 – bory i lasy bagienne - <i>Poprawa stanu ochrony borów i lasów bagiennych poprzez modyfikacje gospodarki leśnej zwiększające stopień naturalności zbiorowisk leśnych</i>	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	2022	Wg Zał. 7	RDOŚ	

91E O	2488	91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe - <i>Poprawa stanu ochrony i zwiększenie powierzchni dobrze wykształconych łągów poprzez modyfikacje gospodarki leśnej zwiększające stopień naturalności zbiorowisk leśnych</i>	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	2022	Wg Zał. 7	RDOŚ	
1903	15E1	1903 lipiennik Loesela <i>Liparis loeseli</i> - <i>Rozpoznanie stanu ochrony lipiennika Loesela poprzez badania populacji i siedlisk gatunku</i>	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Corocznie 2018-2022	Stanowiska znalezione w ramach działania D2	RDOŚ	10
1939	7351	1939 rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia pilosa</i> - <i>Bliższe rozpoznanie stanu ochrony rzepika szczeciniastego poprzez badania populacji i siedlisk gatunku</i>	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	2022	Lasy	RDOŚ	10

1308	5E22	1308 Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> - Rozpoznanie stanu ochrony mopka poprzez badania populacji i siedlisk gatunku	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	2022	Lasy	RDOŚ	10
1352	ADA0	1352 Wilk <i>Canis lupus</i> - Tworzenie warunków do odbudowy populacji wilka poprzez ochronę miejsc rozrodu i siedlisk gatunku	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	2022	Lasy	RDOŚ	1
1352	ADA0	1352 Wilk <i>Canis lupus</i> - Tworzenie warunków do odbudowy populacji wilka poprzez ochronę miejsc rozrodu i siedlisk gatunku	Populacja	Zagęszczenie populacji, liczba watah	Coroczne liczenie zimowe i notowanie innych stwierdzeń w ciągu roku zgodnie z metodyką Instytutu Biologii Ssaków	2013-2022	Lasy	RDOŚ, Nadleśnictwo	50
1361	D993	1361 Ryś <i>Lynx lynx</i> - Tworzenie warunków do odbudowy populacji rysia poprzez ochronę miejsc rozrodu i siedlisk gatunku	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	2022	Lasy	RDOŚ	1

		1361 Ryś <i>Lynx lynx</i> - <i>Tworzenie warunków do odbudowy populacji rysia poprzez ochronę miejsc rozrodu i siedlisk gatunku</i>	Populacja	Zagęszczenie populacji, liczba samic prowadzących młode, średnia liczba młodych na samicę	Coroczne liczenie zimowe i notowanie innych stwierdzeń w ciągu roku zgodnie z metodyką Instytutu Biologii Ssaków	2013-2022	Lasy	RDOŚ, Nadleśnictwo	50
2647	32BA	2647 Żubr <i>Bison bonasus</i> - <i>Utrzymanie korzystnego stanu i tworzenia warunków do wzrostu populacji poprzez stopniową renaturalizację grądów i ochronę łąk śródleśnych</i>	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	Zgodnie z PMS GIOŚ	2022	Lasy	RDOŚ	1

W przypadku siedlisk postuluje się monitoring wybranych zbiorników/płatów zbadanych przez WZS lub w ramach prac nad PZO. Zmiany stanu siedlisk są na tyle powolne, że wystarczy jednorazowe badanie w 2022 r. Należy podkreślić, że w przypadku siedlisk leśnych kluczowe dla oceny trendów będą dane z SILP za 2022 r., które należy porównać z danymi za 2012/2013 r. w celu określenia zmian w strukturze wiekowej i gatunkowej drzewostanów i składzie odnowień w całym obrębie Czerwony Dwór. W przypadku mopka, rzepika szczeciniastego i żubra nie należy się spodziewać szczególnie istotnych zagrożeń, dlatego wystarczy jednorazowe badanie w 2022 r. W przypadku

silnie zagrożonego (jeżeli jeszcze w ogóle występuje w SOOS) lipiennika Loesela wszystkie stanowiska stwierdzone w ramach działania D2 należy kontrolować corocznie. W przypadku wilka i rysia istniejące dane są na tyle skąpe, że należy prowadzić coroczne liczenia zimowe i notować wszystkie przygodne stwierdzenia, przy czym działania te będą miały sens, jeżeli będą prowadzone w całym SOOS i skoordynowane z takimi samymi działaniami w Puszczy Rominckiej i Lasach Skaliskich. Żubr jest monitorowany na bieżąco, więc w ramach PZO wystarczy jednorazowa ocena wg metodyki PMS GIOŚ w 2022 r.

8. Wskazania do dokumentów planistycznych

Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (<i>Art. 28 ust 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody</i>)
Wszystkie przyszłe opracowania planistyczne	Na mapach do opracowań ekofizjograficznych i prognoz oddziaływania sporządzanych na potrzeby studiów zagospodarowania oraz na mapach wchodzących w skład studiów zagospodarowania należy przedstawiać trwałe użytki zielone, gleby hydrogeniczne, większe mokradła i tereny zalewowe. Na mapach do opracowań ekofizjograficznych i prognoz oddziaływania sporządzanych na potrzeby miejscowych planów należy przedstawiać wyniki inwentaryzacji roślinności rzeczywistej w granicach miejscowego planu i w obszarze do około 300 m od granic planu, wyróżniając takie elementy, jak trzcinowiska, turzycowiska, łąki wilgotne, łąki świeże, pastwiska, suche murawy, grunty orne, odłogi z nalotem drzew, łożowiska, oczka wodne, cieki i lasy (z podziałem uwzględniającym typy siedliskowe, gatunki dominujące w drzewostanach i wiek drzewostanów). Takie mapy pozwolą na lepszą ocenę potencjalnego znaczenia terenów objętych miejscowym planem dla przedmiotów ochrony.

Studia zagospodarowania i miejscowe plany wymienione w punkcie 2.5 oraz wszystkie przyszłe opracowania planistyczne w granicach OSOP	Uwzględnienie w studiach zagospodarowania i miejscowych planach granic zwartej zabudowy wyznaczonych na załączniku graficznym nr. Poza granicami zwartej zabudowy należy dopuszczać jedynie lokalizację infrastruktury technicznej (w tym drogowej) i rozbudowę istniejących siedlisk rolniczych.
Miejscowe plany wymienione w punkcie 2.5 oraz wszystkie przyszłe miejscowe plany w granicach OSOP	Budowę nowych i rozbudowę istniejących przystani, pomostów, kąpielisk dopuszczać tylko w miejscach wskazanych w Załączniku nr 8.

9. Przesłanki sporządzenia planu ochrony

Plan ochrony należy sporządzić dla tych terenów w granicach SOOS, które są ważne dla ochrony jezior o znacznym udziale powierzchni nieleśnych w zlewni. Tereny te przedstawiono w Załączniku ???. Obejmują one fragmenty zlewni eutroficznych jezior (3150) Szwałk Wielki, Szwałk Mały, Łażno, Litygajno, Łękuk, Żabinki i Krzywa Kuta. Podstawową przesłanką do sporządzenia planu ochrony jest to, że kluczowymi zagrożeniami dla jezior są niekorzystne zmiany użytkowania gruntów w zlewni, skutkujące wzrostem ilości zanieczyszczeń dopływających do wód. Zmiany te to przede wszystkim rozwój zabudowy i zmniejszanie się powierzchni użytków zielonych, zadrzewień itp. na korzyść gruntów ornych. Studia zagospodarowania przestrzennego nie stanowią aktów prawa miejscowego, a miejscowe plany pokrywają jedynie znikomą część SOOS. Ze względu na prawne wymogi dotyczące formy miejscowych planów (duże skale) oraz trybu ich uchwalania, koszty opracowania miejscowych planów skutecznie ograniczających niekorzystne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym byłyby ogromne, a z punktu widzenia finansów gmin sporządzanie miejscowych planów w celu ograniczenia zabudowy byłoby działaniem nieracjonalnym. Z tych powodów sporządzenie planu ochrony dla wymienionych terenów SOOS jest jedynym skutecznym i względnie tanim sposobem całościowego uregulowania kwestii związanych z zagospodarowaniem przestrzennym kluczowych fragmentów zlewni jezior eutroficznych w SOOS Ostoja Borecka.

Plan ochrony należy opracować najpóźniej do końca 2015 r.

10. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic

W tej części należy załączyć plik projektu oraz shp projektowanych zmian granic obszaru.

W odniesieniu do SDF (załączyć do dokumentacji propozycję zmienionego SDF wg. Instrukcji wypełniania SDF przekazanej przez Zamawiającego).

L.p.	Zapis SDF	Proponowany zapis SDF	Uzasadnienie do zmiany
1.	3140 ACAA	-3140 – ACBB	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
2.	3150 ACAA	-3150 – BCBB	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
3.	-	3160 – BCBC	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
4.	6210 - D	-	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
5.	6410 BCBC	--	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
6.	-	6510 – BCBC	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
7.	7110 ACAA	-7110 - BCBC	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
8.	7140 ACAC	-7140 - D	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
9.	7150 ACAA	--	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
10.	9170 ABBA	-9170 - ACBA	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
11.	91D0 ACBA	91D0 – ACAA	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.

12.	91E0 ACAA	-91E0 - ACBB	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
13.	1902 Cypripedium calceolus - D	-	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
14.	1903 Liparis loeseli CACB	1903 Liparis loeseli - CCCC	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
15.	1939 Agrimonia pilosa CACA	1939 Agrimonia pilosa - BABA -	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i prac wykonanych na potrzeby PZO w 2012 r.
16.	-	1060 Lycaena dispar D	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i inwentaryzacji LP z 2007 r.
17.	-	1084 Osmoderma eremita D	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i inwentaryzacji LP z 2007 r.
18.	-	1166 Triturus cristatus D	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i inwentaryzacji LP z 2007 r.
19.	-	1188 Bombina bombina D	Wyniki prac Woj. Zesp. Specjalistów z 2008 r. i inwentaryzacji LP z 2007 r.
20.	1337 Castor fiber CBCB	1337 Castor fiber -D	Wyniki prac inwentaryzacji LP z 2007 r.
21.	1361 Lynx lynx - D	1361 – Lynx lynx CBBC	Analiza dostępnych danych o populacji lokalnej i krajowej.

W odniesieniu do granic obszaru (załączyć plik PDF oraz wektorową warstwę informacyjną GIS zawierające zmienione granice obszaru)

L.p.	Proponowany przebieg granicy na tle istniejących granic obszaru	Uzasadnienie do zmiany
	GRANICA BEZ ZMIAN	NIE DOTYCZY

11. Zestawienie uwag i wniosków

l.p.	Uwagi i wnioski	Podmiot zgłaszający	Sposób rozpatrzenia / odpowiedź
	Moduł A		
1	Brak podstaw do sporządzania zadań ochronnych dla siedlisk przyrodniczych i gatunków nie stanowiących przedmiotów ochrony w obszarach Natura 2000. Dlatego też należy uszczegółwić ogólne stwierdzenia takie, jak: „siedliska leśne”, „ptaki”, „ssaki” do konkretnych przedmiotów ochrony	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	Uwaga uwzględniona – projekt podaje konkretne przedmioty ochrony przy poszczególnych zadaniach

2	<p>Dostosowanie map lokalizacji siedlisk, przekazanych wykonawcy PZO przez nadleśnictwo, do zgodności z tym co zostało przekazane, rozbieżności np. w powierzchni siedliska grądu subkontynentalnego</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwaga nie uwzględniona – w czasie prac terenowych na potrzeby PZO stwierdzono szereg niezgodności między wynikami inwentaryzacji siedlisk Natura 2000 przeprowadzonej przez Lasy Państwowe w 2007 a stanem faktycznym. Dotyczy to m.in. siedlisk grądowych – w przekazanych przez LP materiałach za takie siedliska uznano jedynie niewielką część siedlisk Lśw, LMśw, Lw i LMw podczas gdy w rejonie Puszczy Boreckiej jedynym naturalnym zbiorowiskiem leśnym występującym na takich siedliskach jest grąd subkontynentalny. Fakt, że w wielu miejscach na grądy zostały silnie zniekształcone oznacza, że znajdują się one w złym stanie ochrony, wymagającym podjęcia odpowiednich działań związanych z przebudową drzewostanów.</i></p>
---	--	-----------------------------------	--

3	<p>Należy poddać ponownej weryfikacji zasięg poszczególnych siedlisk przyrodniczych i ograniczyć zadania ochronne tylko do rzeczywistych płatów siedlisk przyrodniczych oraz do gatunków będących przedmiotem ochrony</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p>Zasięg poszczególnych siedlisk przyrodniczych ustalono na podstawie znanych z literatury (m.in. Matuszkiewicz) korelacji między siedliskowymi typami lasu a siedliskami przyrodniczymi. Ograniczanie działań ochronnych w ramach PZO tylko do bardzo dobrze zachowanych płatów byłoby sprzeczne z ideą obszarów Natura 2000, na których należy dążyć nie tylko do zachowania płatów znajdujących się we właściwym stanie, ale także do przywracania właściwego stanu siedliskom zniekształconym.</p>
4	<p>Niezbędnym jest wskazanie poszczególnych przedmiotów ochrony oraz ich dokładnej, udokumentowanej lokalizacji, merytorycznych podstaw dla formułowanych zapisów, aktualnego stanu zachowania oraz istniejących zagrożeń. SDF-y nie wskazują takich przedmiotów ochrony, jak: „siedliska leśne, ptaki, ssaki”. Działania ochronne mogą dotyczyć tylko i wyłącznie konkretnych przedmiotów ochrony.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p>Uwaga uwzględniona – projekt podaje konkretne przedmioty ochrony przy poszczególnych zadaniach</p>
5	<p>Niezasadne są również zalecenia sformułowane do zbiorowisk leśnych, innych niż przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 (BMśw – subkontynentalny bór mieszany, BMw - bór mieszany wilgotny świerkowo-dębowy (jegiel), Ol – ols porzeczkowy, ols brzozowy > ols torfowcowy). Wykracza to poza wytyczne dotyczące sporządzania projektu PZO Natura 2000.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p>Uwagę uwzględniono w części, rezygnując ze wskazań dotyczących BMśw. Należy pamiętać, że w Ostoju Boreckiej przedmiotami ochrony są nie tylko siedliska przyrodnicze, ale także kilka gatunków zwierząt, w tym m.in. mopek, wilk i ryś, które wykorzystują zbiorowiska leśne</p>

6	<p>Wyartykułowane w projekcie PZO sformułowania wytycznych do studiów i planów zagospodarowania przestrzennego w gminach w rodzaju: <i>radycznie okroić tereny pod zabudowę..., odsunąć od lasu projektowaną zabudowę..., zlikwidować zapis o zabudowie letniskowej..., przesunąć zabudowę..., zmniejszyć tereny zabudowy. ...trwałe użytki zielone – zakazać zmiany użytkowania na orne, wprowadzić zakaz zabudowy na gruntach hydrogenicznym, a także terenach istniejących zadrzewień..., wprowadzić zakaz obniżania w gruntowych..., wprowadzić wymóg posiadania min. 12 ha dla nowych siedlisk rolniczych..., zachować wszystkie łąki i pastwiska..., zachować wszystkie oczka wodne, mokradła, zabagnienia itp., odstąpić od budowy nowych urządzeń odwadniających, zachować wszystkie drzewa o pierśnicy > 15 cm..., odstąpić od użytkowania ornego na korzyść użytków zielonych..., w strefie 100 m od jezior nie stosować żadnych nawozów, na stokach (co jest stokiem?) stosować orkę w poprzek stoku(?) - są sensu stricto typowymi przykładami zakazów i nakazów nieuprawnionymi w projekcie PZO</i></p>	<p><i>Nadleśnictwo Borki</i></p>	<p><i>Studia i miejscowe plany posługują się przede wszystkim językiem zakazów i nakazów, więc taki musi też być język wskazań do dokumentów planistycznych. Cytowane w uwadze sformułowania pochodzą z wczesnych etapów prac nad PZO i w większości nie znalazły się w końcowej wersji projektu.</i></p>
7	<p>Nad jeziorem Biała Kuta nie ma sensu planowania żadnego kąpieliska – tam nikt się nie kąpie, jest to jeziorko śródlądne.</p>	<p><i>Nadleśnictwo Borki</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono</i></p>
	<p>Moduł B</p>		

8	grąd subkontynentalny (9170-2) – w miejsce zapisów: „Nadmierny udział świerka” oraz „Sztuczne odnowienia i selekcja ukierunkowane na ograniczenie udziału graba i lipy - drzew niezbyt cennych, ale podstawowych w dobrze wykształconym grądzie” proponujemy następujący zapis jako zagrożenie potencjalne: „163 – odnawianie lasu po wycince (nasadzenia gatunkami niezgodnymi z optymalnym składem gatunkowym na danym siedlisku przyrodniczym oraz gatunkami obcymi takimi jak dąb czerwony, klon jesionolistny, robinia akacjowa, czeremcha amerykańska)”	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Uwaga odnosi się do sformułowań z wczesnej fazy prac nad PZO. W końcowym projekcie zagrożenia sformułowano inaczej, uwzględniając częściowo uwagę</i>
9	grąd subkontynentalny (9170-2) - w miejsce zapisów: „Rębnie I-III w dobrze zachowanych grądach (chodzi nie tylko o drzewa, ale i o runo)” oraz „Zbyt mały/malejący udział starych drzewostanów” proponujemy następujący zapis jako zagrożenie potencjalne: „167 – eksploatacja lasu bez odnawiania”	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Uwaga odnosi się do sformułowań z wczesnej fazy prac nad PZO. W końcowym projekcie zagrożenia sformułowano inaczej, uwzględniając częściowo uwagę</i>
10	grąd subkontynentalny (9170-2) – w miejsce zapisu: „Pozostawianie zbyt małego odsetka drzew do naturalnej śmierci” proponujemy następujący jako zagrożenie potencjalne: „166 – usuwanie martwych i umierających drzew”.	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Uwagę uwzględniono, uznając usuwanie martwych i zamierających drzew za zagrożenie istniejące.</i>
11	grąd subkontynentalny (9170-2) - proponujemy ponadto dopisanie następującego zagrożenia rzeczywistego: „976 – szkody wyrządzane przez zwierzynę łowną”	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Uwagę uwzględniono</i>
12	bory i lasy bagienne (91D0) – proponujemy dopisanie następującego zagrożenia rzeczywistego: „930 – zatopienie”. Z uwagi na usytuowanie borów i lasów bagiennych są one szczególnie narażone na podtopienia będą efektem działalności bobra	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Uwagę uwzględniono</i>

13	łęgi jesionowo-olszowe (91E0-3) – proponujemy dopisanie następującego zagrożenia rzeczywistego: „421 – pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych”	<i>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</i>	<i>Uwagę uwzględniono</i>
	Moduł C		
	(Uwagi ze spotkania). Na siedliskach łęgowych dopuszczać użytkowanie rębne polegające wyłącznie na cięciach odsłaniających naturalne odnowienia, na powierzchni do 15% poszczególnych wydzieleń w dziesięcioleciu.	<i>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</i>	<i>Uwagę uwzględniono w części – użytkowanie rębne w formie rębni IVd, głównie cięciami częściowymi stymulującymi odnowienie naturalne, do 15% poszczególnych wydzieleń w dziesięcioleciu.</i>
	(Uwagi ze spotkania). Prośba o wpisanie stosowania rębni złożonych (bez rębni zupełnych) z długim okresem odnowienia.	<i>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</i>	<i>Uwagę uwzględniono</i>

<p>(Uwagi ze spotkania). Zalecenie PZO: „Pozostawienie wszystkich drzew o pierśnicy przekraczającej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 80 cm, w przypadku dębu szypułkowego, bezszypułkowego, sosny zwyczajnej, świerku pospolitego, - 70 cm, dla: olszy czarnej, jesionu wyniosłego, lipy drobnolistnej, grabu zwyczajnego i osiki, - 60 cm, dla klonu zwyczajnego - 30 cm dla wierzby iwa.” <p>„zapis taki jest trudny do zrealizowania, bo wymagałby w trakcie trzebieży pomierzenia wszystkich drzew. Zdaniem leśników lepszy byłby zapis, żeby pozostawić duże drzewa w kępach 5%. Ostatecznie ustalono, że zapis dotyczący wielkości pierśnicy, od której drzewa mają pozostać, będzie wykreślony, natomiast zapisy dotyczące pozostawienia starodrzewu po zakończeniu użytkowania rębnego zostaną zmienione tak, by w kępach i/lub grupach pozostawiano drzewa najdorodniejsze i najbardziej reprezentacyjne dla danego siedliska.”</p>	<p><i>Pracownicy leśnictw i nadleśnictw</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono</i></p>
<p>(Uwagi ze spotkania). Zalecenie PZO: ”pozostawienie do naturalnego rozkładu całego posuszu jałowego, martwych drzew leżących i murszejącego drewna w drzewostanach starszych niż 40-letnie”. Ze strony leśników zapis taki jest niemożliwy do wykonania z uwagi na konieczność usuwania, np. drzew niebezpiecznych. Ustalono ostatecznie, że zostanie dodany zapis umożliwiający usuwanie drzew zagrażających bezpieczeństwu zarówno ludzi, jak i mienia. Ilość pozostającego posuszu nie będzie jednak mogła być mniejsza niż 80%.</p>	<p><i>Pracownicy leśnictw i nadleśnictw</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono</i></p>

<p>(Uwagi ze spotkania). Ustalono, że po zakończeniu użytkowania rębego kępy, grup i/lub pojedynczych starych drzew na powierzchni ma wynosić więcej niż 10% powierzchni manipulacyjnej na siedliskach jesionu (OIJ) i olsu (OI), a nie jak było zaproponowane 15%.</p>	<p>Pracownicy leśnictw i nadleśnictw</p>	<p>Uwagę uwzględniono</p>
<p>(Uwagi ze spotkania). W przypadku świerczyny na torfie na siedliskach boru mieszanego bagiennego (BMb) oraz lasu mieszanego bagiennego (LMb), które w granicach opracowania PZO zajmują ok. 150 ha, wskazana jest rębnia V. Wspólnie ustalono, że jest to najlepsze rozwiązanie.</p>	<p>Pracownicy leśnictw i nadleśnictw</p>	<p>Uwagę uwzględniono</p>
<p>(Uwagi ze spotkania). Ustalenie składu odnowień z jesionem na poziomie powyżej 30 % jest nierealnie i nieopłacalne z uwagi na dużą utratę drzewostanu w związku z podatnością tego drzewa na choroby. Udział gatunkowy jesionu w obecnej sytuacji tego gatunku (podatność na choroby) na poziomie 10% i tak jest dużym ryzykiem. Strony zgodziły się na minimalny udział jesionu w odnowieniach na poziomie 10%.</p>	<p>Pracownicy leśnictw i nadleśnictw</p>	<p>Uwagę uwzględniono</p>
<p>(Uwagi ze spotkania). „Na terenach występowania muchotłówki białoszyjej należałoby stosować rębnię III B.”</p>	<p>Pan Andrzej Sulej z Komitetu Ochrony Orłów</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono – na większości stanowisk muchotłówki białoszyjej dla drzewostanów dojrzałych zaproponowano sukcesję, rębnię V lub rębnię IVd</p>
<p>(Uwagi ze spotkania). „rębnie III w wydzieleniach pilnie wymagających przebudowy ze względu na skład gatunkowy będą szybsze i skuteczniejsze niż IV D. Ustalono, że w takich wydzieleniach zaproponowana zostanie w PZO rębnia III.</p>	<p>Pracownicy leśnictw i nadleśnictw</p>	<p>Uwagę uwzględniono</p>

(Uwagi ze spotkania). Omawiając skład odnowień przy lesie wilgotnym ustalono, że udział olszy będzie na poziomie < 30%. Ustalono również, że do składu gatunkowego odnowień w lesie wilgotnym oraz lesie mieszanym wilgotnym zostanie dodana brzoza.	Pracownicy leśnictw i nadleśnictw	Uwagę uwzględniono
(Uwagi ze spotkania). Do zapisów dotyczących użytkowania rębego grądu subkontynentalnego „IV D z maksymalnym wykorzystaniem naturalnych odnowień gatunków grądowych i świerka (w niektórych przypadkach IIIB)”. Do tego zapisu dodano do nawiasu „IIIA”.	Pracownicy leśnictw i nadleśnictw	Uwagę uwzględniono w ustaleniach szczegółowych
(Uwagi ze spotkania). Bory mieszane świeże dotychczas użytkowane były rębnią IB. Plan zadań ochronnych zakłada użytkowanie rębnią IB lub IIIA. Do zaproponowanej struktury odnowień „So=10–30, Św=30–60, Db=10–50, Brz + Os = 15–30” leśnicy wnieśli uwagę, żeby wielkość świerka zmienić z przedziału 10–30 na 10–50.	Pracownicy leśnictw i nadleśnictw	W końcowej wersji projektu odstąpiono od większości wskazań dotyczących borów mieszanych świeżych.
(Uwagi ze spotkania). Dla olsu zmienić rębnię IIB (zaproponowana w PZO) na rębnię IVD	Pan Andrzej Sulej z Komitetu Ochrony Orłów	Uwagę uwzględniono
(Uwagi ze spotkania). Dla torfowisk wysokich zalecono przerzedzić podrost tak, żeby zwarcie brzozy, sosny i świerku było poniżej 10%.	Pracownicy leśnictw i nadleśnictw	Uwagę uwzględniono
(Uwagi ze spotkania). Prośba o zapisanie, że działania w ramach ochrony czynnej będą robione po pozyskaniu środków finansowych.	Barbara Gołowacz Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku	Uwagi nie uwzględniono ponieważ sposób finansowania działań z zakresu ochrony czynnej określa ustawa w sposób korzystny dla Lasów Państwowych.

	(Uwagi ze spotkania). Prośba aby wytyczne, w PZO zostały jasno i dokładnie sprecyzowane, żeby wszystko było zrozumiałe, gdyż realizacja zapisów PZO będzie później weryfikowana w terenie.	Urszula Wysocka z Warmińsko- Mazurskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Uwagę uwzględniono.
	(Uwagi ze spotkania). Unikanie zapisów w formie „zakazów” zmiana ich na „zalecenia”	Przedstawiciele Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Uwagę uwzględniono – działania dotyczące rolników mają charakter fakultatywny.
	(Uwagi ze spotkania). Propozycja usunięcia z podpunktu zadań obligatoryjnych „zakazu stosowania nawozów” i przeniesienie ich do działań fakultatywnych. Ostatecznie podjęto decyzję o całkowitym usunięciu tego zapisu z PZO.	Urszula Wysocka z Warmińsko- Mazurskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Uwagę uwzględniono.
	(Uwagi ze spotkania). Prośba o wykreślenie zapisu „zbyt duża presja na gatunki zimnolubne i tlenolubne (sieja, sielawa)”	Adam Wojnowski - Zakład Rybacki Węgorzewo, Polski Związek Wędkarski	Uwagę uwzględniono.
	(Uwagi ze spotkania). Prośba o wykreślenie zapisu „odłów sprzętem ciągnionym – maksymalnie 20% całości odłowu w kg” oraz wykreślenie wszelkich danych procentowych w zestawieniu zaleceń.	Adam Wojnowski - Zakład Rybacki Węgorzewo, Polski Związek Wędkarski	Uwagę uwzględniono.
	(Uwagi ze spotkania). Prośba o wprowadzenie nowego zapisu – zamiast „maksymalny wagowy udział ryb wyborowych w odłowach – 30%”- na „popieranie gatunków ryb drapieżnych i zimnolubnych (sieja, sielawa) przy jednoczesnym możliwie dużym wycofywaniu gatunków ryb mało cennych”	Adam Wojnowski - Zakład Rybacki Węgorzewo, Polski Związek Wędkarski	Uwagę uwzględniono.

	Prośba o wpisanie nakazu zachowania obowiązujących stref ciszy na jeziorach.	<i>Aleksander Siemaszko – Nadleśnictwo Czerwony Dwór</i>	<i>Uwagę uwzględniono.</i>
	grąd subkontynentalny (9170-2) – w miejsce zapisu: „Pozostawianie większego odsetka drzew do naturalnej śmierci” proponujemy następujący: ”Pozostawianie na powierzchniach zrębowych kęp starodrzewu, nie mniejszych niż 6 arów, stanowiących 5% powierzchni manipulacyjnej”.	<i>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</i>	<i>Uwagi nie uwzględniono – w przypadku większości typów siedliskowych w projekcie ustalono wyższy procent.</i>
	grąd subkontynentalny (9170-2) – proponujemy dopisanie następujących działań: „W miarę możliwości stosowanie grodzień w celu ochrony najbardziej zagrożonych upraw” oraz „Do czasu ukazania się wytycznych dla grądów, w miarę możliwości dążenie do osiągnięcia stanu martwego drewna zapewniającego otrzymanie oceny FV (Właściwy) zgodnie z wytycznymi dla łągów, zawartymi w publikacji „Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I.” pod red. W. Mroza (GIOŚ, Warszawa 2010)”	<i>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</i>	<i>Uwagę uwzględniono częściowo – projekt nie zakazuje grodu upraw.</i>
	bory i lasy bagienne (91D0) – w miejsce zapisu: „Pozostawienie bez użytkowania” proponujemy następujący: „Kontynuacja rębni V”.	<i>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</i>	<i>Uwagę uwzględniono w przypadku siedlisk B Mb</i>
	bory i lasy bagienne (91D0) – proponujemy dopisanie następujących działań: „Zapewnienie drożności cieków wodnych w celu ograniczenia negatywnego wpływu podtopień powstałych w wyniku działań bobra”	<i>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</i>	<i>Projekt PZO umożliwia takie zabiegi w ramach działania „Przywrócenie właściwych stosunków wodnych na siedliskach związanych z torfowcami”</i>

bory i lasy bagienne (91D0) – dopisanie „W miarę możliwości dążenie do osiągnięcia stanu martwego drewna zapewniającego otrzymanie oceny FV (Właściwy) zgodnie z wytycznymi zawartymi w publikacji „Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I.” pod red. W. Mroza (GIOŚ, Warszawa 2010)”	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Osiągnięciu stanu FV parametrów związanych z martwym drewnem służą zapisy już wprowadzone do PZO.</i>
łęgi jesiono-olszowe (91E0-3) – w miejsce zapisu: „Użytkowanie ograniczone do odślaniania naturalnych odnowień” proponujemy następujący: „Kontynuacja dotychczasowych zasad gospodarowania z zastosowaniem rębni złożonych z długim okresem odnowienia, zmierzających do utrzymania ciągłości lasu i zachowania właściwego dla siedliska składu gatunkowego”.	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Uwagę uwzględniono częściowo, dopuszczając kontynuację rębni IIa tam, gdzie była ona rozpoczęta w poprzednim okresie i ustalając rębnię IVd dla wydzieleń, w których odnowienie ma zacząć się w okresie obowiązywania PZO.</i>
łęgi jesiono-olszowe (91E0-3) – proponujemy dopisanie następujących działań: „Ograniczanie powstawania „dzikich” wysypisk śmieci”.	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Uwagę uwzględniono, wprowadzając działanie jako działanie z zakresu ochrony czynnej i poszerzając jego zakres terytorialny na wszystkie tereny leśne.</i>
łęgi jesiono-olszowe (91E0-3) – dopisanie „W miarę możliwości dążenie do osiągnięcia stanu martwego drewna zapewniającego otrzymanie oceny FV (Właściwy) zgodnie z wytycznymi zawartymi w publikacji „Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I.” pod red. W. Mroza (GIOŚ, Warszawa 2010).	Nadleśnictwo Czerwony Dwór	<i>Osiągnięciu stanu FV parametrów związanych z martwym drewnem służą zapisy już wprowadzone do PZO.</i>

<p>Nazwa działania „Wzrost zapasów grubizny”, opis działania: „Zasoby grubizny nie mogą ulec zmniejszeniu w stosunku do 2013 roku”.</p> <p>Nie jest to działanie przewidziane dla utrzymania bądź poprawy stanu zachowania konkretnego przedmiotu ochrony. Regulacja poziomu zapasu grubizny jest składową planowania urzędniowego, które odnosi się do całego obszaru nadleśnictwa jako gospodarstwa.</p> <p>Wnosimy o wykreślenie działania.</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, łagodząc zapis. Dynamika zasobów grubizny jest pośrednim miernikiem intensywności eksploatacji lasu, a zbyt intensywna eksploatacja zagraża zbiorowiskom leśnym.</i></p>
<p>Nazwa działania „Wzrost powierzchni drzewostanów ponad 100-letnich (w tym KO) o 4%”, opis działania: „Powierzchnia drzewostanów ponad 100-letnich (w tym KO) nie może ulec zmniejszeniu w stosunku do 2013 roku”.</p> <p>Nie jest to działanie przewidziane dla utrzymania bądź poprawy stanu zachowania konkretnego przedmiotu ochrony. Regulacja poziomu zapasu grubizny jest składową planowania urzędniowego, które odnosi się do całego obszaru nadleśnictwa jako gospodarstwa.</p> <p>Wnosimy o wykreślenie działania.</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – udział starych drzewostanów jest jednym z kluczowych elementów wpływających na przyrodniczą wartość zbiorowisk leśnych.</i></p>
<p>Nazwa działania „Usuwanie gatunków silnie inwazyjnych ze zbiorowisk leśnych”, opis działania: „Usuwanie w ramach zabiegów pielęgnacyjnych wszystkich stadiów rozwojowych klonu jesionolistnego, czeremchy późnej i dębu czerwonego”. Proponujemy zapis: „Stopniowe redukowanie w kolejnych planowanych zabiegach gospodarczych, aż do całkowitego wyeliminowania klonu jesionolistnego, czeremchy amerykańskiej i dębu czerwonego”.</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, nieznacznie zmieniając zapis zaproponowany przez Nadleśnictwo.</i></p>

<p>Nazwa działania: „Pozostawianie drzew dziuplastych”, opis działania: „Pozostawianie 80% drzew dziuplastych”. Proponujemy zapis: „Pozostawianie drzew dziuplastych nie zagrażających bezpieczeństwu publicznemu”.</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, nieznacznie zmieniając zapis zaproponowany przez Nadleśnictwo.</i></p>
<p>Nazwa działania: „Zwiększanie zapasów martwego drewna”, opis działania: „Pozostawianie do naturalnego rozkładu przynajmniej 80% posuszu jałowego, martwych drzew leżących i murszejącego drewna w drzewostanach > 40- letnich, z wyjątkiem drzew zagrażających zdrowiu, życiu i mieniu ludzi”. Proponujemy zapis: „Pozostawianie do naturalnego rozkładu części posuszu jałowego, martwych drzew leżących i murszejącego drewna w drzewostanach > 40- letnich, z wyjątkiem drzew zagrażających bezpieczeństwu publicznemu”</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – dla w miarę szybkiego odbudowania zapasów martwego drewna potrzebne jest pozostawianie możliwie dużej ilości posuszu.</i></p>
<p>Nazwa działania: „Pozostawianie starodrzewu”, opis działania: „Pozostawianie po zakończeniu użytkowania rębnej kępy i/lub grup drzew na powierzchni: > 5% pow. manipulacyjnej na siedliskach BMśw; > 10% pow. manipulacyjnej na siedliskach Lśw, LMśw, Lw i LMw (> 5% jeśli udział Św+So przekracza 80%); > 10% pow. manipulacyjnej na siedliskach OIJ i OI”. Proponujemy zapis: ”Pozostawianie na powierzchniach zrębowych kęp starodrzewu, nie mniejszych niż 6 arów, stanowiących 5% powierzchni manipulacyjnej”</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – znaczny udział starych drzew jest jednym z kluczowych elementów wpływających na wartość przyrodniczą zbiorowisk leśnych</i></p>
<p>Nazwa działania: „Ochrona drzewostanów nad jeziorami”, opis działania: „W strefie 50 m od brzegów jezior dozwolone są tylko cięcia częściowe, przy czym cięcia nie mogą prowadzić do rozluźnienia zwarcia do poniżej 0,6.” Proponujemy zapis: „Odstąpić od stosowania rębni zupełnej w strefie do 50 m od brzegów jezior”</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono, chociaż w toku prac zapis uzyskał jeszcze inne brzmienie</i></p>

<p>Nazwa działania: „Ograniczenie użytkowania siedlisk bagiennych i olsowych do okresu zimowego”, opis działania: „Użytkowanie siedlisk BMb, LMb i Ol ograniczyć do okresu zimowego, przy mrozie i pokrywie śnieżnej”.</p> <p>Proponujemy zapis: „Użytkowanie na siedliskach BMb, LMb i Ol ograniczać do okresu zimowego, w miarę możliwości przy mrozie i pokrywie śnieżnej”</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, rezygnując z ograniczeń w przypadku siedlisk Ol, ale pozostawiając je w przypadku LMb i BMb ze względu na szczególną wrażliwość torfowców na uszkodzenia mechaniczne.</i></p>
<p>Nazwa działania: „Wydzielenia o wysokiej wartości proponowane do objęcia ochroną rezerwatową – sukcesja albo rębnia V”, opis działania: „Cięcia sanitarne, a w drzewostanach w wieku rębnym - rębnia V z pozyskaniem nie większym niż przyrost, tylko w celu uzyskania/pielęgnacji naturalnych odnowień gatunków grądowych/łęgowych w zależności od siedliska. Tam, gdzie dotychczas wykonano rębnie - odnowienia odpowiednio do siedliska: OLJ:Js>30 Ol>30 domieszki (Kl Lp Db Sw Gb Wzg Iwa)>20; Lśw: Gb>10 Db>10 Lp>10 kl>5 św<40 Js0-20 So=0 brz+os 0-10”.</p> <p>Jeśli wydzielenia proponowane do objęcia ochroną rezerwatową nie stanowią przedmiotu ochrony, w opinii Nadleśnictwa nie należy ustalać dla nich zadań ochronnych. Wnioskujemy o wykreślenie działania.</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – ostateczne decyzje w sprawie poszerzenia rezerwatu jeszcze nie zapadły a wskazane wydzielenia należą do najcenniejszych w Puszczy, co potwierdziła szczegółowa inwentaryzacja. Zapis ma na celu ochronę tych wydzieleń do czasu ewentualnego poszerzenia rezerwatu.</i></p>

<p>Wnioskujemy, o ogólny zapis dotyczący grądów: „Kontynuacja dotychczasowych zasad gospodarowania z zastosowaniem rębni złożonych z długim okresem odnowienia, zmierzających do utrzymania ciągłości lasu i zachowania właściwego dla siedliska składu gatunkowego. Wykorzystywanie odnowień naturalnych w możliwie jak największym stopniu, pod warunkiem ich dobrej jakości i żywotności, która gwarantuje przyszłe współtworzenie drzewostanu wraz z odnowieniem sztucznym oraz zgodności z właściwym dla siedliska składem gatunkowym. W sytuacji, gdy drzewostan macierzysty jest słabej jakości i żywotności, należy odstąpić od wykorzystania odnowień naturalnych na korzyść odnowień sztucznych”.</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono ze względu na zbyt ogólnikowy charakter.</p>
<p>Zapisy dotyczące borów i lasów bagiennych: Wnioskujemy o przyjęcie zapisu: „Kontynuacja rębni V”.</p>	<p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór</p>	<p>Uwagę uwzględniono w przypadku siedlisk BMb i LMb</p>
<p>Wprowadzenie do PZO stosownych zapisów dotyczących potrzeby zapewnienia przez organy ochrony przyrody środków finansowych na realizację zadań ochronnych. Proponuje się zapis: Podmiot odpowiedzialny: „właściwe nadleśnictwo po zapewnieniu środków finansowych przez organ nadzorujący”.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p>Uwagę uwzględniono w części, wprowadzając działanie dotyczące pozyskiwania środków przez RDOŚ. Sposób finansowania działań z zakresu ochrony czynnej określa ustawa w sposób korzystny dla Lasów Państwowych.</p>
<p>Proponowane działania ochronne: “Zwalczanie zjawisk klęskowych. W sytuacjach klęski żywiołowej lub poważnego zagrożenia klęską żywiołową (wiatrołom, śniegołom, gradacja, pożar itp.) należy niezależnie od pozostałych ustaleń PZO podejmować interwencje minimalizujące zagrożenia drzewostanów.” Wnioskujemy o usunięcie zapisu.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono – zapis został wprowadzony do PZO po spotkaniu w Kruklankach, na którym przedstawiciele Lasów Państwowych wyrazili obawę, że PZO bez takiego zapisu będzie uniemożliwiało właściwe reagowanie na klęski żywiołowe.</p>

<p>Proponowane działania ochronne: “Wzrost zapasów grubizny. Zasoby grubizny nie mogą ulec zmniejszeniu w stosunku do 2013 r.” Wnioskujemy o usunięcie zapisu.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, łagodząc zapis. Dynamika zasobów grubizny jest pośrednim miernikiem intensywności eksploatacji lasu, a zbyt intensywna eksploatacja zagraża zbiorowiskom leśnym.</i></p>
<p>Proponowane działania ochronne: „Wzrost powierzchni drzewostanów ponad 100-letnich (w tym KO) o 4%. Powierzchnia drzewostanów ponad 100-letnich (w tym KO) nie może ulec zmniejszeniu w stosunku do 2013 r.” Wnioskujemy o usunięcie zapisu.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – udział starych drzewostanów jest jednym z kluczowych elementów wpływających na przyrodniczą wartość zbiorowisk leśnych.</i></p>
<p>Proponowane działania ochronne: „Zaniechanie nasadzeń gatunków obcych geograficznie, w tym w szczególności: modrzewia, buka, dębu czerwonego i czeremchy późnej, a także klonu jesionolistnego i robinii akacjowej. Jako wyjątek dopuszcza się sadzenie modrzewia jako gatunku domieszkowego na siedliskach BMśw” Wnioskuje się usunięcie z wymienionej grupy nasadzeń gatunków: modrzewia i buka.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – modrzew i buk nie stanowią naturalnego składnika zbiorowisk leśnych w rejonie Puszczy Boreckiej.</i></p>
<p>Proponowane działania ochronne: “Usuwanie w ramach zabiegów pielęgnacyjnych wszystkich stadiów rozwojowych klonu jesionolistnego, czeremchy późnej i dębu czerwonego”. Wnioskuje się o zapis: „Redukowanie w ramach zabiegów pielęgnacyjnych klonu jesionolistnego, czeremchy późnej i dębu czerwonego”.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono, ponieważ przyjęto, z niewielką zmianą, zapis zaproponowany przez Nadleśnictwo Czerwony Dwór.</i></p>

<p>Proponowane działania ochronne: „Kształtowanie reprezentatywnych kęp i grup starodrzewu. Kępy i grupy starodrzewu do pozostawienia do naturalnego rozpadu typować tak, żeby znalazło się w nich jak najwięcej okazałych drzew gatunków typowych dla naturalnych drzewostanów na danym siedlisku.”</p> <p>Wnioskuje się o zmianę zapisu: „Pozostawianie na zrębach zupełnych kęp starodrzewu, nie mniejszych niż 6 arów, stanowiących 5% powierzchni manipulacyjnej”.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – w przypadku większości typów siedliskowych w projekcie ustalono wyższy procent. Kępy starodrzewu mają być zostawiane także tam, gdzie nie stosuje się zrębów zupełnych. Dla większości siedlisk projekt w ogólnie nie przewiduje zrębów zupełnych.</i></p>
<p>Proponowane działania ochronne: „Pozostawianie 80% drzew dziuplastych”.</p> <p>Proponuje się zapis: „Pozostawianie drzew dziuplastych w miejscach nie zagrażających bezpieczeństwu publicznemu”.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, wnieznacznie zmieniając zapis zaproponowany przez RDLP.</i></p>
<p>Proponowane działania ochronne: „Zwiększanie zapasów martwego drewna. Pozostawianie do naturalnego rozkładu przynajmniej 80% posuszu jałowego, martwych drzew leżących i murszejącego drewna w drzewostanach >40 letnich, z wyjątkiem drzew zagrażających zdrowiu, życiu i mieniu ludzi.”</p> <p>Wnioskuje się o zapis: „Pozostawianie do naturalnego rozkładu części martwych drzew leżących i murszejącego drewna w drzewostanach >40 letnich, z wyjątkiem drzew zagrażających zdrowiu, życiu i mieniu ludzi”.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – dla w miarę szybkiego odbudowania zapasów martwego drewna potrzebne jest pozostawianie możliwie dużej ilości posuszu.</i></p>

<p>Proponowane działania ochronne: „Pozostawianie po zakończeniu użytkowania rębego kęp i/lub grup drzew na powierzchni: >5% pow. manipulacyjnej na siedliskach BMśw >10% pow. manipulacyjnej na siedliskach Lśw, LMśw, Lw i LMw (>5% jeśli udział Św+So przekracza 80%) >10% pow. manipulacyjnej na siedliskach OIj i OI”</p> <p>Wnioskuje się o zmianę zapisu. Pozostawianie po zakończeniu użytkowania rębego kęp stanowiących 5% pow. manipulacyjnej można proponować do konkretnych lokalizacji siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony na danym obszarze Natura 2000”.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – znaczny udział starych drzew jest jednym z kluczowych elementów wpływających na wartość przyrodniczą zbiorowisk leśnych i ma znaczenie dla jakości siedlisk niektórych ssaków będących przedmiotami ochrony (m.in. ryś, mopek)</i></p>
<p>Proponowane działania ochronne: „Ochrona drzewostanów nad jeziorami . W strefie 50 m od brzegów jezior dozwolone są tylko cięcia częściowe, przy czym cięcia nie mogą prowadzić do rozluźnienia zwarcia do poniżej 0,6.”</p> <p>Należy podać konkretne przedmioty ochrony i ich lokalizacje. Wnioskuje się o zapis: „W strefie 50 m od brzegów jezior nie wykonywać zrębów zupełnych”.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono, chociaż w toku prac zapis uzyskał jeszcze inne brzmienie</i></p>
<p>Proponowane działania ochronne: „Ograniczenie użytkowania siedlisk bagiennych i olsowych do okresu zimowego. Użytkowanie siedlisk BMb, LMb i OI ograniczyć do okresu zimowego, przy mrozie i pokrywie śniegu.”</p> <p>Należy podać konkretne przedmioty ochrony i ich lokalizacje. Wnioskuje się o zapis: „Użytkowanie rębne na siedliskach: BMb, LMb i OI w miarę możliwości ograniczyć do okresu zimowego.”</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, rezygnując z ograniczeń w przypadku siedlisk OI, ale pozostawiając je w przypadku LMb i BMb ze względu na szczególną wrażliwość torfowców na uszkodzenia mechaniczne.</i></p>

	<p>Proponowane działania ochronne: „Możliwie szerokie stosowanie zrywki nasiębiejnej na siedliskach innych niż BMśw. „ Wnioskuje się o usunięcie zapisu.</p>	<p><i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono zastępując zapis innym, mówiącym ogólnie o ochronie gleby i roślinności w czasie pozyskania i zrywki drewna.</i></p>
	<p>Proponowane działania ochronne: „Wydzielenia o wysokiej wartości proponowane do objęcia ochroną rezerwatową - sukcesja albo rębnia V Cięcia sanitarne, a w drzewostanach w wieku rębnym - rębnia V z pozyskaniem nie większym niż przyrost, tylko w celu uzyskania/pielęgnacji naturalnych odnowień gatunków grądowych/łęgowych w zależności od siedliska. Tam, gdzie dotychczas wykonano rębnie - odnowienia odpowiednio do siedliska: OLJ:Js>30 Ol>30 domieszki (Kl Lp Db Sw Gb Wzg Iwa)>20; Lśw: Gb>10 Db>10 Lp>10 kl>5 św<40 Js0-20 So=0 brz+os 0-10.” Wnioskuje się o usunięcie zapisu.</p>	<p><i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</i></p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – ostateczne decyzje w sprawie poszerzenia rezerwatu jeszcze nie zapadły a wskazane wydzielenia należą do najcenniejszych w Puszczy, co potwierdziła szczegółowa inwentaryzacja. Zapis ma na celu ochronę tych wydzieleń do czasu ewentualnego poszerzenia rezerwatu.</i></p>

Grądy **9170-2** Proponowane działania ochronne: „Prawie optymalny młody grąd - czyszczenia i trzebieże. Optymalny dojrzały grąd – sukcesja. Optymalny dojrzewający grąd - sukcesja Zaświerczony dojrzewający grąd - trzebież późna silna. Zaświerczony dojrzały grąd - trzebież późna silna. Kontynuacja rębni IIIB na LMw.

Drzewostan świerkowy - kontynuacja rębni IIIA na LMśw.

Kontynuacja rębni IIIB w drzewostanach z brzozą i świerkiem na LMśw. Drzewostany z brzozą, olszą i osiką na Lśw - kontynuacja rębni IIIA. Drzewostan z przewagą brzozy i świerka na LMśw - kontynuacja rębni IIIB lub IIIA. Drzewostan świerkowy - kontynuacja rębni IIIB na Lśw. Kontynuacja rębni IIIB w drzewostanach z sosną i świerkiem na LMśw. Kontynuacja rębni IIIB na Lśw. Drzewostan z przewagą olszy i brzozy na LMw - kontynuacja rębni IIIB. Drzewostany z przewagą olszy i świerka na Lw - kontynuacja rębni IVD. Suboptymalny młody grąd na Lśw - czyszczenia i trzebieże z korektami składu. Suboptymalny młody grąd na LMśw - czyszczenia i trzebieże z korektami składu. Suboptymalny młody grąd na LMśw - czyszczenia i trzebieże z korektami składu. Suboptymalny młody grąd na Lw - czyszczenia i trzebieże z korektami składu. Zaświerczony młody grąd - czyszczenia i trzebieże kosztem świerka. Zręby po rębni IB w grądach - odnowienie gatunkami grądowymi na Lśw. Zręby po rębni IB w drzewostanach świerkowych i suboptymalnych - odnowienie gatunkami grądowymi i brzozą na Lśw. Zręby po rębni IB w drzewostanach świerkowych i suboptymalnych grądach- odnowienie gatunkami grądowymi i brzozą na LMśw. Zręby po rębni IB w drzewostanach brzozowo-świerkowych na LMśw - odnowienie gatunkami grądowymi.

oraz inne wyróżnione przez autorów PZO typy grądy

Skład odnowień:

I św: Gh>10. Db>10. I p>10. I l>5. Św<40. Js0-20. So=0. Brz+Os

Uwagi nie uwzględniono ze względu na zbyt ogólnikowy charakter proponowanych zaleceń dotyczących grądów, które są kluczowym przedmiotem ochrony w Osto.

W czasie prac terenowych na potrzeby PZO stwierdzono szereg niezgodności między wynikami inwentaryzacji siedlisk Natura 2000 przeprowadzonej przez Lasy Państwowe w 2007 a stanem faktycznym. Dotyczy to m.in. siedlisk grądowych – w przekazanych przez LP materiałach za takie siedliska uznano jedynie niewielką część siedlisk Lśw, LMśw, Lw i LMw podczas gdy w rejonie Puszczy Boreckiej jedynym naturalnym zbiorowiskiem leśnym występującym na takich siedliskach jest grąd subkontynentalny. Fakt, że w wielu miejscach na grądy zostały silnie zniekształcone oznacza, że znajdują się one w złym stanie ochrony, wymagającym podjęcia odpowiednich działań związanych z przebudową drzewostanów.

Dotychczasowe praktyki, mimo coraz szerszego stosowania rębni złożonych, nie zawsze wystarczająco sprzyjały regeneracji grądów. Świadczy o tym m.in. 30% udział rębni zupełnych na siedliskach grądowych w PUL na lata 2003-2012 czy zawarta w założeniach do nowego PUL propozycja

znacznego udziału sosny w odnowieniach na LMśw.

<p>Wnioskuje się o przyjęcie lokalizacji poszczególnych płatów grądu subkontynentalnego według opracowywanego PUL, bez podziału o kryteria opracowane przez autorów PZO (w oparciu o niewiadome kryteria). Pozostałe zapisy wprowadzają jedynie zamieszanie w sprawdzonych już praktykach leśnych.</p> <p>Proponowane zapisy dotyczące składów gatunkowych, rodzajów rębni, sposobów pielęgnacji są niespójne i są nie do przyjęcia. Mogą być ogólne wskazania dla grądu. Proponuje się zapis: „Drzewostany wymagające działań ochronnych i odnowieniowych prowadzić z zastosowaniem cięć stopniowych i gniazdowych z wydłużonym okresem odnowienia, pozostawiając kępy starodrzew, drzewa z dziuplami. Stymulować odnowienie naturalne drzew charakterystycznych dla siedliska. Pozostawiać drzewa martwe, zamierające oraz wykroty. Odnowienie sztuczne wykonywać gatunkami charakterystycznymi dla siedliska: Db, Kl, Lp, Wz”.</p>	<p><i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</i></p>	
--	---	--

<p>Łęg jesionowo-olszowy 91E0-3 Proponowane działania ochronne: „Łęg jesionowo-olszowy - kontynuacja rębni IIA. Łęg jesionowo-olszowy - czyszczenia i trzebieże. Skład odnowień: Js>30, Ol>30, domieszki (Kl Lp Db Sw Gb Wzg Iwa)>20. Cięcia pielęgnacyjne wykorzystywać do korekty składu i stymulowania naturalnego odnowienia. Użytkowanie rębne: IVD ze znacznym udziałem cięć częściowych (stymulacja naturalnego odnowienia Ol i Js). Kontynuacja rębni IIA kosztem Ol, Brz, Św. Pozostawiać Js. Pozyskanie <30%.</p> <p>Wnioskuje się o przyjęcie lokalizacji poszczególnych płatów łęgu jesionowo – olszowego według opracowywanego PUL, bez podziału o kryteria opracowane przez autorów PZO. Proponuje się następujący zapis: „Ochrona warunków wodnych. Wyłączyć z użytkowania za wyjątkiem odślaniania odnowień naturalnych. Wówczas prowadzić cięcia odnowieniowe właściwe dla danego gatunku. Stymulować odnowienie naturalne drzew charakterystycznych dla siedliska. Cięcia pielęgnacyjne (trzebieże, czyszczenia późne) wykonywać w drzewostanach przegęszczonych. Odnowienie sztuczne wykonywać gatunkami charakterystycznymi dla siedliska: Ol, Wz, Js”.</p> <p>Świerczyna na torfie – 91D0-5 Proponowane działania ochronne: „Świerczyna na torfie na BMb - kontynuacja rębni V. Świerczyna na torfie na LMb - kontynuacja rębni V. Sukcesja (czy rębni V?).</p> <p>Argumenty za użytkowaniem przerębnowym: Stary bór bagienny może przechodzić w wilgotny bór trzęślicowy (transpiracja – przesuszenie - mineralizacja, zacienienie). Warunek użytkowania: tylko zimą przy mrozie i grubej pokrywie śnieżnej, żeby nie uszkadzać runa. Na BMb i LMb- kontynuacja rębni V z pozyskaniem maksymalnie 7% grubizny.”</p> <p>Wnioskuje się o zapis: „Kontynuacja rębni ciągłej”.</p>	<p>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</p>	<p><i>Uwagę uwzględniono w części. Za łęgi jesionowo-olszowe uznano wszystkie drzewostany na siedliskach OLJ, ponieważ łęg jesionowo-olszowy jest jedynym naturalnym zbiorowiskiem leśnym występującym na tych siedliskach w rejonie Puszczy Boreckiej. W inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych sporządzonej przez lasy Państwowe w 2007 r. jest szereg nieścisłości dotyczących łęgów jesionowo-olszowych – m.in. część płatów uznano za łęgi wierzbowo-topolowe, które w rzeczywistości w Puszczy nie występują, a części wydzieleń na OLJ w ogóle nie uznano za siedliska Natura 2000, nawet w przypadkach, w których skład gatunkowy drzewostanów odpowiada składowi łęgów jesionowo-olszowych. Proponowana w projekcie rębni IVd, realizowana głównie cięciami częściowymi, to sposób użytkowania zbliżony do proponowanego przez RDLP. W przypadku świerczyn na torfie końcowa wersja projektu przewiduje rębnię ciągłą (V) z pozyskaniem nie przekraczającym przyrostu brutto.</i></p>
---	--	--

<p>Proponowane działania ochronne: „Drzewostany inne na LMb - kontynuacja rębni V Ols - czyszczenia i trzebieże Ols po rębni IB – odnowienie” „Proponuje się kontynuację rębni ciągłej na LMb.”</p>	<p><i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</i></p>	<p><i>Projekt przewiduje rębnię ciągłą (V) na LMb.</i></p>
<p>Torfowiska wysokie 7110 Proponowane działania ochronne: „Przerzedzenie podrostu Brz So i Św do zwarcia <10%”. Proponuje się zapis: „Utrzymanie reżimu wodnego i ewentualna renaturalizacja warunków wodnych. Zakaz odwadniania i wydobywania torfu. Ochrona przeciwpożarowa. Działania zapobiegające zarastaniu, usuwanie nalotu drzew”.</p>	<p><i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</i></p>	<p><i>Projekt uwzględnia zbadanie i ewentualną renaturalizację stosunków wodnych na torfowiskach wysokich. Zwarcie <10% zapewnia powstrzymanie sukcesji w kierunku boru bagiennego.</i></p>
<p>Siedliska bagienne (7110, 91D0-2, 91D0-5) Proponowane działania ochronne: „dokładna analiza stosunków wodnych ograniczenie odpływu wody z torfowisk stosownie do wyników analizy.” Proponuje się: „Przeprowadzenie analizy i podjęcie działań z niej wynikających”.</p>	<p><i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono z nieznaczną zmianą sposobu sformułowania działania.</i></p>
<p>Świeże łąki rajgrasowe Proponowane działania ochronne: „koszenie po 15.VI przynajmniej 80% powierzchni rocznie, usuwanie podrostu i zakrzewień do <10% powierzchni z zachowaniem starych drzew.” „Powinno to być działanie fakultatywne zbieżne z wymaganiami programów rolnośrodowiskowych.”</p>	<p><i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono – utrzymanie łąk rajgrasowych zaliczono do działań fakultatywnych.</i></p>
<p>Proponowane działania ochronne: „rozpoznanie i utworzenie stref ochronnych wokół miejsc rozrodu wilka.” Wnioskuje się o usunięcie zapisu.</p>		<p><i>Uwagi nie uwzględniono – przepisy o ochronie przyrody przewidują ochronę strefową miejsc rozrodu wilka</i></p>

<p>Proponowane działania ochronne: „Zwalczanie kłusownictwa, w tym zwłaszcza związanego z wykorzystaniem wnyków, potrzasków itp.”</p> <p>Wnioskuje się o bardziej precyzyjny zapis oraz o wpisanie zagrożenia ze strony wałęsających się psów.</p>	<p><i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, precyzując opis. Działanie umieszczono wśród działań z zakresu ochrony czynnej.</i></p>
<p>„Zwalczanie zjawisk kłęskowych” - zapis zbędny, gdyż Lasy Państwowe mają wypracowane od lat mechanizmy działań w takich sytuacjach</p>	<p><i>Nadleśnictwo Olecko</i></p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – zapis został wprowadzony do PZO po spotkaniu w Kruklankach, na którym przedstawiciele Lasów Państwowych wyrazili obawę, że PZO bez takiego zapisu będzie uniemożliwiało właściwe reagowanie na kłęski żywiołowe.</i></p>
<p>„Wzrost zapasów grubizny” - brak jest konkretnych danych na podstawie których opracowano taką tezę</p>	<p><i>Nadleśnictwo Olecko</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, łagodząc zapis. Dynamika zasobów grubizny jest pośrednim miernikiem intensywności eksploatacji lasu, a zbyt intensywna eksploatacja zagraża zbiorowiskom leśnym.</i></p>
<p>„Wzrost powierzchni drzewostanów 100- letnich (w tym KO) o 4 %” - brak merytorycznych podstaw do formułowania takiego zapisu a wyjaśniając d-st w KO są to takie d-st w których zainicjowano już odnowienie naturalne lub sztuczne, a brak ich dalszego kontynuowania, rozłożonego w czasie (okres odnowienia) może doprowadzić do zaburzenia trwałości lasu.</p>	<p><i>Nadleśnictwo Olecko</i></p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – udział starych drzewostanów jest jednym z kluczowych elementów wpływających na przyrodniczą wartość zbiorowisk leśnych.</i></p>
<p>„Zaniechanie nasadzeń gatunków obcych w tym modrzewia i buka” - zapis nieuprawniony gdyż wg. opinii IBL oraz Polskiej Akademii Nauk Instytutu Dendrologii w Kórniku w.w gatunki nie są uznawane za gatunki obce</p>	<p><i>Nadleśnictwo Olecko</i></p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono</i></p>

„Usuwanie w ramach zabiegów pielęgnacyjnych wszystkich stadiów rozwojowych klonu jesionolistnego, czeremchy późnej i robinii akacjowej” – tak radykalne działanie jest nieuzasadnione, należy je prowadzić umiarkowanie i stopniowo	Nadleśnictwo Olecko	<i>Uwagi nie uwzględniono, ponieważ przyjęto, z niewielką zmianą, zapis zaproponowany przez Nadleśnictwo Czerwony Dwór.</i>
„Kształtowanie reprezentatywnych kęp i grup starodrzewiu” – zapis zbędny, odsyłam autora opracowania do Zasad Hodowli Lasu § 31 pkt.5. „Pozostawienie 80 % drzew dziuplastych” - drzewa dziuplaste są pozostawiane w lesie obligatoryjnie o ile nie stwarzają zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi więc podawanie konkretnych % jest niezrozumiałe.	Nadleśnictwo Olecko	<i>Uwagi uwzględniono częściowo, zmieniając zapis dotyczący drzew dziuplastych.</i>
„Zwiększanie zapasów martwego drewna” - propozycja do zaakceptowania o ile zniknie zapis podający konkretną liczbę wyrażoną w procentach (80 %).	Nadleśnictwo Olecko	<i>Uwagi nie uwzględniono – dla w miarę szybkiego odbudowania zapasów martwego drewna potrzebne jest pozostawianie możliwie dużej ilości posuszu.</i>
„Ochrona drzewostanów nad jeziorami” – zapis zbędny, odsyłam autora opracowania do Zasad Hodowli Lasu § 31 pkt.4	Nadleśnictwo Olecko	<i>Uwagi nie uwzględniono – w zakresie ochrony drzewostanów nad jeziorami projekt PZO idzie dalej niż ZHL.</i>
„Ograniczenie użytkowania siedlisk bagiennych i olsowych do okresu zimowego” – propozycja do zaakceptowania po dodaniu stwierdzenia „, w miarę możliwości “.	Nadleśnictwo Olecko	<i>Uwagę uwzględniono częściowo, usuwając z zapisu wzmiankę o siedliskach olsowych.</i>
„Możliwe szeroki stosowanie zrywki nasiębniernej na siedliskach innych niż BMśw” - zapis nieuzasadniony merytorycznie.	Nadleśnictwo Olecko	<i>Uwagę uwzględniono zastępując zapis innym, mówiącym ogólnie o ochronie gleby i roślinności w czasie pozyskania i zrywki drewna.</i>

	<p>„Wydzielenia o wysokiej wartości, proponowane do objęcia ochroną rezerwatową” – brak jest podstaw do planowania zadań ochronnych w wydzieleniach proponowanych do objęcia ochroną rezerwatową gdyż jest to odrębna kwestia nie mająca nic wspólnego z PZO.</p>	<p><i>Nadleśnictwo Olecko</i></p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – PZO nie przesądza o objęciu wydzieleń ochroną rezerwatową, tylko ustala zasady gospodarowania umożliwiające zachowanie (większości) walorów przyrodniczych tych wydzieleń. Przedmiotowe wydzielenia obejmują wyłącznie siedliska grądowe i łęgowe, a więc siedliska przyrodnicze Natura 2000 będące przedmiotem ochrony w Osto.</i></p>
	<p>„Zapisy dotyczące grądów subkontynentalnych oraz łęgów jesionowo-olszowych” – proponowany zapis wyróżniający tyle rodzajów grądów jest niezrozumiały tym bardziej iż brak jest jakichkolwiek kryteriów ich wyodrębniania. Wnoskujemy o przyjęcie założeń planu urządzania lasu, sporządzanego na podstawie inwentaryzacji przeprowadzonej na gruncie, dotyczących sposobu zagospodarowania, planowanych rębni oraz składów gatunkowych z typami lasów ustalonych przez Komisję Założeń Planu.</p>	<p><i>Nadleśnictwo Olecko</i></p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – projekt PZO wyróżnia tylko jeden grąd – grąd subkontynentalny 9I70-2 i jeden łęg – łęg jesionowo-olszowy 9IE0-3. Oczywiście jest, że ze względu na zróżnicowanie wieku, składu gatunkowego, warunków siedliskowych i dotychczasowych sposobów gospodarowania należy zróżnicować sposoby postępowania z poszczególnymi płatami grądów i łęgów. Tak też uczyniono sporządzając projekt PZO.</i></p>
	<p>„Zapisy dotyczące borów i lasów bagiennych” – proponujemy zapis dotyczący kontynuacji rębni ciągłej.</p>	<p><i>Nadleśnictwo Olecko</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono</i></p>

	<p>„Zapisy dotyczące utworzenia stref ochronnych wokół miejsc rozrodów wilka, zwalczanie kłusownictwa– uważamy za zbędne gdyż są to działania wynikające z ustawy o ochronie przyrody oraz rozporządzenia dotyczące ochrony gatunkowej zwierząt więc wprowadzanie kolejnych nakazów jest nieuzasadnione.</p>	<p><i>Nadleśnictwo Olecko</i></p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono. Przytoczone zapisy wprowadzono do projektu nie po to, by powielić nakazy ustawowe, tylko po to, by stworzyć możliwość pozyskania dodatkowych środków na pewne działania ochronne. Fakt, że w Puszczy Boreckiej nie ma stref ochrony miejsc rozrodu wilka zdaje się świadczyć o tym, że sam nakaz ustawowy to niekiedy za mało.</i></p>
	<p><i>Zwalczanie zjawisk kłęskowych – zapis lakoniczny, nie definiujący sposobów zapobiegania zjawiskom, <u>zbędny</u>. W sytuacjach kłesk żywiołowych, co udowodniono wielokrotnie, Lasy Państwowe bez implementowania retoryki i „wiedzy” podmiotów zewnętrznych potrafiły odtworzyć i utrzymać uszkodzone mienie zgodnie z wypracowanymi przez lata doświadczenia zasadami.</i></p>	<p><i>Nadleśnictwo Borki</i></p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono – zapis został wprowadzony do PZO po spotkaniu w Krukłankach, na którym przedstawiciele Lasów Państwowych wyrazili obawę, że PZO bez takiego zapisu będzie uniemożliwiało właściwe reagowanie na kłęski żywiołowe.</i></p>
	<p><i>Wzrost zapasów grubizny - zapis ponad miarę, nie poparty merytorycznym uzasadnieniem. Teza, iż zasoby grubizny nie mogą zmniejszeniu w stosunku do 2013 roku, bez znajomości faktycznych wartości ilościowych jest nadużyciem ubliżającym wiedzy przyrodniczej i leśnej.</i></p>	<p><i>Nadleśnictwo Borki</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono częściowo, łagodząc zapis. Dynamika zasobów grubizny jest pośrednim miernikiem intensywności eksploatacji lasu, a zbyt intensywna eksploatacja zagraża zbiorowiskom leśnym.</i></p>

<p>Wzrost powierzchni drzewostanów ponad 100 letnich (w tym KO) o - zapis nie poparty merytorycznym uzasadnieniem (4% - z czego wynika ta a nie inna wielkość). Ustalanie układu klas wieku drzewostanów jest efektem wieloletnich badań i doświadczeń z zakleśnictwa znajdujących swoje odzwierciedlenie w metodykach i zasadach obliczeniowych sformułowanych dla jedr z dziedzin leśnictwa – urządzania lasu. Wykonawca PZO nie jest instytucją uprawnioną do przedstawiania tego rodzaju założeń.</p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono, jednak zrezygnowano z procentowego ustalania wzrostu powierzchni. Udział starych drzewostanów jest jednym z kluczowych elementów wpływających na przyrodniczą wartość zbiorowisk leśnych.</p>
<p>Pozostawianie drzew dziuplastych - <u>działanie należy rozszerzyć o odstępstwo: poza miejscami w których stwarzają zagrożenie zdrowi życia ludzi oraz mienia.</u></p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagę uwzględniono</p>
<p>Zwiększanie zapasów martwego drewna - opis działania należy zmodyfikować. Np: <u>Pozostawianie do naturalnego rozkładu martwego drewna w ilościach zaspokajających potrzeby siedliska (przyrodniczego) w oparciu o wypracowane i zatwierdzone (przez organ uprawniony) wielkości – np. wg metod GIOŚ.</u> Nie uszczegóławiać do postaci liczbowych (80%) – nie znaleźć to podstaw merytorycznych w stosunku do poszczególnych siedlisk zbiorowisk.</p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono – dla w miarę szybkiego odbudowania zapasów martwego drewna potrzebne jest pozostawianie możliwie dużej ilości posuszu.</p>
<p>Zaniechanie nasadzeń gatunków obcych geograficznie - <u>należałoby działanie to rozszerzyć również o gatunki obce ekologicznie. I na tej treści poprzestać.</u> Nieuprawnionym natomiast jest tu określenie miar gatunków obcych modrzewia i buka, które jak wykazują badania ostatnich lat, jak najbardziej zasługują na zaszerogowanie ich do grona gatunków rodzimego pochodzenia. <u>W stosunku do zapisu stawiam kategorię sprzeciw. Wnoszę o jego wycofanie!!!</u></p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono – modrzew i buk nie są gatunkami wchodzącymi w skład naturalnych zbiorowisk grądów, łęgów oraz borów i lasów bagiennych północno-wschodniej Polski, więc ich wprowadzanie zagraża przedmiotom ochrony w Ostoje .</p>

<p>Pozostawianie starodrzewu – reguły pozostawiania na powierzchni pozrębowej kępi i grup drzew do naturalnego rozkładu jednoznacznie określa § 31 ust. 5 Zasad Hodowli Lasu. Nieuprawnionym i wykraczającym poza ramy konwencji PZO jest ustanawianie nowych i innych i nieopartych merytorycznym uzasadnieniem tez.</p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono – ZHL określa minimalne wymogi w tym zakresie. PZO ma służyć utrzymaniu/odtworzeniu właściwego stanu ochrony siedlisk leśnych, a z tego punktu widzenia każde zwiększenie powierzchni pozostawianej bez ingerencji człowieka jest korzystne.</p>
<p>Ochrona drzewostanów nad jeziorami – § 31 ust. 4 Zasad Hodowli Lasu w sposób wyczerpujący odnosi się do ograniczeń prowadzenia czynności gospodarczych w strefach źródlisk, rzek i jezior. Uogólnione ograniczenia bez rozpatrywania konkretnych sytuacji (50m – aż, czy tylko?) oraz zawężenie sposobu zagospodarowania do cięć częściowych (w dorozumieniu rębni II ?) i nie rozluźniania zwarcia do poniżej 0, to stwierdzenia nieuprawnione świadczące o umiarkowanej wiedzy w zakresie stosowania terminologii dotyczącej gospodarki leśnej.</p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono, chociaż w toku prac zapis uzyskał jeszcze inne brzmienie. ZHL stawiają wymogi minimalne, a PZO w tym przypadku idzie dalej w ochronie drzewostanów nad jeziorami.</p>
<p>Ograniczenie użytkowania siedlisk bagiennych i olsowych do okresu zimowego – należy rozszerzyć opis do: <u>Użytkowanie drzewostanów w siedliskach BMB, LMB, OL w miarę możliwości i w zależności od sytuacji ograniczyć do okresu zimowego przy zamrożonej pokrywie minimalizując skutki niekorzystnej dla środowiska ingerencji.</u></p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagę uwzględniono w części, usuwając z zapisu wzmiankę o siedliskach OL.</p>
<p>Stosowanie zrywki nasiębiej - wymóg nieuprawniony, bezpodstawny, brak uzasadnienia merytorycznego. Zrywka nasiębiej realizowana jest w oparciu o zastosowanie wielkogabarytowego, ciężkiego sprzętu mechanicznego powodującego niewspółmierne do innych metod (zrywka pod – i półpodwieszona) dotkliwie dla środowiska szkody. <u>Zapis należy wycofać!</u></p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagę uwzględniono zastępując zapis innym, mówiącym ogólnie o ochronie gleby i roślinności w czasie pozyskania i zrywki drewna.</p>

	<p><i>Utworzenie stref ochronnych wokół miejsc rozrodu wilka, zwalczanie kłusownictwa</i> – są to zadania ustawowe (ustawa o ochronie przyrody) dotyczące wszystkich uczestników procesu zarządzania i nadzoru zasobami przyrody, wobec czego bezzasadne jest stawianie ich jako zadania do wykonania w ramach realizowania PZO.</p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p><i>Uwagi nie uwzględniono. Przytoczone zapisy wprowadzono do projektu nie po to, by powielić nakazy ustawowe, tylko po to, by stworzyć możliwość pozyskania dodatkowych środków na pewne działania ochronne. Fakt, że w Puszczy Boreckiej nie ma stref ochrony miejsc rozrodu wilka zdaje się świadczyć o tym, że sam nakaz ustawowy to niekiedy za mało.</i></p>
	<p><i>Zwiększenie powierzchni siedlisk / siedlisk gatunków będących przedmiotem ochrony</i> - teza ta nie wynika z jakiegokolwiek przepisu prawa, jest lakoniczna i niejednoznaczna. Siedliska jako takie są alt ich nie ma. Chyba, że zamiarem pomysłodawcy jest odtworzenie siedlisk zdegradowanych (brak takiego stwierdzenia) lub introdukcji gatunku.</p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p><i>Uwaga odnosi się do narzuconego formularza PZO, a nie do jego treści. Projekt PZO nie przewiduje działań w tej kategorii.</i></p>
	<p>Przedstawione przez Wykonawcę PZO <i>Przedmioty ochrony SOOS Ostoja Borecka</i> w wielu przypadkach nie znajdują potwierdzenia ich istnienia, jak na przykład <i>Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, Łęgi wierzbowe i topolowe, Śródleśne kwaśne dąbrowy, Obniżenia na podłożu torfowym (7150)</i> – nie widzę uzasadnienia ujmowania ich w PZO i określania działań z tym związanych.</p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p><i>Wymienione siedliska nigdy nie były ujęte w projekcie PZO. Pojawiły się one na początku prac (m.in. podczas prezentacji), ponieważ siedliska te wymienia m.in. inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych Natura 2000, wykonana przez lasy Państwowe w 2007 r. Ponieważ w wyniku weryfikacji terenowej nie potwierdzono obecności tych siedlisk w Ostoi, nie znalazły się one wśród przedmiotów ochrony uwzględnionych w projekcie PZO.</i></p>

<p>Przedstawione zagrożenia (<i>potencjalne/ rzeczywiste</i>) dotyczące grądków subkontynentalnego <i>Tilio-Carpinetum</i> (9170):</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadmierny udział świerka, - rębnie I-III w dobrze zachowanych grądkach.... - sztuczne odnowienia i selekcja ukierunkowane na ograniczenie udziału graba i lipy.... - zbyt mały / malejący (?) udział starych drzewostanów, - wprowadzanie w odnowieniach modrzewia, - pozostawianie zbyt małego odsetka drzew do naturalnej śmierci <p>stawiają przed ich odbiorcą wątpliwości co do intencji pomysłodawcy. Hasłowość i brak jasno określonych związków przyczynowo – skutkowych wymuszają negatywne wrażenie w stosunku do prowadzonej dotychczas w tych miejscach gospodarki zasobami. Ten typ retoryki jest, w moim przekonaniu, niedopuszczalna w dokumencie będącym potencjalną podwaliną do powstania PZO.</p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Cytowane sformułowania pochodzą z prezentacji, a nie z projektu PZO, w którym zagrożenia sformułowano inaczej. Nie zmienia to faktu, że stwierdzenia z prezentacji są generalnie prawdziwe – potwierdziła to ocena drzewostanów w świetle kryteriów opartych na metodyce GIOŚ.</p>
<p>Proponuję, w miejsce rozwlekłego opracowania wskazówek dotyczących siedlisk przyrodniczych zastosowanie zapisu w postaci: <u>Zabiegi gospodarcze prowadzić w oparciu o istniejące zasady i wytyczne w kierunku dążenia do osiągnięcia stanu klimaksowego dla wszystkich zbiorowisk.</u></p>	<p>Nadleśnictwo Borki</p>	<p>Uwagi nie uwzględniono, uznając, że bardziej szczegółowe wskazania mimo rozwlekłości będą bardziej pomocne w dążeniu do osiągnięcia stanu klimaksowego lasu niż zaproponowane przez Nadleśnictwo Borki lakoniczne stwierdzenie.</p>
<p>Zbyt duża ilość Św. tj. 40 %, a w niektórych przypadkach nawet 60%. Jeśli udział świerka będzie bliski maksymalnie dopuszczonemu i podczas pielęgnacji jego udział nie będzie redukowany to powstaną „zaświerczone” grądy. Pod świerkami, zwłaszcza jeśli będą sadzone w grupach słabo będą regenerowały się rośliny grądowego runa.</p>	<p>Anna Zalewska Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody Wydział Biologii i Biotechnologii UWM w Olsztynie</p>	<p>Uwagę uwzględniono zmniejszając maksymalny udział świerka w odnowieniach odpowiednio do 30% i 50%.</p>

	<p>„Zwrócić uwagę na bardziej naturalną formę (sposób) sadzenia młodych drzewek. Wygodniejsze jest sadzenie grupami wg gatunków, również ze względu na późniejszą pielęgnację. Szczególnie niekorzystne wydaje się sadzenie dużych grup świerka.”</p>	<p><i>Anna Zalewska Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody Wydział Biologii i Biotechnologii UWM w Olsztynie</i></p>	<p><i>Uwagę uwzględniono wprowadzając ogólne wskazanie dotyczące formy zmieszania upraw na siedliskach grądowych.</i></p>
	<p>„Jeżeli jest taka możliwość PZO powinno w jasny sposób zalecić włączenie tego obszaru do rezerwatu Borki. Może jest to jedyny sposób, żeby to powiększenie zaistniało.”</p>	<p><i>Anna Zalewska Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody Wydział Biologii i Biotechnologii UWM w Olsztynie</i></p>	<p><i>PZO nie może spowodować powiększenia rezerwatu, natomiast wyraźnie wskazuje na to, że pewne wydzielenia są na tyle cenne, iż do czasu rozstrzygnięcia sprawy powiększenia rezerwatu należy do minimum ograniczyć w nich ingerencję człowieka.</i></p>

<p>Brak inf. o planowanym jako rez. Czarna Struga łągu z pióropusznikiem, Dawno tam nie byłam (2006 r.), ale nie sądzę, żeby aż tak stracił na wartości. Oddział 182f i 183j. wg Sokołowski 1979. Nie mam nowych map, żeby sprawdzić czy symbol wydzielenia nie zmienił się, ale na mapach zaleceń PZO są w tym miejscu w oddziale 182 żywo zielone plamy z nr 30, 31, 27 – wszystko grądy z zaleceniami gospod. Nie jestem pewna które wydzielenie odpowiada planowanemu 182 f , może to z zaleceniem nr. 30 - młody suboptymalny grąd na Lw???</p> <p>Czy coś wiadomo na temat tego wydzielenia? zmiany cieku? brak stanowisk pióropusznika? sukcesja do grądu bardzo zaawansowana? Chyba nie, obszar ten zaznaczony jest na mapach nadl. Czerwony Dwór jako lasy HCVF 12 = ostoje gatunków rzadkich i ginących. (zał. PDF)</p> <p>Dawne wydzielenie 182f zostało podzielone na dwa mniejsze: 182g i 182h (z pióropusznikiem). Dla 182h zaproponowano działanie 31. Jeszcze do ubiegłego roku były tam bardzo ładne fragmenty starodrzewów z obficie występującym pióropusznikiem, ale wiosną wykonano cięcia (chyba żeby usunąć zamierające jesiony) i już nie wygląda to tak dobrze. Na części tych jesionów były plechy granicznika płucnika. Płaty pióropusznika nad ciekiem występują też w oddziale 183, ale chyba najładniejsze są w 184f, gdzie zaplanowano działanie 34. Być może działanie to należałoby zaproponować także dla 182h. (dop. A. Sulej)</p> <p>Drugi warty uwagi fragment łągu z pióropusznikiem znajdował się w oddz. 134 – w mapie do PZO z zaleceniem nr. 80 – grąd – drzewostan z przewagą olszy na Lw.</p> <p>(druga część doliny tego strumienia po zachodniej stronie drogi asfaltowej Czerwony Dwór – Banie, bez pióropusznika, chyba bardziej przekształcona, w PZO zalec. 23 – grądy, drzewostan z przewagą olszy świerka na Lw, kontynuacja rębni IVd).</p>	<p><i>Anna Zalewska</i> <i>Katedra Botaniki i</i> <i>Ochrony Przyrody</i> <i>Wydział Biologii i</i> <i>Biotechnologii UWM w</i> <i>Olsztynie;</i> <i>Andrzej Sulej, opiekun</i> <i>Ostoi z ramienia OTOP</i></p>	<p>????</p>
---	---	-------------

<p>Brak inf. na temat zalecenia usuwania gatunków obcych - w ramach dbałości o typowość składu chronionych w ostoi siedlisk Tilio-Carpinetum. Problem chyba nie jest wielki, a może nawet całkiem mały, ale warty uwzględnienia??</p> <p>. Nie mam danych dla całego obrębu, tylko dla oddziałów proponowanych do powiększenia rezerwatu. w 212 c – <i>Impatiens parviflora.</i>, 213 a <i>Quercus rubra</i></p>	<p>Anna Zalewska Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody Wydział Biologii i Biotechnologii UWM w Olsztynie</p>	<p>Projekt PZO przewiduje sukcesywną eliminację inwazyjnych gatunków drzew i krzewów. <i>Impatiens parviflora</i> jest irzeczywiście obecny w Ostoi, ale projekt nie przewiduje (poza renaturalizacją lasu) konkretnych działań mających na celu powstrzymanie ekspansji tego gatunku, ponieważ jak dotąd nie opracowano takich metod jego zwalczania, które można by zastosować na dużych obszarach.</p>
---	--	---

12. Literatura

Zestawienie publikacji wykorzystanych do opracowania planu wg. wzoru:

<Nazwisko i pierwsza litera imienia>. <rok>. <Tytuł>. <Wydawnictwo> <numer zeszytu*>: <strona*>; <miasto>

* - dotyczy magazynów, zeszytów naukowych. W przypadku <strony artykułu> wpisać strony gdzie znajdują przywoływane, cytowane informacje

Np.:

Kuźniak S., Dombrowski A., Goławski A., Tryjanowski P. 1997. Stan i zagrożenia polskiej populacji ortolana *Emberiza hortulana* na tle sytuacji gatunku w Europie. *Notatki ornitologiczne* 38: 141-150.

Walasz K., Mielczarek K. 1992. *Atlas ptaków lęgowych Małopolski 195-1991*. Biologica Silesiae: 55-65; Wrocław.

13. Minimalne wymagania techniczne przekazywanych materiałów przestrzennych

- Wyniki inwentaryzacji przyrodniczych, a także wszelkie inne dane o charakterze przestrzennym, będące wynikiem prac nad Planem Zadań Ochrony dla obszaru Natura 2000 wykonawca przekazuje w formie cyfrowych warstw wektorowych używanych w systemach informacji przestrzennej (GIS) oraz cyfrowych map tematycznych.
- Warstwy wektorowe mają spełniać wymagania:

- Sporządzone zgodnie ze „Standardem Danych GIS w ochronie przyrody” z uwzględnieniem dokumentu pn. „Adaptacja Standardu Danych GIS w ochronie przyrody na potrzeby gromadzenia danych przestrzennych dla projektu POIS.05.03.00-00-186/09 pn. „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski” w roku 2011” – dostępny u zamawiającego
- Układ współrzędnych "PUWG 1992" (EPSG: 2180)
- Format pliku w którym wykonawca przekaże zleceniodawcy dane to obligatoryjnie ESRI shapefile (*.shp), ewentualnie dodatkowo formaty danych na których pracuje dany RDOŚ.
- Informacje przestrzenne mają posiadać tzw. metadane zgodne z dyrektywą INSPIRE <http://www.inspire-geoportal.eu/InspireEditor/>. Do metadanych należą informacje m.in. o źródle danych, aktualności, właścicielu, organie referencyjnym itp.
- Cyfrowe mapy tematyczne przedstawiające wyniki inwentaryzacji powinny być sporządzone w oparciu o mapy państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego. Podkład rastrowy ma spełniać wymagania:
 - Skala 1:10 000
 - Kolor (RGB 24bit)
 - Skalibrowany do układu współrzędnych PUWG 1992 i zapisany w pliku TIFF niosącym informacje o georeferencji, tzw. GeoTIFF
- Wydruki cyfrowych map tematycznych mają spełniać wymagania:
 - Format co najmniej A3
 - Opatrzony znakami graficznymi i logotypami zgodnie z wymaganiami POIŚ
 - Rozdzielczość wydruku nie mniejsza niż 300dpi
- Skany map, o których mowa między innymi w punkcie 2.5. należy wykonać w rozdzielczości nie niższej niż 300 dpi.

14. Instrukcja wypełniania Standardowego Formularza Danych GDOŚ 2010

Zgodnie z instrukcją wypełniania SDF wersja 2010.1 z maja 2010 roku przekazaną przez Zamawiającego (http://www.gdos.gov.pl/files/n2000/Instrukcja-wypelniania_SDF_final.pdf).

15. Spis treści

Dla dokumentów w formacie PDF, w których tworzony będzie spis treści zaleca się wykonanie tzw. aktywnego spisu treści - odnośników do poszczególnych sekcji dokumentów pozwalające na przyspieszenie i optymalizację pracy na obszernych dokumentach. Aktywny spis treści można wykonać w popularnych edytorach tekstu, takich jak Microsoft Word 2007 czy edytor tekstu Writer darmowego pakietu oprogramowanie biurowego OpenOffice.